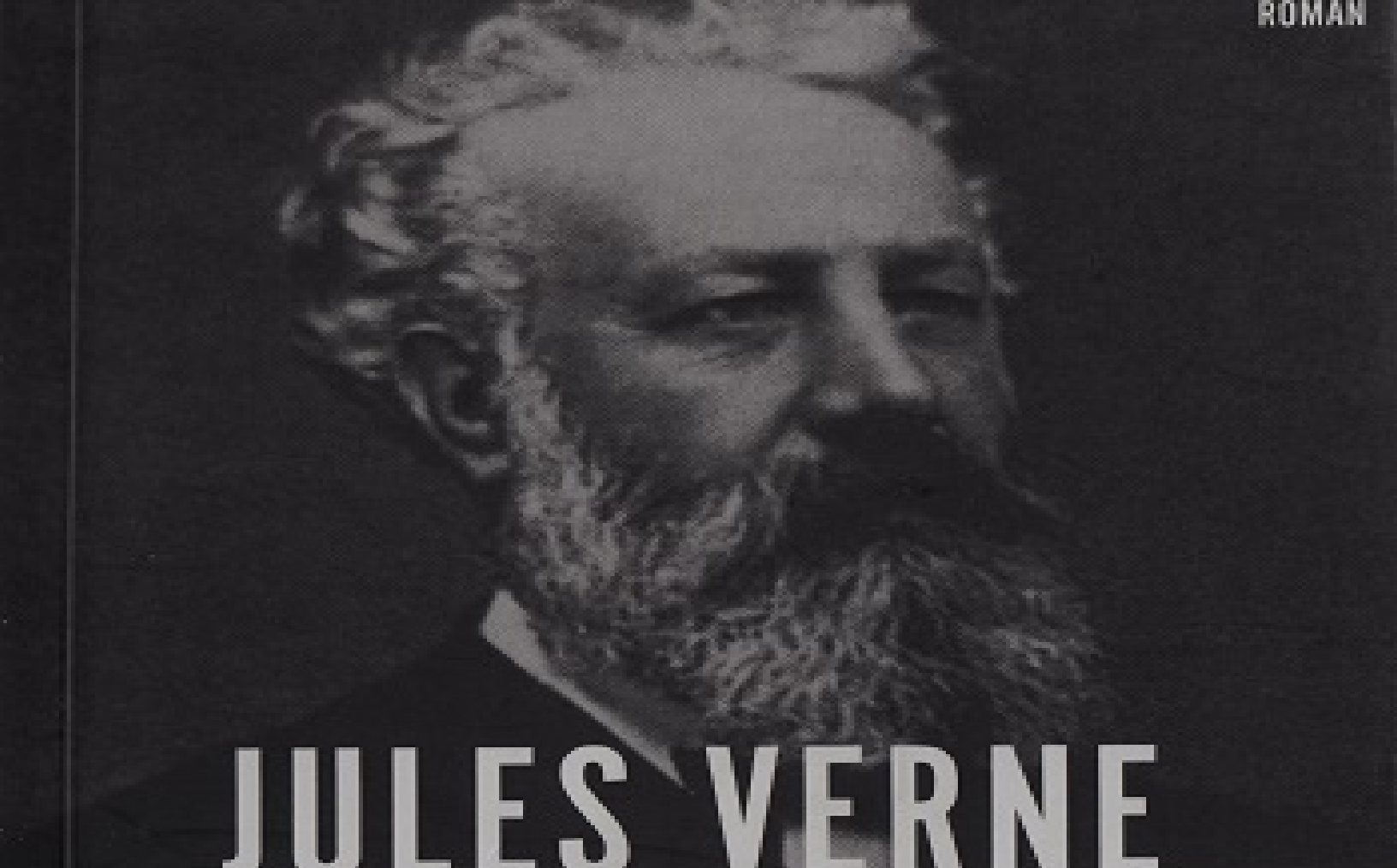

JULES VERNE

Begümün

500 Milyonu

4. BASIM

ithaki

Jules Verne

1828'de Fransa'da doğdu. Jules Verne, denizcilik geleneği olan bir ailenin çocuğuydu ve bu durum onun yazın hayatını derinden etkiledi. Küçük bir çocukken gemilerde tayfalık yapmak için evden kaçtı ama yakalanıp ailesine teslim edildi.

1847'de hukuk öğrenimi görmesi için Paris'e gönderildi. Ancak Paris'teyken tiyatroya ilgisi derinleşti. 1850'lerin sonlarında ilk oyunu yayımlandı. Babası, hukuk öğrenimini bıraktığını duyduğunda aralarında büyük bir tartışma çıktı ve harcamaları için gönderilen para kesildi. Bu durum Jules Verne'i öykülerini satarak para kazanmaya zorladı.

Paris'in kütüphanelerinde jeoloji, mühendislik ve astronomi okunarak geçirilen uzun saatlerden sonra, Jules Verne ilk kitabı *Balonla Beş Haftayı* yayımladı. Bu romanı, *Dünya'nın Merkezine Seyahat*, *Dünya'dan Ay'a* ve *Denizler Altında 20 Bin Fersah* gibi romanlar izledi.

Romanlarının büyük beğeni toplaması Jules Verne'i zengin bir adam yaptı. 1876'da büyük bir yat aldı ve Avrupa'nın çevresini yatıyla dolaştı.

1905'te Amiens'te öldü.

Jules Verne
Begümün 500 Milyonu
Özgün Adı: Les Cing Cents Millions de la Begüm

İthaki Yayınları - 235
Edebiyat - 198
Jules Verne Kitaplığı - 24

Yayın Koordinatörü: İthaki
Redaksiyon: Volkan Yalçıntoklu
Sanat Yönetmeni: İbrahim Çeşmecioğlu
Sayfa Düzeni Ve Baskıya Hazırlık: İthaki
4. Baskı, Ocak, 2012, İstanbul
e-Kitap: SAM
Sertifika No: 13901
ISBN 975-8725-90-4

Türkçe Çeviri: Nihan Özyıldırım
© İthaki, 2004, İstanbul
Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. l.td. Şti. 'nin yan kuruluşudur,
Bahriye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul Tel: (0216)
348 36 97 - 449 12 83 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Kapak. İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi
No: 403/2 Topkapı-İstanbul Tel: 0(212) 613 30 06 - Faks: 0(212) 613 51 97

*Jules Verne Kitaplığı;
Jules Verne kitaplarını yıllar önce
Türkçeye kazandırmış olan
A. İhsan Tokgöz'e ithaf edilmiştir.*

** A. İhsan Tokgöz: Türk yazar, yayıncı ve siyaset adamı. Jules Verne'in romanlarını Türkçe'ye ilk çeviren kişidir. 1890 yılında Âlem Basımevi'ni kurdu ve Edebiyat-ı Cedide akımının yayın organı olan Servet-i Fünun Dergisi'ni yayımlamaya başladı. İkinci Meşrutiyetten Birinci Dünya Savaşı sonlarına değin Yüksek Ticaret Mektebi'nde coğrafya öğretmenliği yaptı. 1919'da Avrupa'ya giderek Heyet-i Temsiliye'nin amaç ve fikirlerini batı kamuoyuna duyurmaya çalıştı. Lozan Barış Konferansı sırasında da Türk Basın Bürosunun yöneticiliğini yaptı. 1931'de Ordu milletvekili olarak girdiği TBMM'de yasama görevini ölümüne değin sürdürdü. Başlıca yapıtları: Altı Hafta Nil'de Seyahat, Avrupa'da Ne Gördüm, Tuna'dcı Bir Hafta, Tirol Cephesinde Ateş Hattında, Matbuat Hatıralarım.*

Jules Verne

BEGÜMÜN 500 MİLYONU

Çeviren: Nihan Özyıldırım

MR SHARP'IN GİRİŞİ

“Şu İngiliz gazeteleri gerçekten iyi hazırlanmış!” dedi doktor kendi kendine, büyük deri koltuğun içine gömülürken.

Doktor Sarrasin bütün hayatını, dalgın dalgın kendisiyle konuşarak geçirmişti.

Elli yaşında, ince hatları olan, çelik gözlüğünün arkasında gözleri parlayan, hem ciddi hem sevimli görünen biriydi, ilk bakışta “işte iyi bir insan” dedirten adamlardandı. Sabahın bu saatinde, kılık kıyafetini görecektense kimse olmadığı halde çoktan traş olmuş ve beyaz kravatını takmıştı.

Brighton'daki otelin odasında, halının, mobilyaların üzerine *Times*, *Daily Telegraph*, *Daily News* gazeteleri yayılmıştı. Saat henüz 10'u vuruyordu ve doktor, şehri gezecek, bir hastaneyi ziyaret edecek, oteline geri dönüp Londra'nın başlıca gazetelerinde, iki gün önce

Uluslararası Büyük Hijyen Kurultayına sunmuş olduğu, “kan yuvarlarının sayımı” hakkındaki bir tebliğin raporunu harfiyen okuyacak zamanı bulmuştu.

Doktorun önünde, beyaz örtüyle kaplı bir tepsinin üzerinde iyi pişmiş bir pirzola, dumanı tüten bir fincan çay ve İngiliz aşçıların, kendilerine özel, küçük ekmekler sağlayan fırıncılar sayesinde hazırlayabildikleri şu nefis, tereyağlı kızarmış ekmeklerden birkaç dilim vardı.

“Evet,” diye tekrarladı, “Birleşik Krallık'ın gazeteleri gerçekten çok iyi, aksi söylenemez!... Başkan yardımcısının konuşması Napolili doktor Cicogna'nın verdiği cevaplar, tebliğimin açıklamaları her şeyden söz edilmiş, fotoğraf kullanılmış.

“Söz şimdi Douai'den doktor Sarrasin'de. Sayın üye Fransızca konuşuyor. ‘Sözlerime başlarken bu özgürlüğü kullanmamı dinleyicilerim bağışlayacaklardır; hiç kuşku yok ki benim dilimi, onların dilini konuşmamdan daha iyi anlarlar’ diyor.”

“Küçük puntuyla beş sütun!... *Times* ve *Telegraph*'ın haberlerinden hangisinin daha iyi olduğunu bilemiyorum... ancak bir haber bundan daha açık ve kesin bir şekilde ifade edilemez!”

Teşrifatçı -ki böyle baştan ayağa siyahlara bürünmüş birisine bunun dışında bir ünvan yakıştırmaya cüret edilemez- kapıyı vurup “mösyö'nün ziyaretçi kabul edecek durumda olup olmadığını sorduğunda, doktor Sarrasin işte bu düşünceler içindeydi.

“Mösyü” İngilizlerin, ayırım gözetmeksizin her Fransız için kullanmaya kendilerini mecbur hissettikleri genel bir hitap şeklidir, aynı şekilde, bir kalyanı “signor”, bir Almanı “herr” sıfatıyla tanımlamadıkları takdirde bütün medeni kurallara aykırı davranmış olacaklarını zannederler. Bu rutin alışkanlık itiraz kabul etmez biçimde, ilk ağızda insanların milliyetini belirtmeye yarar.

Doktor Sarrasin kendisine sunulan kartı aldı. Hiç kimseyi tanımadığı bir ülkede bir ziyaret talebi aldığı için oldukça şaşırılmış olan doktor Sarrasin'in, küçük kağıdın üzerindeki şu yazıları okuyunca şaşkınlığı bir kat daha arttı.

“Mr. SHARP, solicitor,

93, Southampton row, LONDON”

“Solicitor'un dava vekilinin İngiltere'deki karşılığı, daha doğrusu, noter, dava vekili ve avukat arasında aracılık eden bir tür yasa adamı olduğunu biliyordu.

“Bu Mr. Sharp’la benim ne işim olabilir?” diye sordu kendi kendine. “Farkında olmadan kötü bir şey mi yaptım acaba?..”

“Bunun bana geldiğinden emin misiniz?” diye sordu.

“Oh! Evet mösyö.”

“İyi! İçeri alın.”

Teşrifatçı, doktorun ilk görüşte büyük “kurukafalar” ailesine dahil ettiği genç bir adamı içeri aldı. İnce, daha doğrusu kuru dudakları, uzun beyaz dişleri, parşömenleşmiş bir derinin altındaki neredeyse çıplak şakak çukurları, mumya rengi teni ve burgu gibi delici bakışlara sahip küçük gri gözleri bu nitelendirmenin itiraz kabul etmez delillerini veriyordu. İskeleti, topuklarından başına kadar uzanan iri kareli bir paltonun altında kayboluyor, cilalı deriden bir yolculuk çantasının sapını tutuyordu.

İçeri girerek hızla doktoru selamladı, çantasını ve şapkasını yere bıraktıktan sonra izin almadan oturdu ve şöyle dedi: “William

Henry Sharp Junior; Billows, Green, Sharp & Co. Ticaret Evi ortaklarından. Doktor Sarrasin’le mi müşerref oluyorum?”

“Evet mösyö.”

“Erançoi’s Sarrasin?”

“Evet bu benim adım.”

“Douai’den?”

“İkametgahım Douai’de.”

“Babanızın adı Isidore Sarrasin mi?” “Kesinlikle.”

“O halde Isidar Sarrasin olarak kaydedebiliriz!”

“Kesinlikle.”

Mr. Sharp cebinden bir not defteri çıkarıp baktı ve devam etti:

“Isidore Sarrasin ,1857’de Paris’te, VII. bölge, Taranne Sokağı numara 54’te, şimdi yıkılmış olan Ecoles binasında öldü.”

Gerçekten de, dedi giderek daha da şaşıran doktor. “Ama bana açıklar mısınız lütfen?..” “Annesinin adı Julie Langevol’du,” diye devam etti Mr. Sharp sakince. Bar-le-Duc’ün yerlisiydi, Benedict Langevol’un kızı olup, adı geçen şehrin belediye kayıtlarının bildirdiği gibi Lorient’de doğmuştu. Bu kayıtlar çok değerli bilgiler içeriyor mösyö, çok değerli!... Hımm!... Hımmm!... Ve 36. birlikte borazan başı olan Jean-Jacques Langevol’un kız kardeşi...

Soy kütüğü hakkındaki bu derin bilgi karşısında büyülenmiş olan doktor Sarrasin şöyle dedi:

“Size itiraf ederim ki ailemle ilgili birçok şeyi benden daha iyi biliyorsunuz. Büyükanнемin ailesinin Langevol adını taşıdığı doğru ama bu, benim ona dair sahip olabildiğim tek bilgi.”

“1799’da evlendiği büyükbabanız Jean Sarrasin ile birlikte 1807’ye doğru Bar-le-Duc şehrinden ayrıldı. İkiisi birlikte, yerleşmek ve tenekecilik yapmak üzere Melun’a gittiler ve Sarrasin’in karısı Julie Langevol’un öldüğü tarih olan 1811’e kadar orada kaldılar. Bu evlilikten geriye tek bir çocuk kaldı, babanız Isidore Sarrasin. Bu tarihten sonra ip kopuyor, ta ki bu kişinin Paris’te ölümüne kadar.”

“Ben bu ipi yeniden bağlayabilirim,” dedi doktor, verilen bilgilerin kesinliğiyle kendinden geçmiş bir halde. Büyük babam, tıp mesleğine yönelen oğlunun eğitimi için Paris’e yerleşti. 1832’de Versailles yakınlarında, babamın mesleğini icra etmekte olduğu ve

1822’de benim doğduğum Palaiseau’da öldü.” “Aradığım adam sizsiniz,” dedi Mr. Sharp. “Kardeşiniz yok mu?”

“Hayır! Ben tek çocuktum ve annem benim doğumumdan iki yıl sonra öldü... Fakat mösyö, ne söylemeye çalışıyorsunuz?”

Mr. Sharp ayağa kalktı.

“Sir Bryah Jowahir Mothooranath,” dedi, bu isimleri telaffuz ederken bütün İngilizlerin asalet belirten ünvanlara karşı duydukları saygıyı gösteriyordu, “sizi bulmuş olmaktan ve size saygılarını sunan ilk kişi olmaktan dolayı mutluyum!”

“Bu adam deli” diye düşündü doktor. Bu, “kurukafalarda” sık rastlanan bir durumdu.

Dava takipçisi bu teşhisi doktorun gözlerinden okudu.

“Hiç de deli değilim,” diye cevap verdi sakince. “Siz şu anda, Bengal eyaleti genel valisinin takdimiyle imtiyaz sahibi olan; 1819’da İngiliz vatandaşlığına geçen; Begüm Gokol’un dul eşi ve malları üzerinde intifa hakkı sahibi olan; geride zeka özürlü ve zürriyetsiz, aciz ve vasiyetsiz olarak 1869’da ölen tek bir oğul bıraktıktan sonra 1841’de vefat eden Jean-Jacques Langevol’a verilen barone¹ ünvanının bilinen tek vârisisiniz. Miras, otuz yılda yaklaşık beş milyon sterline ulaştı. Jean-Jacques Langevol’un zeka özürlü oğlunun hayatı boyunca vaside kalan ve faizleri neredeyse tümüyle anaparaya eklenen bu miras 1870’te yirmi bir milyon sterlin gibi yuvarlak bir rakama ulaştı ki bu, beş yüz yirmi beş milyon frank ediyordu. Agra mahkemesinin, Delhi yüksek mahkemesince teyit edilen ve özel Konsey tarafından onaylanan bir kararının icrasıyla gayrimenkul ve menkul mallar satıldı, değerleri tahakkuk ettirildi ve İngiltere Bankası’na yatırıldı. Şu an itibariyle, soy kütüğünüzün kanıtlarını Adalet bakanlığı divanına verir vermez basit bir çekle elde edebileceğiniz beş yüz yirmi yedi milyon frank var ve ben de bugünden itibaren, Mrs. Trollop, Smith & Co. bankerleri tarafından size, istenen herhangi bir meblağın avans olarak sunulabileceğini...”

Doktor Sarrasin taş kesilmişti. Söyleyecek tek kelime bulamadan, bir an öylece kalakaldı. Sonra, bu “Binbir Gece” rüyasının gerçek olabileceğini kabullenemeyerek eleştirel bir zihnin yarattığı vicdan azabıyla haykırdı.

”Ama sonuçta mösyö, bana bu hikaye hakkında nasıl bir kanıt göstereceksiniz ve beni nasıl buldunuz?”

Mr. Sharp cilalı deriden çantanın üzerine vurarak cevap verdi:

“Kanıtlar burada. Sizi nasıl bulduğuma gelince; tesadüfen olduğunu söyleyebilirim, beş yıldır sizi arıyorum. Her yıl Britanya mülklerine kaydedilen çok sayıda vârisiz tereke için yakın akrabaları ya da bizim İngiliz hukukunda ‘next of kind’ dediklerimizi bulmak şirketimizin bir özelliğidir. Begüm Gokool’un mirası bizi tam beş yıldır uğraştırıyor. Araştırmalarımızı dört bir yanda sürdürdük, yüzlerce Sarrasin ailesini taradık, fakat Isidore’un soyundan gelenleri bulamadık. Hatta artık, Fransa’da başka bir Sarrasin kalmadığı kanaatine varmışım, tâ ki dün sabah *Daily News*’la Hijyen Kongresinin raporunu okurken, bu isimde ve benim tanımadığım bir doktor görüp hayretler içinde kalana kadar. Derhal notlarıma ve bu mirasla ilgili olarak topladığımız binlerce elyazması fişe koştum ve hayretle Douai şehrinin dikkatimizden kaçmış olduğunu tespit ettim. Artık doğru iz üzerinde olduğumdan neredeyse emin bir halde, Brighton trenine atladım, Kongre çıkışında sizi gördüm ve ikna oldum. Siz, büyük amcanız Langevol’un canlı portresisiniz, elimizde bulunan,

Hintli ressam Saranoni’nin bir tablosundan çekilmiş fotoğrafta görüldüğü gibi.”

Mr. Sharp not defterinin arasından bir fotoğraf çıkarıp Doktor Sarrasin’e uzattı. Fotoğrafta uzun boyu, gösterişli sakalı, sorguçu türbanı ve sırmalı yeşil ipekten elbisesiyle tarihi portrelere özgü bir edayla, izleyiciye dikkatle bakarak hücum emri veren bir kumandan vardı. Arka planda belli belirsiz, bir muharebenin dumanı ve bir süvari hücumu seçiliyordu.

“Bunlar size benim söyleyeceğimden çok daha fazlasını söyleyecektir,” diye yeniden söze başladı Mr. Sharp. “Bunları size bırakacağım ve iki saat sonra, eğer izin verirseniz, emirlerinizi almak üzere geri döneceğim.” Mr. Sharp bunları söylerken cilalı çantasının yanlarından, bazıları matbaa bazıları elyazması yedi-sekiz tane dosya çıkardı, bunları masanın üstüne bırakıp geri geri dışarı çıkarken mırıldanıyordu:

“Sir Bryah Cevahier Mothoranath, sizi selamlamaktan şeref duyarım.”

Yarı inanır yarı kuşkulu durumdaki doktor dosyaları aldı ve sayfaları çevirmeye başladı.

Hızlı bir inceleme, hikayenin tamamıyla gerçek olduğunu göstermeye ve bütün kuşkuları ortadan kaldırmaya yetti. Mesela, şu başlık altındaki, matbu bir belgenin doğruluğundan nasıl şüphe duyulabilirdi:

“Çok Saygıdeğer Reine Özel Konseyi Lordlarına, Bengal eyaletinden, Ragginahra’lı Begüm Gokool’un vârisiz terekesi hakkında 5 Ocak 1870 tarihli rapor.

“Olayın özeti - Ragginahra’lı Begüm Gokool’un terekesi olan bazı mehallar ve kırk üç bin beegale ekilebilir arazi, çeşitli yapılar, saraylar, işletme binaları, köyler, menkul mallar, hazineler, silahlar, vs...’nin mülkiyet hakları dava konusudur. Agra sulh hukuk mahkemesine ve Delhi Yüce Divanfına arka arkaya yapılan başvurulardan Raca Luckmissur’un dul eşi ve kayda değer miktardaki mallarının mirasçısı Begüm Gokool’un 1819’da Jean-Jacques Langevol adında Fransız kökenli bir yabancıyla evlendiği anlaşılmaktadır. Bu yabancı, 1815 yılına kadar Fransız ordusunda, astsubay rütbesiyle (borazanbaşı) 36. birlikte hizmet vermiş, Loire ordusundan ayrıldıktan sonra, armatör vekili olarak Nantes’den bir ticaret gemisine binmiştir. Kalküta ya gelip karaya çıkmış ve kısa bir süre sonra Raca Luckmissur’un elinde tutmaya yetkili olduğu küçük yerli ordusunda eğitim yüzbaşısı görevini almıştır. Bu rütbeden komutan rütbesine yükselmesi uzun sürmemiş ve racanın ölümünden kısa bir süre sonra onun dul eşiyle evlenmiştir. Britanya uyruğuna geçmiş olan Jean Jacques Langeud’un sömürge siyaseti konusundaki düşünceleri ve çok tehlikeli şartlarda Agra’daki Avrupalılara verdiği önemli hizmetler, Bengal eyaleti genel valisini Begümün kocası için barone unvanını talep etmeye yöneltmiş ve bu isteği kabul edilmiştir. Dolayısıyla Bryah Jowahir Mothoranath’ın toprakları mülkiyetine verilmiştir. Begüm, mallarının intifa hakkını Langevol’a bırakarak 1839’da vefat etmiş, Langevol da iki yıl sonra onunla mezarda buluşmuştur. Evliliklerinden yalnızca, küçük yaşlarından beri zeka özürlü olan ve derhal vesayet altına alınması gereken bir oğulları dünyaya gelmiştir. Bu çocuğun 1869’daki ölümüne kadar malları sadakatle idare edilmiştir. Bu muazzam terekenin bilinen hiçbir mirasçısı yoktur. Devlet adına hareket eden yerel idarenin talebi üzerine Agra mahkemesi ve Delhi divanı izale-i şüyû düzenlemiş olup özel Konsey Lordlarından bu hükümleri onaylamalarına saygılarımızla arz ederiz, vs...” Bunu imzalar takip ediyordu.

Agra ve Delhi hükümlerinin tasdik edilmiş nüshaları, satış sözleşmeleri, anaparanın İngiltere Bankası’na yatırılması için verilen emirler, Langevol’un mirasçılarının bulunması için Fransa’da yapılan araştırmaların açıklaması ve aynı türde bir hatırı sayılır belge yığını, kısa süre sonra doktor Sarrasin’in kafasında en ufak bir tereddütün bile kalmamasını sağladı. Kesinlikle ve usûlü dairesinde Begümün yakın akrabası ve vârisiydi. Bankanın mahzenlerinde saklanan beş yüz yirmi yedi milyonla arasında, yalnızca basit doğum ve vefat olaylarında usul gereğince verilen hükümlerin kalınlığı kadar bir mesafe vardı!

Talihin böylesi bir cilvesi en sakin zihni bile karıştıracak nitelikteydi ve sevimli doktor böylesine beklenmedik bir kesinliğin sebep olduğu heyecanı engelleyemedi. Bununla birlikte odanın içindeki birkaç dakikalık yürüyüşle açığa vuran heyecanı kısa sürdü ve sonra kendine geldi, bir zaafiyet

belirtisi olan bu geçici hummadan pişman oldu ve kendini koltuğuna atarak bir süre derin düşüncelere daldı.

Sonra birdenbire yeniden bir aşağı bir yukarı yürümeye koyuldu. Fakat bu defa gözleri alev alev parlıyordu ve kafasında cömert ve asil bir düşüncenin geliştiği anlaşılıyordu. Bu düşüncayı buyur etti, onu okşadı, ona özen gösterdi ve nihayet onu benimsedi.

Tam bu sırada kapı çalındı. Mr. Sharp geri dönmüştü.

“Kuşkularımdan dolayı sizden özür dilerim,” dedi doktor içtenlikle, “ıkna oldum ve çektiğiniz sıkıntılar için size binlerce kere minnettarım.”

“Minnettar olacak bir şey yok... basit bir mesele... benim mesleğim bu...” diye cevap verdi Mr. Sharp. “Sir Bryah’ın benim müşterim olmaya devam edeceklerini umabilir miyim?”

“Bunun sözünü etmeye bile gerek yok. Bütün işi size bırakıyorum... Sizden yalnızca bana bu saçma ünvanı vermekten vazgeçmenizi rica edeceğim...”

“Saçma mı? Yirmi bir milyon sterlin eden bir ünvan!” diyordu Mr. Sharp’ın yüz ifadesi; ama buna karşı çıkamayacak kadar dalkavuktu.

“Nasıl isterseniz, patron sizsiniz,” diye cevap verdi. Londra trenine bineceğim ve emirlerinizi bekleyeceğim.”

“Bu belgeler bende kalabilir mi?” diye sordu doktor.

“Kesinlikle, bizde kopyaları var.”

Yalnız kalan doktor Sarrasin masasına oturdu, bir mektup kağıdı aldı ve şunları yazdı:

“Brighton 28 Ekim 1871 “Sevgili çocuğum, devasa, muazzam, akıl almaz bir servete kavuştuk! Bir akıl hastalığına yakalandığımı sanma ve mektubuma eklediğim iki üç matbu kağıdı oku. Orada açıkça göreceksin ki İngiliz, daha doğrusu Hintli bir barone unvanının ve şu anda İngiltere Bankasında bulunan, yarım milyar frangın üzerinde bir paranın mirasçısı bulunuyorum. Bu haberin sende yaratacağı duygulardan hiç kuşum yok, Octave. Sen de benim gibi, böyle bir servetin bize yüklediği yeni görevleri ve zihin sağlığımız üzerinde yaratabileceği tehlikeleri anlayacaksın. Ben bu durumu öğreneli henüz bir saat oldu ve daha şimdiden böyle bir sorumluluğun kaygısı, seni düşünürken edindiğim inancın verdiği neşeyi bastırmaya başlıyor. Bu değişiklik belki de kaderimizi belirleyecek... Biz, bilimin mütevazı neferleri kendi karanlığımızda mutluyduk. Bundan sonra da mutlu olacak mıyız? Hayır, belki de, en azından... Ama bu servet bizim ellerimizde yeni ve güçlü bir bilimsel makineye, medeniyetin harikulade bir aletine dönüşmedikçe sana zihnimde donup kalmış bir fikirden söz etmeye cüret edemiyorum!... Sonra bundan konuşuruz. Bana yaz, bu büyük haberin sende nasıl bir etki yarattığını hemen bana bildir ve anneni bu durumdan haberdar et. Eminim ki anlayışlı bir kadın olarak bu haberi sükunet ve soğukkanlılıkla karşılayacaktır. Kız kardeşine gelince, o henüz böyle bir haberin aklını başından alması için çok genç, zaten onun küçük kafası daha şimdiden çok sağlam, sana bildirdiğim haberin bütün muhtemel sonuçlarını anlayacaktır.

“Eminim ki başımıza gelen bu değişiklikten aramızda en az etkilenecek olan odur. Marcel’in hararetle ellerini sıkıyorum. Geleceğe dair projelerimde o da yer alacak.

“Seni seven baban “FR. SARRASIN “D.M.P”

Bu mektubu en önemli evraklarla birlikte zarfa koyup üzerine “Mösyö Octave Sarrasin

Merkez Sanat ve İmalat Okulu öğrencisi, Roide Sicile Caddesi no: 32, Paris” adresini yazdı, doktor şapkasını aldı, pardösüsünü giydi ve Kongre’ye yollandı. Aradan on beş dakika geçtik ten sonra bu mükemmel adam artık milyonlarını düşünmüyordu bile.

İKİ ARKADAŞ

Doktorun oğlu Octave Sarrasin, tam olarak tembel denebilecek biri değildi. Ne aptaldı nede üstün zekalı, ne yakışıklıydı ne çirkin, ne uzundu ne kısa, ne esmerdi ne de sarışın. Saçları kestane rengiydi ve doğuştan bir orta sınıf üyesiydi. Okulda genellikle ikinci derecede bir ödül almıştı, iki-üç kere de birinciliğe çok yakın bir derece aldığı olmuştı. Bitirme sınavında “geçer” derece almıştı, ilk seferinde Merkez Okulu’nun sınavından geri çevirilmiş, ancak ikinci seferinde, 127 puanla kabul edilmişti. Kararsız bir yapısı vardı şu yarım yamalak kanaatlerle yetinen, her zaman “aşağı yukarı” yaşayan ve hayattan ay ışığı gibi geçip giden kişilerden biriydi. Bu tür insanlar kaderin elinde, dalgaların tepesindeki bir mantar tıkaç gibidirler. Rüzgarın kuzeyden ya da güneyden esmesine göre ekvatora ya da kutba doğru sürüklenirler. Onların hayatını tesadüfler belirler. Eğer doktor Sarrasin, oğlunun kişiliği hakkında bazı yanılgılar içinde olmasaydı belki de ona, okumuş olduğumuz mektubu yazmakta tereddüt edecekti, ama babalığın verdiği bir parça körlük en büyük zekalarda bile görülür.

Talih, eğitiminin başlangıcında Octave’ın, biraz biraz baskı içerse de olumlu etkisini onun üzerinde şiddetle uygulayan güçlü bir karakterin nüfuzu altına girmesini istemişti. Babasının, onu eğitimi tamamlamak üzere yolladığı Charlemagne Lisesi’nde, arkadaşlarından birine, bir Alsace’lıya, kendisinden bir yaş daha küçük ama onu kısa sürede maddi, zihinsel ve manevi gücüyle ezmiş olan Marcel Bruckmann’a sıkı bir dostlukla bağlanmıştı.

Marcel Bruckman on iki yaşında yetim kalmış, okul parasını ödemeye ucu ucuna yeten küçük bir mirasa hak kazanmıştı. Tatillerde onu ailesinin evine götüren Octave olmasaydı lise duvarlarının dışına adım atamayacaktı.

Bunun sonucunda, kısa bir süre sonra doktor Sarrasin’ın ailesi genç Alsace’lının da ailesi oldu. Soğuk görünüşünün altındaki duyarlı doğasıyla Marcel, bütün hayatının, kendisi için anne baba yerini tutan bu iyi insanlara ait olması gerektiğini anladı. Kendisine yüreklerini açmış olan doktor Sarrasin’i, karısını ve şimdiden nazik ve ciddi bir genç bayan olan kızını tüm içtenliğiyle sevmeye başlamıştı. Fakat onlara duyduğu şükranı sözlerle değil eylemle gösteriyordu. Gerçekten de, öğrenmeye ilgi duyan Jeanne’in sağduyulu, sağlıklı ve mantıklı düşünebilen bir genç kız olması için elinden geleni yaparken, Octave’ı da babasına layık bir oğul haline getirmek gibi hoş bir görevi üzerine almıştı. Şunu da söylemek gerekir ki, delikanlı bu görevi, yaşma göre şimdiden ağabeyinden üstün olan kız kardeşinden çok daha fazla zorlaştırıyordu. Fakat Marcel her iki amacına ulaşmaya da kararlıydı.

Marcel Bruckmann, Alsace’m her yıl geleneksel olarak büyük Paris güreş turnuvasına dövüşmeye yolladığı yiğit ve işini bilir şampiyonlardan biriydi. Daha çocukken bile zekasının keskinliği kadar kaslarının sertliği ve esnekliğiyle ayırt ediliyordu. Dış görünüşünde nasıl uzun boylu ve sert hatlıysa, iş dünyasında da o derece iradeli ve cesaret sahibiydi. Ortaokuldan beri her şeyde; sıırıkla atlamada ve futbolda, beden eğitiminde ve kimya laboratuvarında mükemmel olmak konusundaki bitmek bilmeyen bir ihtiyaç ona azap veriyordu. Yıllık programında bir ödülü kaçırdığı zaman bütün bir yılın kaybedilmiş olduğunu düşünüyordu. Bu, yirmi yaşındaki, hayat dolu ve faal, gürbüz ve iri beden,

azami gerilim ve verimle çalışan organik bir makineydi. Zeki beyni, dikkatli zihinlerin bakışlarını üzerine çevirtecek cinstendi. Octave ile aynı yıl, ikincilikle girdiği Merkez Okulu'ndan birincilikle çıkmaya kararlıydı.

Zaten Octave, okula kabulünü, onun ısrarlı ve iki kişiye bol bol yeten enerjisine borçluydu. Marcel onu bir yıl boyunca, başarı için gerekli olan büyük mücadeleye hazırlamış adeta onu iteklemişti. Bu zayıf ve kararsız kişiliğe karşı, bir aslanın bir köpeğe duyabileceği türden dostça bir merhamet duygusu içindeydi. Bu cansız bitkiye kendi özsuynun fazlasıyla kuvvet kazandırmaktan ve onu verimli kılmaktan hoşlanıyordu.

1870 savaşı, iki arkadaşı sınav zamanında yakaladı. Sınavlar biter bitmez, Strasbourg ve Alsace'ın tehdit altında olduğunu farkedenden Marcel'in kaygıları artmış ve yurtseverlik duyguları içinde 31'inci avcı taburuna gönüllü olarak yazılmıştı. Octave da onun ardından gitmekte tereddüt etmemişti.

Kuşatma boyunca, Paris'in ileri karakollarında sırt sırta çarpışmışlardı. Marcel, Champigny'de sağ koluna bir kurşun yemiş, Buzenval'de sol koluna bir apolet takmıştı. Octave ne yaralanmış ne de sırmalar kazanmıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse bu onun hatası değildi, çünkü ateş altında hep arkadaşını izlemişti. Onun ancak altı metre gerisindeydi. Ama bu altı metre her şeydi.

Barışın sağlanıp olağan işlere dönülmesinden sonra iki öğrenci, okulun yanındaki mütevazı bir otelde, bitişik odalarda birlikte yaşamaya başladılar. Fransa'nın kederi, Alsace ve Lorraine'in ayrılması, Marcel'in kişiliğine erkekçe bir olgunluğun damgasını vurmuştu.

“Babalarının hatalarını düzeltmek Fransız gençliğine düşer” diyordu “ve bu ancak çalışarak başarılabilir.”

Saat 5'te ayağa kalkıp Octave'ı da kendisi gibi hareket etmeye zorluyordu. Onu derslere hazırlıyor, okul çıkışında bir adım bile yanından ayrılmıyordu. Sonra arada bir pipo ya da bir fincan kahveyle böldükleri çalışmalarına kendilerini vermek üzere geri dönüyorlardı.

Saat 10'da, memnun değilse bile tatmin olmuş bir yürekle ve dolu bir kafayla yatıyorlardı. Bazen bir bilardo partisi, iyi seçilmiş bir gösteri, arada bir konser, Verrieres korusuna kadar bir at yarışı, ormanda bir gezinti, haftada iki kere bir boks ya da eskrim karşılaşması... işte dinlenme yolları bunlardı. Octave bir an zayıf bir isyan belirtisi gösteriyor ve daha popüler eğlencelere gıpta dolu bir bakış atıyordu. Saint-Michel birahanesinde “hukuk eğitimi gören” Aristide Leroux'yu görmeye gideceğinden söz ediyordu. Ama Marcel bunlarla da öyle acımasızca dalga geçiyordu ki, çoğunlukla bu hayaller bozuluyordu.

29 Ekim 1871 günü akşam saat 7'ye doğru iki arkadaş, âdetleri olduğu üzere ortak bir lambanın abajuru altında, aynı masada yan yana oturuyorlardı. Marcel büyük bir ilgiyle, taş kesitlerine uygulanan bir geometri problemine ruhu ve bedeniyle odaklanmıştı. Octave ise dinsel bir özenle, maalesef kendisi için daha önemli olan, bir litre kahvenin imalatıyla uğraşıyordu. Mükemmel hale getirmek için üzerinde uğraştığı nadir konulardan biriydi bu; kim bilir, belki de bu sayede Marcel'in biraz suiistimal ediyormuş gibi görüldüğü şu korkunç denklemler kurma gerekliliğinden her gün birkaç dakikalığına olsun kaçma fırsatı bulabiliyordu. Kaynar suyunu damla damla, toz halindeki kalın bir moka tabakasından geçiriyordu ve bu huzur dolu mutlulukla yetinmesi gerekecekti. Ancak Marcel'in inatçı çalışması, üzerine bir vicdan azabı gibi çöküyor ve gevezelik ederek onu oyalamak için karşı konulmaz bir ihtiyaç duyuyordu.

“Bir kahve makinesi alsak iyi olur,” deyiverdi birdenbire. “Bu merasimli antika alet, uygar dünyamıza hiç yakışmıyor.”

“Al bir kahve makinesi! Her akşam mutfakta bir saat kaybetmeni engeller belki,” diye cevap verdi

Marcel. Ve problemine geri döndü.

“Üç aksı birbirine eşit olmayan elips tonozlu bir kubbe vardır. A B D E elipsinin en büyük aksı $oA=a$ ve orta aksı $oB=b$ iken en küçük aksı $(o, o'c')$ c'ye dik ve eşittir ki bu kubbeyi basık hale getirmektedir...”

Tam bu sırada kapı çalındı.

“Mösyö Octave Sarrasin için bir mektup var,” dedi otelin garsonu.

Böyle bir bölünmenin genç öğrenci tarafından gayet hoş karşılandığı düşünülebilir.

“Babamdan gelmiş,” dedi Octave, “yazısından tanıdım. Acele posta denenlerden,” diye ekledi yavaş yavaş açtığı zarfın ağırlığını yoklarken.

Onun gibi Marcel de doktorun İngiltere’de olduğunu biliyordu. Sekiz gün önce, Paris’e gelişi, iki arkadaşa, vaktiyle meşhur, bugünse demode ama doktor Sarrasin’in Parisli zarafetinin son noktası olarak görmeyi sürdürdüğü, Palais-Royal’in bir restoranında verilen Sardanapal² tarzı bir akşam yemeğiyle bildirilmişti.

“Baban Hijyen Kongresinden söz ediyorsa bana da oku,” dedi Marcel. “Oraya gitmesi iyi bir fikirdi. Fransız bilim adamları kendilerini soyutlamaya çok eğilimliler.”

Ve Marcel problemine geri döndü:

“...Dış yüzey, merkezi dikey o üzerinde, o’nun altında bulunan, birincisinin benzeri bir elipsten oluşmaktadır. Üç ana elipsin F1, F2, F3 odaklarını işaretledikten sonra aksları ortak olan yardımcı elips ve hiperpolü çiziyoruz...”

Octave’ın çılgılığıyla kafasını yeniden kaldırdı.

Arkadaşını sapsarı görünce biraz endişeyle sordu:

“Ne var?”

“Oku!” dedi diğeri, aldığı haberle sersemlemişti.

Marcel mektubu aldı, sonuna kadar okudu, ikinci bir defa daha okudu, ilişikteki matbu belgelere bir göz attı ve şöyle dedi:

“İlginç!”

Sonra piposunu doldurdu ve usulüne uygun olarak yaktı. Octave onun ağzının içine bakıyordu. “Bunun gerçek olduğuna inanıyor musun?” diye bağırdı boğuk bir sesle.

“Gerçek mi?... Elbette. Baban şaşkınlıkla böyle bir kanaate kapılmak için fazlasıyla akliselime ve bilimsel zekaya sahip. Zaten kanıtlar da burada ve aslında durum çok basit.”

Piposu iyice ve gereği gibi yanmış olan Marcel yeniden çalışmaya koyuldu. Kollarını sallayarak gidip gelen Octave kahvesini tamamlamaktan, her şeyden önce de iki mantıklı düşüncüyü bir araya geçirmekten acizdi. Bununla birlikte, rüya görmediğinden emin olmak için konuşmak ihtiyacındaydı.

“Ama... Eğer gerçekse, bu her şeyi alt üst edebilecek bir rakam!... Yarım milyanın ne demek olduğunu biliyor musun, bu muazzam bir servet!”

Marcel kafasını kaldırıp onayladı:

“‘Muazzam’ doğru kelime. ‘Belki de Fransa’da İngilterede en fazla beş-altı, dünyada toplam on beş-yirmi kişi vardır böyle bir servete sahip olan.”

“Ve üstüne üstlük bir de ünvan!” diye yeniden söze girdi Octave, “bir barone ünvanı! Böyle bir ünvana sahip olmak gibi bir hırsım yok, ancak madem ki verildi, bu kısaca Sarrasin diye adlandırılmaktan daha zarif.”

Marcel duman üfledi ve tek kelime etmedi. Bu üflenmiş duman açıkça “Peh!... Peh!...” diyordu.

“Kesinlikle,” diye devam etti Octave, “adlarının önüne küçük ekler yapıştıran ya da sahte bir

markilik uyduran bir sürü insanın yaptığını yapmayı asla istemem! Ama, Büyük Britanya ve İrlanda Peerage³ine kayıtlı hakiki ve belgeli bir ünvana sahip olmak, hiç şüphe yok ki çoğu zaman olduğu gibi herhangi bir karışıklığa imkan bırakmayacak şekilde...”

Piponun “Peh!... Peh!”leri devam ediyordu.

“Sevgili dostum, boşuna uğraşıyorsun,” diye devam etti Octave inançla, “İngilizlerin dediği gibi 'kan önemli bir şeydir!’”

Kısa bir süre Marcel’in alaycı bakışları karşısında durakladı ve yeniden milyonlar konusuna geri döndü.

“Hatırlıyor musun,” diye devam etti, “matematik hocamız Binome her yıl, ilk sayı dersinde yarım milyarın bir grafik sunum kaynağı olmaksızın insan zekasının gücünün, hakkında doğru bir fikir edinebilmesi için fazlasıyla yüksek bir rakam olduğunu tekrarlardı? Düşünebiliyor musun, birisi dakikada bir frank ödese bile bu tutarı ödeyebilmesi için bin yıldan fazla bir zaman gerekecek! Ah! Bu, gerçekten... insanın yarım milyar frankın mirasçısı olduğunu bilmesi tuhaf!”

“Yarım milyar frank!” diye bağırdı olayın kendisinden çok, sözüyle tahrik olan Marcel. “Bunu kullanmanın en iyi yolu ne olurdu biliyor musun? Fidyelerini ödemesi için Fransa’ya vermek! Bunun yalnızca on katı daha gerekiyor!...”

“Böyle bir fikri babama önermeyi aklına bile getirme!...” diye bağırdı Octave dehşet içinde. “Bunu kabul edebilir! Zaten daha şimdiden kendi tarzında bazı projeler düşündüğü anlaşıyor!... Devlete yatırım neyse ama en azından geliri kendimize saklayalım!”

“Haydi haydi, buraya kadar kendinden hiç kuşku duymadan kapitalist olmuştun bile! İçimden bir ses diyor ki, benim zavallı Octave’cığım, sağlam ve sağduyulu bir kişi olan baban için değilse bile senin açısından bu dev mirasın daha mütevazı oranlara inmiş olması daha iyi olacaktı. Bu altın dağındansa, küçük kız kardeşinle paylaşacağın yirmi beş bin liralık bir gelire sahip olduğunu görmeyi tercih ederdim!”

Ve yeniden çalışmaya koyuldu.

Octave’a gelince, herhangi bir şey yapmasına imkan yoktu ve odanın içinde öyle çok hareket ediyordu ki sabrı tükenmeye başlayan arkadaşı sonunda ona şöyle dedi:

“Gidip biraz hava alsan daha iyi edersin! Bu akşam hiçbir şey yapamayacağın aşikar!” “Haklısın,” diye cevap verdi Octave, kendisini çalışmaktan kurtaran bu yarı-izni sevinçle kabul ederek.

Hemen şapkasını kapıp merdivenlerden yuvarlanarak indi ve kendini sokağa attı. Henüz on adım yürümemişti ki, babasının mektubunu yeniden okumak için bir gaz lambasının altında durdu. Bir kere daha gerçekten uyanık olup olmadığından emin olmak ihtiyacındaydı.

“Yarım milyar!... Yarım milyar!...” diye tekrarlardı. “Bu paranın yıllık faizi bile en az yirmi beş milyon frank eder!... Babam bana harçlık olarak bunun bir milyonunu ya da onun yarısını verse ya da çeyreğini verse yine de çok mutlu olurum! Parayla çok şey yapılabilir! Eminim bu parayı iyi kullanacağım! Aptalın teki değilim herhalde, öyle değil mi? Merkez Okuluna kabul edildim!... Ve üstelik bir ünvanım var!... Bu ünvanın hakkını vereceğim!”

Geçerken mağazaların camlarında kendine bakıyordu.

“Bir malikanem, atlarım olacak!... Marcel için de bir tane olacak. Ben zengin olduktan sonra elbette o da bu zenginlikten payını alacak. Nasıl da tam zamanında oldu bu!... Yarım milyar!... Barone!... Garip, şimdi bütün bunlar olduktan sonra, sanki bunu bekliyordum gibi geliyor! İçimden bir ses bana ömrümü kitapların ve resimli levhaların başında tüketmeyeceğimi söylüyordu!... Yine de bunu düşleyebilmek bile harika!”

Octave, zihni bu düşüncelerle meşgul, Rivoli sokağını izliyordu. Champs-Elysees'ye geldi, Royal sokağının köşesini döndü, bulvara çıktı. Eskiden, mağazalarda sergilenen gösterişli eşyalara kayıtsızlıkla, gereksiz ve hayatında yeri olmayan şeylermiş gibi bakardı. Şimdiyse duruyor ve içten gelen sevinç kıpırtılarıyla bu hâzinelerin istediği zaman kendisine ait olacağını düşünüyordu.

“Hollanda'nın iplikçileri iğlerini benim için çeviriyor, Elbeuf fabrikaları en yumuşak kumaşlarını benim için dokuyor, saatçiler kronometrelerini benim için yapıyor, opera görkemli ışık şelalelerini benim için akıtıyor, kemanlar benim için gıcırıyor, şarkıcılar benim için bağırıyor! Benim için talim meydanlarında safkanlar eğitiliyor ve Cafe Anglais benim için parlıyor!... Paris benim!... Her şey benim!... Seyahat etmeyecek miyim?... Hindistandaki baronluğa gitmeyecek miyim?... İçinde Budist rahipleri ve fildişinden tanrılarıyla çarşı üzerindeki bir pagodayı rahatlıkla birkaç günlüğüne kiralayabilirim!... Pillerim olacak!... Kaplan avına gideceğim!... Ve güzel silahlar!... Ve güzel bir sandal!... Sandal mı? Hayır hayır, değil! Ama beni keyfime göre istediğim yere götürecek, bekleyecek, sonra geri getirecek güzel ve iyi bir buharlı gemi!... Bu arada anneme haber vermek için Douai'ye gitmeliyim!... Okul var... Of! Of! Okul! Okul! Asılabilir!... Ama Marcel! Ona haber vermek lazım. Bir telgraf yollarım. Böyle bir durumda annemle kardeşimi görmeye can atmamı anlayacaktır!” diyordu kedi kendine.

Octave bir telgrafhaneye girdi, arkadaşına gideceğini ve iki gün sonra geri göneceğini haber verdi. Bir arabaya seslendi ve Kuzey Garına gitti.

Vagona biner binmez kurduğu hayali genişletmeye devam etti.

Octave gecenin ikisinde anne-baba evinin kapısını -gece zilini- gürültüyle çaldı ve sakin Aubettes mahallesini telaşa verdi.

“Kim bu hasta?” diye birbirlerine soruyordu cadaloz kadınlar bir camdan diğerine koşarken.

Yaşlı hizmetçi kadın en üst katın çatı penceresinden bağırdı:

“Doktor şehirde değil!”

“Benim, Octave!... inip bana kapıyı açın Françine!”

On dakikalık uğraş sonunda eve girmeyi başardı. Annesi ve kız kardeşi Jeanne üzerlerinde sabahlıklarıyla hızla aşağıya indiler ve bu ziyaretin açıklamasını beklediler.

Doktorun yüksek sesle okunan mektubu biraz sonra bu esrarın anahtarını ortaya koydu.

Madam Sarrasin'in bir an gözleri kamaştı. Sevinçten ağlayarak oğlunu ve kızını kucakladı. O anda öyle geliyordu ki kainat artık onlara ait olacaktı ve talihsizlik asla birkaç yüz milyona sahip genç insanlara saldırmaya cüret edemeyecekti. Bununla birlikte kadınlar, kaderin böylesi büyük darbelerine alışmakta erkeklerden daha hazırdılar. Madam Sarrasin kocasının mektubunu tekrar okudu, kendisinin ve çocuklarının kaderi hakkındaki kararın sonuçta ona ait olduğunu düşündü ve kalbi yeniden huzur buldu. Jeanne'a gelince, annesinin ve kardeşinin sevinciyle mutlu olmuştu, ama on üç yaşının hayal gücü, hayatının öğretmenlerinin dersleri ve anne babasının okşayışları arasında usulca akıp gittiği bu küçük mütevazı evdekinden daha büyük bir mutluluk düşleyemiyordu. Birkaç banknot tomarının, varlığında büyük bir değişiklik yaratacağını düşünmüyordu ve bu olay kafasını bir an bile karıştırmamıştı.

Bilgin ırkının sessiz meşgalelerine tamamıyla gömülmüş bir adamla çok genç yaşta evlenmiş olan Madam Sarrasin, pek anlamasa bile şefkatle sevdiği kocasının tutkusuna saygı gösteriyordu. Çalışmanın doktor Sarrasin'e verdiği mutluluğu paylaşmadığı için zaman zaman bu azılı çalışkanın yanında kendini yalnız hissetmiş ve daha sonra bütün umutlarını iki çocuğu üzerinde yoğunlaştırmıştı. Daha mutlu olacaklarını hayal ederek onlar için hep parlak bir gelecek düşlemişti. Octave'ı yüce bir

talihin beklediğinden kuşku duymuyordu. Oğlu Merkez Okulu'nun sıralarında yerini aldığından beri, genç mühendisler yetiştiren bu mütevazı ve faydalı akademi onun gözünde bir meşhur adam fidanlığına dönüşmüştü. Tek endişesi servetlerinin azlığının bir engel oluşturabilecek, en azından oğlunun şanlı kariyerine bir zorluk çıkarabilecek ve daha sonra kızının izdivacına zarar verebilecek olmasıydı. Şimdi artık, kocasının mektubundan anladığı kadarıyla bu kaygıları için sebep kalmamıştı. Tam bir memnuniyet içindeydi.

Anne ile oğul gecenin büyük bir bölümünü konuşarak, planlar yaparak geçirdiler, oysa ki bugününden gayet memnun olan ve hiçbir gelecek kaygısı taşımayan Jeanne koltukta uyuyakalmıştı.

Artık biraz dinlenmek için odalara çekilmenin zamanı geldiği sırada Madam Sarrasin oğluna şöyle dedi:

“Bana Marcel'den söz etmedin. Ona babanın mektubunu bildirmedi mi? Ne dedi?” “Ah!” diye cevap verdi Octave, “Marcel'i bilirsin! O bilgeden de öte, adeta bir stoacıdır! Sanıyorum mirasın büyüklüğünden dolayı bizim için kaygılandı! Bizim için diyorum, çünkü, söylediğine göre, bilimsel düşünebilme yeteneğine ve sağduyuya sahip olan babam için endişe duymuyor. Ama garip! Senin anne, Jeanne'ın ve özellikle de benim hakkımda, yıllık yirmi beş bin franklık bir gelirin bizim için daha hayırlı olacağını söylüyor...”

“Marcel belki de haksız değildi,” diye cevap verdi Madam Sarrasin oğluna bakarak. “Böyle ani gelen bir servet bazı kişilikler için büyük bir tehlikeye dönüşebilir.”

Jeanne yeni uyanmış ve annesinin son sözlerini duymuştu:

“Biliyorsun anne,” dedi gözlerini ovuşturup küçük odasına doğru giderken, “biliyorsun bir gün bana Marcel'in her zaman haklı olduğunu söylemiştin! Ben, arkadaşımız Marcel'in söylediği her şeye inanıyorum!”

Jeanne annesini öptükten sonra çekildi.

BİR HABER

Doktor Sarrasin Hijyen Kongresi'nin dördüncü oturumuna gelirken bütün meslektaşlarının kendisini olağanüstü bir saygı işaretleriyle karşıladıklarını gördü. O âna kadar, toplantı başkanı olan Dizbağı şövalyesi⁴ pek asil Lord Glandover, bir Fransız hekiminin varlığının farkına varmaya zar zor tenezzül etmişti.

Bu lord, görevi, oturumun açılışı ya da kapanışını bildirmek ve önüne koydukları listede kayıtlı konuşmacılara mekanik bir şekilde söz vermekle sınırlı olan haşmetli bir kişiydi. Âdeti olduğu üzere sağ elini düğmeli redingolunun açıklığında tutuyordu, bunu attan düşmüş olduğu için değil yalnızca bu rahatsız duruş İngiliz heykeltıraşları tarafından birçok devlet adamının bronz heykelinde kullanıldığı için yapıyordu.

Lordun soluk ve sakalsız, kırmızı lekelerle kaplı suratı, oyuk alnının üzerine iddialı bir perçemle dökülen ayrık otuna benzer peruğu, gülünç bir ağırbaşlılık taslayan, görülebilecek en sert yüz ifadesini tamamlıyordu. Lord Glandover, sanki tahtadan ya da karton hamurundanmış gibi tek parça halinde hareket ediyordu. Gözleri dahi, aynen oyuncak bebeklerin ya da mankenlerin gözlerinde olduğu gibi, göz çukurlarının altında yalnızca aralıklı sarsıntılarla dönüyor gibiydi.

İlk sunumlar esnasında Hijyen Kongresinin başkanı doktor Sarrasin'e, şu şekilde tercüme edilebilecek, nezaket gereği bir selam bahşetmişti:

“Merhaba mösyö küçük adam!... Küçük hayatını kazanmak için küçük işler üzerinde küçük çalışmalar yapan siz misiniz? Varlıklar sınıflamasında benden böylesine uzak olan bir yaratığı fark etmek için gerçekten keskin gözlere sahip olmalıyım!... Derebeyliğimin gölgesine yerleşin, size izin veriyorum.”

Bu kez Lord Glandover onu tebessümlerin en zarifiyle karşıladı ve nezaketini ona sağ tarafında boş bir koltuk göstermeye kadar vardırdı. Diğer yandan, kongre üyelerinin hepsi ayağa kalkmışlardı.

Böylesine az rastlanır türden dalkavukça bir dikkat karşısında epeyce şaşırılmış olan doktor Sarrasin, kendi kendine; kan yuvarları sayımının meslektaşlarına bir süre düşündükten sonra hiç kuşku yok ki ilk bakışta olduğundan daha önemli bir buluş gibi gelmiş olacağını söyleyerek gösterilen yere oturdu.

Ama Lord Glandover, şiddetli bir boyun tutulmasına sebebiyet verebilecek türden bir boyun omurları burulmasıyla kulağına eğildiğinde bütün bu mucit kuruntuları uçup gitti:

“Hatırı sayılır bir mülkün sahibi olduğunuzu öğrendim. Bana söylendiğine göre yirmi bir milyon sterlin değerindesiniz?”

Lord Glandover, böylesine yüksek bir paraya eşdeğer birini hafife almış olmaktan dolayı üzgün görünüyordu. Bütün hali tavrı şunu söylüyordu:

“Neden bize haber vermediniz?.. Doğrusu bu iyi bir şey değil! İnsanları böyle yanılgılara maruz bırakmak!...”

Kendisinin, içtenlikle, daha önceki oturumlara göre “bir kuruş daha fazla etmediğine” inanan doktor Sarrasin, sağ yanında oturan Berlinli doktor Ovidius ona sahte ve kaba bir gülümseyişle

şunları söylediği sırada, haberin nasıl bu kadar çabuk yayılabildiğini soruyordu kendine:

"İşte şimdi Rothschild⁵ kadar güçlüsünüz!... *Daily Telegraph* haberi yazdı!... Tebrikler!"

Ve Ovidius gazetesinin o günkü sayısını uzattı. Gazetede, yazılış şekliyle yazarını fazlasıyla ele veren şu "haber" okunuyordu:

"DEV MİRAS -Begüm Gokool'un meşhur sahipsiz mirası; Londra, Southampton 93'teki dava takipçileri Billows, Green ve Sharp'ın ustalık ve özenli çalışmalarıyla sonunda yasal mirasçısını buldu. Şu anda İngiltere Bankası'nda bulunan yirmi bir milyon sterlinin mutlu sahibi, üç gün önce Brighton Kongresi'nde değerli bildirisini inceleme fırsatını bulduğumuz bir Fransız hekimi; doktor Sarrasin. Mr. Sharp, başlıbaşına gerçek bir roman oluşturabilecek zahmetler ve maceraların ardından doktor Sarrasin'in, Begüm Gokool'un ikinci kocası Jean Jacques Langevol'un soyundan, yaşayan tek kişi olduğunu hiçbir itiraza yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkarmayı başardı.

Öğrenildiğine göre bu varlıklı asker, küçük Fransız kenti Bar-le-Duc'ün yerlisiydi. Yetki kararının tamamlanabilmesi için yalnızca basit formaliteler kalmıştı. Dilekçe zaten daha önce kançılara divanına verilmişti. Tuhaf bir olaylar zinciri; Hint racaları silsilesinin uzun sürede biriktirdiği hâzineleri, bir Britanya ünvanıyla birlikte Fransız bir bilim adamının üzerine toplamıştı. Bu servet daha olumsuz bir yere gidebilirdi, böylesine önemli bir servet onu iyi kullanmayı bilecek ellere düştüğü için kendilerini tebrik etmek gerek."

Oldukça tuhaf bir duyguya kapılan doktor Sarrasin, haberin yayınlanmasına çok sıkıldı. Bu sıkıntı, yalnızca, insanlara dair tecrübeleriyle daha şimdiden öngörebildiği rahatsızlıklardan değil, bu olaya büyük bir önem atfediliyor olmasının verdiği utançtan da kaynaklanıyordu. Kişiliği adeta, serveti olan muazzam rakamın altında eziliyordu. Çalışmaları, kendi kişisel değeri, meslektaşlarının gözünde bile çoktan bu altın ve gümüş okyanusunda boğulmuştu. Artık ona baktıklarında yorulmaz bir araştırmacı, üstün ve ince bir zeka, maharetli bir muciti değil, yarım milyarı görüyorlardı. Alp guatrlılarından biri, aptal bir Hotanto⁶, insanlığın en üstün temsilcilerinden biri olmak yerine en aşağı numunelerinden biri olmuş olsaydı, ancak böyle bir etki yaratabilirdi. Lor d Glandover onun, bundan böyle yirmi bir milyon sterlin "ettiği"ni söylemişti, ne eksik ne fazla.

Bu fikir midesini bulandırdı ve bir "yarım milyarderin nasıl bir şey olduğuna tamamen bilimsel bir merakla bakan Kongre, biraz şaşkınlıkla, söz konusu kişinin yüzünü bir tür kederin kapladığını gördü.

Bununla birlikte bu yalnızca geçici bir zayıflıktı. Birdenbire, doktor Sarrasin'in aklına bu umulmayan serveti sarf etmeye karar verdiği amacın büyüklüğü geldi ve onu yeniden huzura kavuşturdu. Glasgow'dan doktor Stevenson'un "*zeka özürlü gençlerin eğitimi*" hakkındaki bildirisinin bitmesini bekledi ve fikir bildirmek için söz istedi.

Lord Glandover ona anında ve doktor Ovidius karşısında öncelik tanıyarak söz verdi. Bütün Kongre karşı çıksa, Avrupa'nın bütün bilim adamları hep birlikte bu önceliğe itiraz etse, yine de ona söz verirdi! Başkan'ın sesinin çok özel vurguları belagatle işte bunları söylüyordu.

"Beyler," dedi doktor Sarrasin, "bana miras kalan olağanüstü servet ve bu tesadüfün bilim adına doğurabileceği mutlu sonuçlardan sizi haberdar etmeden önce birkaç gün daha beklemek niyetindeydim. Ama artık durum ortaya çıkmış olduğuna göre, yeri gelmişken hemen bundan söz etmemek yapmacık bir tavır olacak... Evet beyler, şu anda İngiltere Bankasında bulunan büyük bir meblağ, yüzlerce milyonluk bir meblağ yasal olarak bana intikal etmiş bulunuyor. Bu şartlar altında kendimi yalnızca bilimin şartlı vasiyet sahibi olarak gördüğümü size söylememe bilmem gerek var mı?.. (*Derin bir hayret.*) Bu servet bana ait değil, insanlığa ait, ilerlemeye ait!... (*çeşitli tepkiler. Hayret sesleri. Hep birlikte alkışlar. Bu açıklamayla ateşlenen Kongrenin tamamı ayağa kalkar.*)

Beni alkışlamayın beyler. Bu güzel sıfatı gerçekten hak eden tek bir bilim adamı tanımıyorum ki, benim yerimde olsa yapmak istediğimi yapmasın. Bazılarının, birçok insan davranışında olduğu gibi bunda da fedakarlıktan çok onur duygusunun olduğunu düşünmeyeceklerini kim bilebilir?.. *(Hayır! Hayır!)* Zaten bunun pek önemi yok! Yalnızca sonuçlara bakalım. Şunu kesinlikle ve kayıtsız şartsız ilan ediyorum ki, tesadüfün benim ellerime bıraktığı yarım milyar bana ait değildir, bilime aittir! Bu bütçeyi bölüştürecek parlamento olmak ister misiniz?.. Kendi bilgime bunu tek başıma hazırlamayı iddia edecek kadar güvenim yok. Sizi yargıç tayin ediyorum ve siz bu hâzinenin en iyi şekilde nasıl kullanılacağına karar vereceksiniz!...” *(Tezahüratlar. Derin galeyan. Genel hezeyan.)*

Kongre ayaktaydı. Bazı üyeler heyecan içinde masaların üzerine çıkmışlardı. Glascowdan Profesör Turnbull felç geçirecekmiş gibi görünüyordu. Napoli’den doktor Cicogna’nın nefesi tıkanı. Yalnızca Lord Glandover kendi sınıfına uygun düşen vakur ve huzurlu sükunetini koruyordu. Zaten doktor Sarrasin’in hoş bir şaka yaptığına ve böylesine delice bir planı gerçekleştirmeye hiç de niyeti olmadığına tamamıyla inanmıştı.

“Bununla birlikte, eğer izin verilirse,” diyerek yeniden söze başladı konuşmacı, biraz olsun sessizlik sağlandığında, “eğer geliştirmenin ve mükemmel hale getirmenin kolay olacağı bir plan sunmama izin verilirse, şunu önereceğim.”

Bu noktada Kongre yeniden soğukkanlılığına kavuştu ve ruhani bir dikkatle dinlemeye başladı:

“Beyler, etrafımızı kuşatan hastalık, sefalet ve ölüm sebepleri arasında bir tanesine büyük bir önem atfetmenin akılcı olacağına inanıyorum: bu insanların çoğunun içinde bulunduğu acınacak durumdaki hijyen koşullarıdır. İnsanlar şehirlere, çoğunlukla hava ve ışıktan, hayatın bu iki zaruri unsurundan yoksun meskenlere yığılıyorlar. Bu yerleşim birimleri zaman zaman gerçek enfeksiyon odakları haline dönüşüyor. İnsanlar buralarda ölmeseler de ciddi sağlık sorunları yaşıyorlar, üretim güçleri azalıyor ve böylece toplum çok değerli alanlarda kullanılabilecek büyük miktarlarda işgücünü kaybediyor. Neden beyler, neden ikna yöntemlerinin en güçlüsünü denemeyelim.. örnek mi? Neden, tamamıyla bilimsel veriler üzerinden bir örnek kent planı çizmek için hayal dünyalarımızın bütün güçlerini birleştirmeyelim?..” *(Evet! Evet! Doğru!)* Bunun ardından da elimizdeki parayı neden, bu kenti inşa etmeye ve uygulamalı bir eğitim olarak dünyaya sunmaya adamayalım...” *(Evet! Evet! -Alkış tufanı).*

Bulaşıcı bir çılgınlığa kapılan Kongre üyeleri karşılıklı olarak birbirlerinin ellerini sıkıyorlar, doktor Sarrasin’in üzerine atlayıp onu kaldırıyorlar, salonun etrafında ona zafer turu attırıyorlardı.

“Beyler,” diye yeniden söze başladı doktor, tekrar yerine ulaşmayı başardığında “daha şimdiden hayal gücümüzün gözleriyle görebildiğimiz, belki de birkaç ay sonra gerçek olabilecek bu kente, bu sağlık ve refah kentine, gelip ziyaret etmeleri için bütün halkları davet edeceğiz, kentin planını ve tasvirini bütün dillerde dağıtacağız, gelişmemiş ülkelerde fakirlikten ve işsizlikten muzdarip namuslu aileleri oraya çağıracağız. Ve aynı zamanda -bunu hayal ettiğim için şaşırmayın- bir yabancı işgalin acımasızca sürgün mecburiyeti içinde bıraktığı insanlar da bizde işlerine devam etme, zihinsel güçlerini uygulamaya koyma imkanını bulacaklar ve bize, altın ve elmas madenlerinden bin kere daha değerli olan manevi zenginliklerini getirecekler. Orada, gençliğin us ilkeleri doğrultusunda, bütün manevi, maddi ve zihinsel yetilerini geliştirmek ve dengelemek üzere yetiştirileceği, bize gelecek için güçlü nesiller hazırlayacak büyük okullarımız olacak!”

Bu açıklamayı izleyen heyecanlı kargaşayı tasvir etmekten vazgeçmek gerek. Alkışlar, tezahüratlar, “heyho!” sesleri on beş dakikadan uzun bir süre boyunca birbirini izledi.

Doktor Sarrasin henüz yerine oturabilmişti ki Lord Glandover yeniden ona doğru eğilip göz

kırparak kulağına şunları mırıldandı.

“Güzel spekülasyon!... Bu hayırlı işin getirisine güveniyorsunuz ha?.. İyi sunulduğu ve seçilmiş isimlerle korunduğu takdirde kesin iş!... Bütün nekahat dönemindekiler ve hastalıklılar orada oturmak isteyecekler!... Umarım bana iyi bir toprak hissesi ayırırsınız, öyle değil mi?”

İnsani projesine muhteris bir anlam vermekteki ısrardan kalbi kırılmış olan zavallı doktor, Senyör hazretlerine tam cevap verecekti ki, başkan yardımcısının, toplantıya sunulmuş olan insansever teklifin sahibi için bir teşekkür alkışı talep ettiğini duydu:

“Böylesine yüce bir fikrin burada doğmuş olması Brighton Kongresi için ebedi bir onur olacaktır.” diyordu, “en yüce zekanın en büyük yürekle ve işitilmemiş bir cömertlikle birleştiğini anlamak için fazlasına gerek yok...”

Bununla birlikte, bu önerinin sunulmasıyla, daha önce bunun nasıl uygulamaya konmamış olduğuna neredeyse şaşıyoruz! Böyle bir denemeye ayrılacak kim bilir kaç milyar, çılgın savaflara harlandı, kim bilir ne servetler gülünç spekülasyonlarla israf edildi.!”

Hatip konuşmasını bitirirken, kurucusuna bir saygı ifadesi olarak yeni kente “Sarrasina” adının verilmesini istedi.

Bu önerge, doktor Sarrasinin kendi talebini oylamak gerektiği sırada çoktan alkışlanmıştı bile.

“Hayır!” dedi doktor, “benim adımın burada hiçbir işi yok. Aynı şekilde müstakbel kentimizi, Yunanca ya da Latince’den devşirmek bahanesiyle, nesnelere ya da canlılara ukala bir hava veren adlandırmalarla gülünç hale getirmekten de sakınlım. Bu, Refah Kenti olacak, ama onun vatanımın adını taşıması için France-Ville olarak adlandırılmasını istiyorum”

Ona borçlu oldukları bu mutluluğu doktor Sarrasin’den esirgeyemezlerdi.

Bundan böyle Frans-Kent lafta kurulmuştu; oturumu kapaması gereken tutanak sayesinde kağıt üzerinde de var olacaktı. Derhal projenin genel maddelerinin tartışılmasına geçildi.

Ancak şimdi diğer toplantılardan daha farklı bir özenle çalışan kongreyi bu görüşmelerle baş başa bırakarak *Daily Telegraph*’ın yayınladığı haberin sayısız güzergahlarından birini adım adım izlemek daha yerinde olacak.

29 Ekim akşamından itibaren İngiliz gazeteleri tarafından metne uygun olarak çoğaltılan bu haber Birleşik Krallık’ın bütün kantonlarına yayılmaya başladı. Özellikle *Gazete de Hull*’da kendini gösteren haber, üç direkli kömürlü yelkenli *Mary Queen*’in 1 Kasım’da Rotterdam’a ulaştırdığı bu mütevazı gazetenin ikinci sayfasının başında yer aldı.

Echo Neerlandais’nin yazı işleri müdürü ve yegane sekreterinin hızlı makaslarıyla derhal kesilen ve Cuy⁷ ve Petter’in⁸ dillerine çevrilen haber, 2 Kasım günü buhardan kanatların üzerinde *Memorial de Brem’e* ulaştı. Burada beden değiştirmeksizin yeni bir kıyafet giyindi ve Almanca basılmakta da gecikmedi. Burada, Toton gazetecinin, çevirinin başına “*Eine übergrosse Erbschaft*” yazdıktan sonra, neden parantez içinde “Brighton muhabirimizden özel haber” ifadesini ekleyerek adı bir hileye başvurmak ve okuyucularının saflığını istismar etmekten çekinmediğini sormak gerek.

Her ne olursa olsun, ‘ekleme hakkı’yla Almanlaşan olay, çok saygın *Gazette du Nord*’un yazı işlerine ulaştı ve böylesine önemli biri için fazla şarlatanca olan başlığın kaldırılmasıyla yetinilerek habere üçüncü sayfanın ikinci sütununda yer verildi.

Bütün bu serüvenleri başarıyla atlattıktan sonra haber nihayet, 3 Kasım akşamı, Yena Üniversitesi’nden Profesör Mösyö Schultze’un salon-salomanie odasında, şişman bir Sakson uşağın kalın elleri arasına düştü.

Canlılar sınıflandırmasında ne kadar yüksekte olursa olsun, bu şahsiyetin ilk bakışta olağanüstü

hiçbir tarafı yoktu. Kırk beş-kırk altı yaşlarında, oldukça uzun boylu bir adamdı, kare şeklindeki omuzları sağlam bir yapısı olduğunu gösteriyordu, alını dazlaktı, başının arka tarafı ve şakaklarındaki birazcık saç ise açık sarıya çalıyordu. Gözleri maviydi, hani ne düşünüldüğünü asla belli etmeyen belirsiz maviden. En zayıf ışık bile bu gözlerden kaçmazdı ve bu gözlerin bakışları kendisine döndüğü anda insan rahatsız olurdu. Profesör

Schultze'un, avını asla kaçırmayan müthiş iki sıra dişle donanmış olan ağzı kocamandı ama en önemli işi oradan çıkabilecek sözleri saymak gibi görünen ince dudaklarla korunuyordu. Bütün bunlar, profesörün gözle görülür biçimde kendi adına memnun olduğu, başkaları içinse kaygı verici ve can sıkıcı olan bir bütünlük oluşturunuyordu.

Uşağının gürültüsü üzerine profesör bakışlarını şöminenin üzerine doğru kaldırdı; garip bir biçimde, etrafını çevreleyen kaba mobilyaların ortasında başka bir dünyadan gelmiş gibi duran güzel duvar saatine baktı ve sertlik sınırlarını aşan katılıkta bir sesle şöyle dedi: "6.55! Postam en geç 6.30'da gelir. Onu yirmi beş dakika geç getirdiniz. Postamın 6.30'da masamın üzerinde olmadığı ilk seferde işten çıkarılacaksınız."

"Mösyö akşam yemeğini şimdi isterler mi?" diye sordu uşak çekilmeden önce.

"Saat 6.55 ve ben akşam yemeğini saat 7'de yerim! Evimde bulunduğunuz üç haftadan beri bunu biliyorsunuz! Şunu iyi bilin ki, ben bir saati asla değiştirmem ve bir talimatı asla tekrarlamam."

Profesör gazetesini masanın kenarına bıraktı ve yeniden, iki gün sonra "*Annalen für Physiologie*"de yayınlanacak olan makaleyi yazmaya koyuldu. Bu makalenin başlığını söylemek hiç de boşboğazlık olmayacaktır.

"*Neden bütün Fransızlar irsi yozlaşmanın farklı seviyelerindedirler?*"

Profesör işine devam ederken, dev bir bira bardağının yanındaki büyük bir tabak lahanalı sosisten oluşan akşam yemeği, ateşin köşesindeki masanın üzerine gizlice bırakılmıştı. Profesör yemeğini almak üzere tüy kalemini bıraktı ve böylesine ciddi bir adamdan beklenmeyecek bir memnuniyetle yemeğin tadını çıkardı. Sonra kahvesinin getirilmesi için zili çaldı, kocaman bir porselen pipo yaktı ve yeniden işe koyuldu.

Profesör son sayfayı imzalayıp hemen ardından, iyice dinlenmek üzere yatak odasına geçtiğinde saat gece yarısına yaklaşıyordu. Ancak yatağına uzandığında gazetesinin bağını açtı ve uyumadan önce okumaya başladı. Uykusunun gelir gibi olduğu sırada, dev mirasla ilgili haberde yer alan yabancı bir isim, "Langevol" ismi profesörün dikkatini çekti. Hangi hatıranın kendisine bu ismi hatırlattığını bulmak için uğraştı, başaramadı. Birkaç dakikasını bu beyhude arayışla geçirdikten sonra gazeteyi bir kenara attı, mumunu üfledi ve biraz sonra gürültülü horlamasıyla etrafı inletmeye başladı.

Bununla birlikte, kendisinin bizzat incelediği ve büyük gelişmelerle açıkladığı fizyolojik bir olgunun etkisiyle bu Langevol adı Profesör Schultze'u rüyalarında bile takip etti. Öyle ki, ertesi sabah uyandığında bu ismi tekrarladığını görerek şaşırdı.

Tam saatin kaç olduğuna bakmaya giderken, birdenbire zihninde bir ışık yandı. Yatağının ayakucunda duran gazeteye atıldı, sanki düşüncelerini, önceki gün farkında olmadan geçtiği boşlukta yoğunlaştırmak ister gibi, elini alnının üzerinden geçirerek gazeteyi okudu, sonra ardı ardına birçok kez okudu. Kafasında bir ışık parlamıştı elbette, zira ağaç dalı desenli robdeşambrmı sırtına geçirmeye fırsat bile bulamadan şömineye koştu, camın yanına asılmış olan küçük bir minyatür portreyi yerinden indirdi, arkasını çevirdi, elbisesinin kolunu, arka yüzü kaplayan tozlu kartonun üzerinden geçirdi.

Profesör yanılmamıştı. Portrenin arka tarasında yarım asrın neredeyse sildiği, sarımsı bir mürekkeple yazılmış şu isim okunuyordu:

“*Therese Schultze eingeborene Langevol* (Langevol olarak dünyaya gelmiş Therese Schultze)”

Profesör aynı gece Londra trenine bindi.

İKİ KİŞİLİK PAY

6 Kasım sabahı, saat 7’de, Herr Schultze Charing-Cross garına ulaştı. Öğlen saat 12’de, Southampton blokları numara 93’te, Avukat katiplerinin tarafı ve ziyaretçilerin tarafı olmak üzere ikiye ayrılmış ve içinde altı sandalye, siyah bir masa, sayısız yeşil karton ve bir adres defteri bulunan büyük salonda boy gösterdi. Masanın önünde oturan iki genç, bütün ülkelerdeki hukuk adamlarının geleneksel öğle yemeğini oluşturan, peynir ekmeklerini huzur içinde yemektedirler.

“Billows, Green ve Sharp?” dedi profesör aynen akşam yemeğini istediği sıradaki ses tonuyla.

“Mr. Sharp odasında. Hangi isim? Hangi dava?”

“Jena’dan Profesör Schultze, Langevol davası.”

Genç katip bu bilgileri akustik bir borunun ucuna mırıldandı ve dışarıya duyurulmayan konuşmanın cevabını, yine aynı borunun ucunu kendi kulağına dayayarak aldı. Konuşma şu şekilde tercüme edilebilir:

“Canı cehenneme Langevol davasının! Ünvanları olduğunu zanneden delinin biri daha!” Genç katibin cevabı:

“Bu saygın görünümlü bir adam. Hoş bir havası yok ama önceki gelenler gibi değil.” Yeniden esrarengiz bir soru:

“Almanya’dan mı geliyor?..”

“En azından öyle söylüyor.”

Borunun içinden bir iç çekiş geçti: “Yukarıya gönderin.”

“İki kat çıkın, karşınızdaki kapı,” dedi katip yüksek sesle, içerideki bir geçidi göstererek.

Profesör hızla geçide doğru ilerledi, iki katı çıktı ve kendini, üzerinde, bakır zemin üzerine siyah harflerle Mr. Sharp’ın adının yazılı olduğu bir kapının önünde buldu.

Bu kişi, keçe halısı, deri koltuk ve geniş, açık bir dosya dolabıyla döşenmiş sıradan bir odada, maun ağacından büyük bir masanın babında oturmaktaydı. Koltuğundan yarım yamalak ayağa kalktı ve bürolarda çalışanların son derece nazik alışkanlıklarına uygun olarak, çok meşgulmüş gibi görünmek için beş dakika boyunca dosyaları karıştırdı. Nihayet, karşısında bekleyen Profesör Schultze’a döndü ve şöyle dedi:

“Mösyö, sizi buraya getirenin ne olduğunu hızlıca anlatın. Vaktim olağanüstü sınırlı ve size yalnızca birkaç dakika ayırabilirim.”

Profesör bu karşılama şeklinden pek az endişe duyduğunu belli edecek şekilde gülümser gibi yaptı.

“Beni buraya getirenin ne olduğunu öğrendiğinizde belki de bana fazladan birkaç dakika ayırmanın iyi olacağını düşünürsünüz.” “Anlatın öyleyse mösyö.”

“Konu, Bar-le-Duc’ten Jean-Jacques Langevol’un soyuyla ilgili, ben onun en büyük kız kardeşinin, Brunswick ordusunda cerrah olan ve 1814’te ölen büyükbabam Martin Schultze ile 1792’de evlenen Therese Langevol’un torunuyum. Elimde büyük dayımın kız kardeşine yazmış olduğu üç mektup ve Iena Muharebesinden sonra eve geçişiyle ilgili sayısız belge var, onunla ilgimi resmen onaylayan belgeleri saymıyorum bile.”

Profesör Schultze’un Mr. Sharp’a yaptığı açıklamaları tekrarlamak gereksiz olacaktır. Bu açıklama profesörün alışkanlıklarının aksine çok uzun sürdü. Üzerinde sonu gelmez şekilde konuşabildiği tek nokta buydu. Onun için asıl mesele, İngiliz Mr. Sharp’a Cermen ırkının bütün diğer ırklar karşısında üstün olması gerekliliğini ispatlamaktı. Bu mirası talep etme konusunda ısrarlı davranıyorsa bunun nedeni özellikle, onu ancak budalaca değerlendirebilecek olan Fransızların elinden söküp almaktı!... Rakibinde en çok nefret ettiği şey, onun milliyetiydi!... Bir Almanın karşısında elbette ısrar etmeyecekti vs... Ama bir sözde bilim adamının, bir Fransızın, bu muazzam serveti Fransız fikirlerinin hizmetinde kullanabileceği fikri onun kendini kaybetmesine sebep oluyor ve haklarını sonuna kadar talep etmeyi bir görev haline getiriyordu.

İlk bakışta, konuyla ilgisi olmayan bu siyasi değerlendirmeye göz kamaştırıcı miras arasında bir bağlantı kurulamayabilirdi. Ama Mr. Sharp genel olarak Cermen ırkının milli emelleriyle, Schultze’un Begümün mirasına karşı duyduğu özel ve kişisel emeller arasındaki yüksek ilişkinin farkına varabilmeye yetecek kadar donanımlıydı. Bu ikisi temelde aynı sınıftandılar.

Zaten herhangi bir kuşkuyla yer yoktu. Jena Üniversitesinden bir profesör için aşağı ırktan insanlarla akrabalık ilişkisine sahip olmak ne kadar utanç verici olursa olsun, bu eşi benzeri olmayan insan ürününün imalatında Fransız bir ninenin sorumluluk payı olduğu açıktı. Yalnızca, doktor Sarrasin’inkine oranla ikinci dereceden olan bu akrabalık, onun için söz konusu mirasta ikinci dereceden haklar yaratacaktı. Bununla birlikte dava vekili, bazı yasal ihtimallerle bunu savunmanın mümkün olduğunu gördü ve bu imkan dahilinde, tamamıyla Billows, Green ve Sharp’ın yararına olacak bir başka imkan sezdi: Zaten güzel olan Langevol davasını muhteşem bir davaya, Dickens’in “Jarndyce Jarndycee karşı’sının⁹ yeni bir temsiline dönüştürmek. Pul yapıştırılmış kağıtlardan, duruşmalardan ve her cinsten belgelerden oluşan bir ufuk, kanun adamının gözleri önünde uzandı. Ya da daha iyisi, onun tarafından sağlanacak bir uzlaşmayla Sharp, kendisine kazanç kadar şeref de getirecek şekilde her iki müşterisinin de çıkarını savunmayı hayal etti.

Bununla birlikte Mr. Sharp, Herr Schultze’a, doktor Sarrasin’in unvanlarını bildirdi, dayanaklarıyla birlikte kanıtları verdi ve Billows, Green ve Sharp’ın, profesörün doktorla akrabalığından kaynaklanan hak ihtimallerinden dolayı -“yalnızca ihtimaller sayın mösyö ve korkarım ki iyi bir davaya dayanak olamayacak ihtimaller”- profesör için iyi bir pay koparma işini üzerlerine almaları halinde, bütün Almanların sahip olduğu güçlü adalet duygusuyla, dava sırasında Billows, Green ve Sharp’ın daha farklı ama çok daha ciddi haklar kazanacaklarını Herr Schultze’un da kabul edeceğini hatırlattı.

Profesör, dava adamlarının akıl yürütme mantığını anlamamak için özel bir yeteneğe sahipti. Bu noktada, hiçbir şeyi belirlemeden zihnini dinlenmeye aldı. Mr. Sharp, nazıkçe boşa olan davasını incelemek için izin istedi ve onu saygıyla uğurladı. Artık öylesine cimri davrandığı şu çok kısıtlı dakikaların önemi yoktu!

Herr Schultze, Begümün mirası üzerinde hak iddia etmesine yetecek hiçbir ünvanı olmadığına ikna olmuş olsa da, Sakson ırkıyla Latin ırkı arasındaki bir mücadelenin, her za-’ man takdire layık olması bir yana, eğer ne yapılması gerektiği biliniyorsa, ancak birinci ırkın lehine dönebileceğine inanmış olarak dışarı çıktı.

Önemli olan doktor Sarrasin’in bu konuyla ilgili ne düşündüğünü anlamaktı. Derhal Brighton’a çekilen bir telgraf, Fransız bilim adamını saat 5’e doğru dava takipçisinin odasına getirdi.

Doktor Sarrasin, Mr. Sharp’ı şaşırtan bir sükunetle olayı öğrendi. Daha Mr. Sharp’ın ilk sözcüklerinde ona bütün içtenliğiyle, aile içinde birçok kez, zengin ve soylu bir kadın tarafından

yetiştirilmiş, onunla birlikte göç etmiş olan ve Almanya’da evlenmiş olması gereken bir büyük haladan söz edildiğini hatırladığını bildirdi. Zaten bu büyük halanın ne adını ne de tam olarak akrabalık derecesini biliyordu.

Mr. Sharp, kartonların içinde özenle tasnif ettiği fişlerine koşmuştu bile, bunları memnuniyetle doktora gösterdi.

Burada -Mr. Sharp bunu gizlemiyordu-bir davaya malzeme oluşturabilecek şeyler vardı ve bu türden davalar kolaylıkla uzayabilirdi. Aslına bakılırsa, doktor Sarrasin’in dava talepçisine içtenlikle anlattıklarını rakip tarafa itiraf etmek zorunda değillerdi... Ama Herr Schultze’un söz ettiği, Jean-Jacques Langevol’un kız kardeşine yazmış olduğu şu mektuplar vardı ki, bunlar onun lehine bir delil teşkil edebilirdi. Aslında bütün yasal unsurlardan mahrum zayıf bir delildi bu, ama sonuçta delildi. Hiç kuşku yok ki diğer deliller belediye arşivlerinde gömüldükleri tozdan çıkarılacaklardı. Hatta belki de rakip taraf orijinal belgelerin bulunmaması halinde hayali belgeler uydurmaktan çekinmeyecekti. Her şeyi öngörmek gerekiyordu! Hatta yeni araştırmaların şu birdenbire toprağın altından çıkıveren Therese Langevol ve bugünkü temsilcilerine doktor Sarrasin’inkilerden daha fazla hak getirmeyeceğini kim bilebilirdi?.. Her halükarda uzun, hileli davalar, uzun soruşturmalar, uzak bir sonuç!... Her iki tarafın katılımıyla kazanma ihtimali yüksek olduğundan mahkeme masraflarını karşılamak ve bütün hukuki yolları tüketmek için, her iki taraftan kolaylıkla bir komandit şirket kurulabilirdi. Aynı türden meşhur bir dava kançılarya divanında tam seksen üç yıl sürmüş ve fonlar bittiği için sona ermişti, faizler ve anapara, hepsi bu davada uçup gitmişti!... Tahkikatlar, komisyonlar, nakiller, muameleler sonsuz bir zaman alacaktı!... On yıl sonra, sorun hâlâ karara bağlanmamış ve yarım milyar hâlâ bankada yatıyor olabilirdi...

Doktor Sarrasin bu gevezeliği dinliyor ve adamın ne zaman susacağını soruyordu kendine. Duyduklarının hiçbirini Tanrı kelamı kabul etmese bile bir tür cesaret kırıklığı, ruhuna süzüldü. Tıpkı bir geminin burnundan eğilen bir yolcunun, yaşayacaklarını sandığı limanın uzaklaştığını, sonra belirsizleştiğini ve nihayet gözden kaybolduğunu görmesi gibi. Az önce bunca yakında olan ve hangi amaçla kullanılacağı bile planlanmış bu servetin gaz haline geçip ortadan yok olmasının imkansız olmadığını söylüyordu kendi kendine.

“Sonuç olarak ne yapmak lazım?” diye sordu dava takipçisine.

Ne yapmalı?.. Hımmm!.. İşte buna karar vermek zordu. Hatta bu meseleyi çözümleyebilmek daha da zordu. Ama sonuçta hâlâ her şey halledilebilirdi. O, Sharp, bundan emindi. İngiliz adaleti mükemmel bir sisteme sahipti -biraz yavaş belki, bunu kabul ediyordu-, evet, kesinlikle biraz yavaş, *pede claudo...*¹⁰

Hım!... Hımm!... ama özellikle güvenilir!... Doktor Sarrasin birkaç yıl içinde kesinlikle bu mirası elde edecektir, ama bununla birlikte... Hım!... Hım!... Ünvanları yeterliyse tabii!..

Doktor, Southampton’daki odadan, güveni ciddi şekilde sarsılmış ve bir dizi sonu gelmez davaya başlamak ya da hayallerinden vazgeçmek gerektiğine inanmış olarak çıktı. Sonra güzel, insani projesini düşündü, biraz üzüntü duymaktan kendini alamadı.

Bu sırada Mr. Sharp, kendisine adresini bırakmış olan Profesör Schultze’u çağırdı. Ona, doktor Sarrasin’in Therese Langevol diye birinden söz edildiğini hiç duymadığını; ailenin bir Alman kolunun varlığını kati surette reddettiğini ve hiçbir uzlaşmaya razı olmadığını bildirdi. Dolayısıyla profesöre, eğer sahip olduğu haklardan eminse, onu “dava etmektenken başka yapacak bir şey kalmıyordu. Bu meseleye mutlak bir ilgisizlikle, gerçek bir amatör merakıyla yaklaşan Mr. Sharp, elbette ki onu bundan caydırmak niyetinde değildi. Bir dava vekili, bir dava, on dava, onları da yanında

sürükleyecek gibi görünen otuz yıllık bir dava istemezse ne isterdi? Sharp, kişisel olarak buna hayran kalmıştı. Eğer Profesör

Schultze'un kuşkuyla karşılayacağından kaygı duymasaydı, ilgisizliğini, onun çıkarlarıyla uğraşmayı üstlenebilecek bir meslektaşını tavsiye etmeye kadar vardırıracaktı... Ve elbette yapılacak tercih büyük önem taşıyordu! Hukuk mesleği büyük bir yarış alanı haline gelmişti!... Maceracılar ve haydutlar ortada cirit atıyorlardı!... Bunu yüzü kızararak izliyordu!..

“Eğer Fransız doktor uzlaşmaya yanaşırsa bu bana ne kadara malolacak?” diye sordu profesör.

Bu akıllı adamı gevezeliklerle şaşırtmak imkansızdı! Bu pratik adam ara sokaklarda zaman kaybetmeden doğrudan hedefine yürüyordu! Mr. Sharp bu doğrudan teklif karşısında biraz şaşırmıştı. Herr Schultze'a işlerin bu kadar hızlı yürümeyeceğini, henüz işin başındayken sonunu öngöremeyeceklerini, Mösyö, Sarrasin'i yola getirmek için işleri bir süre sürüncemede bırakarak, uzlaşmaya dünden razı olduğunu belli etmemesi gerektiğini anlattı.

“Sizden rica ediyorum mösyö,” diye bitirdi sözlerini, “bu işi bana bırakın, benim ellerime teslim edin, ben her şeye çözüm bulacağım.”

“Pekala,” diye cevap verdi. Schultze, “ama neyle karşılanacağını bilmek isterim.”

Bununla birlikte, bu sefer Mr. Sharp'ın ağzından Sakson'un tahkikatı için dava vekilinin takdir ettiği rakamı alamadı ve ona beyaz bir kart bırakmak zorunda kaldı.

Hemen ertesi gün Mr. Sharp tarafından çağırılan doktor Sarrasin, ona sakince, kendisine verecek ciddi bir haberi olup olmadığını sordu. Bu sükunetten biraz endişelenen dava vekili, ciddi bir araştırmanın kendisinde, meseleyi kökünden çözmenin ve bu yeni talibe bir uzlaşma teklif etmenin belki de daha iyi olacağı kanaatini uyandırdığı konusunda onu bilgilendirdi. Doktor Sarrasin takdir ederdi ki bu esasen onun çıkarını ilgilendirmeyen ve Mr. Sharp'ın yerinde olan pek az dava vekilinin vereceği bir tavsiyeydi! Ama neredeyse evladı gibi gördüğü bu davayı bir an önce halletmeyi onur meselesi yapmıştı.

Doktor Sarrasin bu tavsiyeleri dinliyor ve nispeten akıllıca buluyordu. Birkaç gündür, bilimsel rüyasını derhal gerçekleştirmek fikrine öylesine alışmıştı ki, her şeyi bu projeye bağlıyordu. Bunu gerçekleştirebilmek için on yıl ya da yalnızca bir yıl bekleyecek olmak şu anda onun için zalim bir hayal kırıklığıydı. Hukuki ve mali konulardan zaten pek anlamayan doktor, Sharp ustanın güzel sözlerine aldanmamış olsa da, kendisine teoriden pratiğe geçme imkanı sağlayacağını düşünerek, iyi bir meblağ ödemek için haklarından biraz feragat edecekti. Dolayısıyla, o da aynı şekilde Mr. Sharp'a beyaz bir kart verip gitti.

Dava vekili istediğini elde etmişti. Aslına bakılırsa, onun yerinde bir başkası olsa, kendi incelemesi durumunda bir ömür boyu gelire dönüşeceği kesin olan işlemleri başlatmak ve uzatmak eğilimine belki de dayanamayabilirdi. Ama Mr. Sharp uzun vadeli hesapların adamı değildi. O, tek seferde yüklü bir hasat kaldırmanın kolay yolunu kendi yetenekleri dahilinde görüyordu ve bunu elde etmişti de. Ertesi gün doktora, Herr Schultze'un bütün uzlaşma fikirlerine belki de tamamıyla karşı çıkmayabileceğim sezdiren bir mektup yazdı. Gerek doktor Sarrasin gerek Herr Schultze'a yaptığı yeni ziyaretlerde, her ikisine de sırayla karşı tarafın anlaşmaya yanaşmak istemediğini, üstelik paranın kokusunun cazibesine kapılan üçüncü bir adayın daha söz konusu olduğunu söylüyordu.

Bu oyun sekiz gün boyunca sürdü. Sabahları her şey yolunda gidiyor, akşamları ansızın herkesi rahatsız eden umulmadık bir itiraz yükseliyordu. Artık bunlar, iyi kalpli doktor Sarrasin için tuzaklardan, tereddütlerden, çalkalanmalardan başka bir şey değildi. Son anda balığın ipi koparacağından kaygı duymasa Mr. Sharp'ın oltayı çekmeye karar vereceği yoktu. Ama bu durumda

bu kadar tedbir fazlaydı. Daha önce de söylediği gibi, her şeyden önce bir davanın sıkıntılarını yaşamak istemeyen doktor Sarrasin, uzlaşmaya daha ilk günden hazırды. Mr. Sharp, meşhur deyme uygun olarak, “psikolojik an”m geldiğine ya da onun pek de nazik olmayan söyleyişle müşterisinin “oltaya geldiğine” nihayet inandığında birdenbire gerçek niyetini açığa vurdu ve derhal bir uzlaşma teklif etti.

İyiliksever bir adam, bankacı Stilbing ortaya çıktı ve anlaşmazlık konusu tutarın, taraflar arasında paylaşılmasını, her iki tarafın da iki yüz ellışer milyon almasını, komisyon olarak da yarım milyanın bakiyesi olan yirmi yedi milyonun alınmasını teklif etti.

Doktor Sarrasin, kendisine hâlâ müthiş görünen bu meblağı ona sunmaya geldiğinde Mr. Sharp’ı neredeyse kucaklayacaktı. İmzalamaya hazırды, istediği tek şey imzalamaktı, elinden gelse Birleşik Krallık’ın bütün yüksek bankalarına ve bütün dalaverelerine bankacı Stilbing’in ve dava vekili Sharp’ın altın heykellerini dikerdi.

Maddeler yazılmış, şahitler toplanmıştı, Samersset House un damga makineleri işlemeye hazırды. Herr Schultze gelmişti. Fikir değiştirmemesi için Sharp’ın bir kenara çektiği Schultze titreyerek, doktor Sarrasin kadar iyi niyetli olmayan bir rakibin kesinlikle kendisine çok daha fazla masraf çıkaracağından emin oldu. Kısa bir süre sonra mesele sonuçlandı. Resmi vekaletnameleri ve eşit bir bölüşümü kabullenmeleri karşılığında her iki mirasçı, ödenebilir gibi gözüken yüz bin sterlinlik birer çek ve yasal formaliteler biter bitmez kesin düzenlemelerin yapılacağına dair söz aldılar.

Bu hayret verici dava işte böylece, Anglosakson üstünlüğünün şanını yüceltecek şekilde sonuçlandı.

Aynı akşam arkadaşı Stilbing’le Cobden-Club’da yemek yiyen Mr. Sharp, Önce doktor Sarrasin’in, ardından Profesör Schultze’un sağlığına içti ve şişeyi bitirirken kendini iyice salarak boşboğazlıkla şunları söyledi:

“Hurra!... Yaşa Britanya!... Hâlâ yalnızca biz varız!...”

Aslına bakılırsa bankacı Stilbing konuğunu, yirmi yedi milyon için elli milyonluk davayı bırakmış bir zavallı olarak görüyordu. Ve Profesör Schultze de, herhangi bir düzenlemeyi kabul etmeye zorlandığını hissettiği andan beri aynı şekilde düşünüyordu. Doktor Sarrasin gibi bir adamla ne yapılabilirdi.

Profesör rakibinin, ırkın bütün özelliklerini geliştirmek ve güçlü ve yiğit genç kuşaklar yetiştirmek üzere ahlaki ve fiziksel açıdan hijyen şartlarına uygun bir Fransız şehri kurma projesinin olduğunu duymuştu. Bu girişim ona saçma geliyordu ve onun fikrine göre başarısız olmaya mahkûmdu, çünkü Latin ırkının çöküşünü, Sakson ırkına tabiiyetini ve ardından da yeryüzünden toptan silinmesini öngören ilerleme yasasına aykırıydı. Bununla birlikte, eğer doktor programını gerçekleştirmeye başlarsa, özellikle de başarabileceğine inanılırsa bu kurallar kösteklenmiş olabilirdi. Dolayısıyla genel düzenin çıkarları için ve kaçınılmaz bir yasaya uymak üzere böylesine çılgınca bir girişimi -eğer yapabilirse- ortadan kaldırmak bütün Saksonların göreviydi. Ve bu şartlar altında gayet açıktı ki; değişik insan ırkları üzerine sayısız karşılaştırmalı çalışmasıyla -Cermen ırkının bütün diğerlerini yutması gerektiğini ispatlayan çalışmalar- tanınan İena üniversitesi kimya “privat doçent”i,¹¹ Schultze, M. D. gayet açıktı ki, doğanın yaratıcı ve yıkıcı büyük gücü tarafından kendisine karşı ayaklanan şu pigmeleri yok etmek için özellikle seçilmişti. Therese Langevol’un Martin Schultze ile evleneceğine ve bir gün iki milliyetin Fransız doktorun ve Alman profesörün şahıslarında karşı karşıya gelip ikincisinin birincisini ezeceğine ezelde karar verilmişti. Daha şimdiden doktorun servetinin yarısını elde etmişti bile. Ona gerekli olan araç da buydu.

Zaten bu proje Herr Schultze için ancak ikincil bir önem taşıyordu; yapacağı tek şey, Cermen halkıyla bütünleşmeyi ve Vaterlend’da birleşmeyi reddedecek bütün halkları yok etmek için oluşturduğu çok daha geniş projelere bunu da eklemektir. Bununla birlikte, daha şimdiden amansız düşmanı kabul ettiği doktor Sarrasin’in planlarını derinlemesine öğrenmek istediğinden -eğer bir derinliği varsa tabi- kendini Uluslararası Hijyen Kongresine kabul ettirdi ve sık sık, Kongre’ye devam ederek oturumları takip etti. İşte bu toplantının çıkışında, bizzat doktor Sarrasin’in de aralarında bulunduğu bazı üyeler, onu bir gün şu açıklamayı yaparken duydular: Franve-Ville ile aynı zamanda, bu saçma ve anormal karınca yuvasının ayakta kalmasına izin vermeyecek güçlü bir kent yükselecekti.

“Umuyorum ki,” diye ekledi “bu kentten edineceğimiz tecrübe dünyaya örnek olur!”

İyi kalpli doktor Sarrasin ne kadar insanlık sevgisiyle dolu olursa olsun, bütün benzerlerinin insansever sıfatını taşımaya layık olmadığını öğrenmeye ihtiyacı yoktu. Sağduyu sahibi bir adam olarak, hiçbir tehdidin hafife alınmaması gerektiği düşüncesiyle, rakibinin sözlerini özenle kaydetti. Bir süre sonra, girişiminde kendisine yardım etmek üzere Marcel’e davet mektubu yazdığına bu olayı anlattı ve ona Herr Schultze’un portresini öyle ayrıntılı bir şekilde çizdi ki genç Alsace’lı, profesörün, iyi kalpli doktorun sert bir hasmı olacağını düşündü. Doktor şunları da ekliyordu.

“Güçlü ve enerjik adamlara, faal bilginlere ihtiyacımız olacak, yalnızca kentin inşası için değil, kendimizi savunmak için de.”

Marcel ona şöyle cevap verdi:

“Kentinizin kuruluşu için size derhal yardımımı sunamıyorsam yine de bilin ki gereken zamanda beni yanınızda bulacaksınız. Gözüm sürekli olarak bana bu kadar iyi tarif ettiğiniz Herr Schultze’un üzerinde olacak. Alsace’lı olma özelliğim bana onunla uğraşma hakkı veriyor. Yanınızda ya da uzağınızda, tamamıyla size bağlıyım. Ola ki birkaç ay hatta birkaç yıl benden haber alamazsanız merak etmeyin. Yakındayken olduğu gibi uzaktayken de tek bir düşüncem olacak: sizin için çalışmak ve dolayısıyla Fransa’ya hizmet etmek.”

ÇELİK KENT

Mekanlar ve zaman değişmiştir. Begümün mirasının, iki mirasçının ellerine geçmesinin üzerinden beş yıl geçmiştir ve şimdi sahne, ABD'ye Oregon'un güneyine, Pasifik kıyılarının on fersah ötesine taşınmıştır. Burada, iki sınırdas gücün arasında, sınırları pek de belli olmayan, Amerikanın İsviçresi gibi görünen bir kent uzanır.

Eğer yalnızca yüzey şekillerine, gökyüzüne doğru uzanan dağ zirvelerine; uzun dağ sıralarını birbirinden ayıran derin vadilere; kuş uçuşu geçilen manzaranın muazzam ve vahşi görünüşüne bakılırsa gerçekten de İsviçre'ydi burası.

Ama bu sahte İsviçre; Avrupa İsviçresi gibi, çobanların, rehberlerin, otelcilerin geçim zemini olmaktan uzaktı. Bu, bir demir ve maden kömürü kütlesinin üzerine yerleştirilmiş, kayalardan, topraktan ve asırlık çam ağaçlarından oluşan bir kabuk, bir Alp dekoruydu yalnızca.

Bir turist, bu sessizliğin ortasında durup doğanın seslerine kulak verecek olsa, Oberland patikalarındaki gibi hayatın, dağların engin sessizliğine karışan ahenkli mırıltısını duyamayacaktı. Ama uzaktan şahmerdanın boğuk darbelerini ve ayaklarının altında derinlerden gelen barut patlamasını hissedecekti. Sanki toprak, tiyatrolarda olduğu gibi dekorlarla döşenmişti, bu devasa kayalıklar gibi ses veriyorlardı ve her an esrarengiz derinliklere gömülebilirlerdi.

Kül ve kok kömüründen oluşmuş yollar dağların yamaçlarına uzanıyordu. Sarımsı ot yığınlarının altında, prizmanın bütün renkleriyle alacalı küçük curuf yığınları ejder gözleri gibi parlıyordu. Orada burada yağmurlarla delik deşik olmuş, dikenli tellerle onuru kırılmış eski maden kuyuları, aynen sönmüş bir yanardağ krateri gibi dipsiz bir uçuruma benzeyen ağızlarını açmışlardı. Hava, dumanla yüklüydü ve koyu bir manto gibi yeryüzünün üzerine çökmüştü. Tek bir kuş bile geçmiyordu, böcekler dahi buradan kaçmaya çalışıyor gibiydiler ve uzun zamandan beri burada kelebek görülmemişti.

Sahte İsviçre! Kuzey sınırında; sıradağların ovaya karıştığı noktada, iki zayıf dağ sırası arasında, 1871'e kadar yoğun demir oksitli topraklarından dolayı "kızıl çöl" olarak anılan, şimdiyse Stahlfield, "çelik tarlası" denen alan uzanır.

Kumlu topraklı, üzeri çakıllarla kaplı, çorak ve eski bir iç denizin yatağı gibi hüznü, beş-altı fersahkarelik bir ova düşünün. Doğa, bu toprağı canlandırmak, ona hayat ve hareket vermek için hiçbir şey yapmamıştı; ama insanoğlu oraya birdenbire eşsiz bir güç ve şiddet yaymıştı.

Çıplak ve kayalık düzlüğün üzerine, beş yılda, tamamı Chicago'da yapıлып getirilmiş birbirinin aynı, gri ve küçük ahşap evlerden oluşan zor koşullarda çalışmaya alışık işçiler barındıran on sekiz işçi köyü kurulmuştu.

İşte bu köylerin ortasında, bitmez tükenmez taşkömürü dağları olan Cools-Butts'ların eteklerinde, karanlık, devasa, tuhaf bir kütle, simetrik pencere, kırmızı çatılı, düzenli binaları üzerindeki binlerce ağızdan, aralıksız, isli duman selleri kusan, silindir şeklinde bir baca ormanının çıktığı bir yığın yükseliyordu. Gökyüzü, arada bir üzerinden hızla kızıl parıltıların geçtiği kara bir perdeyle örtülüydü. Rüzgar uzaklardan, gök gürültüsünün ya da büyük bir dalganın sesine benzer, ama daha

düzenli ve daha vahim bir gürlleme getiriyordu.

Bu kütle Stahlstadt idi; Begümün milyonlarıyla en büyük demir işleyicisi ve özellikle de iki dünyanın en büyük top üreticisi haline gelmiş olan Iena Üniversitesi eski kimya profesörlerinden Herr Schultze'un özel mülkiyeti, Alman şehri Çelik Kent'ti.

Aslında burada, Rusya ve Türkiye için, Romanya ve Japonya için, İtalya ve Çin için ama hepsinden çok Almanya için, her çap ve şekilde cilalı ya da çizgili, hareketli ya da sabit kuyruklu top yapılıyordu.

Muazzam bir servetin gücü sayesinde canavar bir kuruluş, aynı zamanda örnek bir fabrika olan gerçek bir şehir, sihirli değnek dokundurulmuşcasına yerden bitivermişti. Çoğu Alman kökenli otuz bin çalışan kentin çıralında toplanmış ve kenar mahalleleri oluşturmuşlardı. Birkaç ay içinde ürünleri, onların ezici üstünlüğüne borçlu oldukları uluslararası bir şöhret kazandı.

Demir filizini ve taşkömürünü kendi özel yataklarından çıkartan Profesör Schultze, onları hemen erimiş çeliğe dönüştürüyor ve yine orada bu çelikten, toplar üretiyordu.

Profesör, hiçbir rakibinin yapamayacağı şeyleri gerçekleştiriyordu. Fransa'da kırk bin kilogramlık çelik külçeler elde ediliyordu. İngiltere'de işlenmiş demirden yüz tonluk bir top yapılmıştı. Essen'de Mösyö Krupp beş yüz bin kilogramlık çelik bloklar dökmeyi başarmıştı. Herr Schultze sınır tanımıyordu, ondan herhangi bir kiloda ve herhangi güçte bir top isteyin, bu topu size belirlenen süre içinde, yeni bir metal para gibi pırıl pırıl teslim ederdi.

Ne varki, bunun bedelini de ödetecekti! Görünen o ki, 1871'in iki yüz elli milyonu, yalnızca onun iştahını açmıştı.

Her şeyde olduğu gibi top sanayinde de, başkalarının yapamadığını yapan kişi büyük güç kazanır. Herr Schultze'un toplarının emsalsiz boyutlara ulaştığını söylemeye gerek yok, ama kullanımla birlikte bozulmaya elverişli olsalar da hiç patlamamışlardı. Shahstadt çeliğinin özel bazı nitelikleri var gibi görünüyordu. Bu konu hakkında, esrarengiz alaşımlar, kimyasal sırlarla ilgili efsaneler dolaşıyordu. Kesin olan bir şey varsa, o da hiç kimsenin işin sonunun nereye varacağını bilmediği idi.

Kesin olan bir diğer şey de bu sırrın Stahlstadt'da kıskanç bir itina ile saklanıyor olduğuydu.

Kuzey Amerika'nın, çöllerle kuşatılmış, dağlardan oluşan bir duvarla dünyadan yalıtılmış, en yakın insan yerleşimine beş yüz mil uzaklıktaki bu unutulmuş köşesinde, Birleşik Devletler iktidarının sağladığı özgürlüğün en ufak bir izini aramak boşunaydı.

Ve Stahlstadt duvarlarının önüne geldiğinizde hendeklerden ve surlardan oluşan hattı belirli aralıklarla kesen yekpare kapılardan birini aşmayı sakın denemeyin. En acımasız emir sizi geri püskürtecektir. Dış mahallelerden birine inmek gereklidir. Çelik Kent'e ancak sihirli formülü, parolayı biliyorsanız ya da en azından pullu, imzalı, paraflı bir izne sahipseniz girebilirsiniz.

Bir kasım sabahı Stahlstadt'a gelen genç işçi kuşku yok ki böyle bir izne sahipti, zira misafirhaneye, yıpranmış bir deri valiz bıraktıktan sonra köye en yakın kapıya doğru yürüdü.

Bu, güçlü kuvvetli, sağlam yapılı bir adamdı, Amerikan istihkam erlerinin tarzında, bol bir gömlek, yakasız yün bir süveter, uzun botlarının içine soktuğu kadife bir pantolondan oluşan basit bir kıyafet giymişti. Üzerini kaplamış olan kömür tozundan korunmak ister gibi, geniş fötr şapkasını yüzüne indirmişti ve kahverengi sakallarının arasından hafifçe ıslık çalarak geniş adımlarla yürüyordu.

Delikanlı gişeye gelince karakol reisine matbu bir kağıt gösterdi ve hemen içeri alındı.

“Talimatnameniz ustabaşı Seligmann'ın adresini taşıyor, K bölümü, 9 sokak, 743. atölye,” dedi Astsubay, “K sınırına kadar sağınzdaki yuvarlak yolu takip edip kapıcıya kendinizi tanıttımanız yeterli... Nizamnameyi biliyor musunuz? Eğer kendi bölümünüzden başka bir bölüme girerseniz sınır

dış edilirsiniz,” diye de ekledi yeni gelen kişi uzaklaşırken.

Genç işçi kendisine gösterilen yöne doğru ilerledi ve yuvarlak yola girdi. Sağ tarafında, tepesinde nöbetçilerin dolaştığı bir hendek kazılıyordu. Sol tarafında, geniş dairesel yolla bina yığını arasında önce çifte demir yolu hattı, sonra da dış duvarların aynısı olan ikinci bir duvar uzanıyordu ki bu, Çelik Kent’in dış hattını oluşturuyordu.

Burası, ortak bir duvar ve hendeğin içine alınmış müstahkem bir hatta ayrılmış, sınırlı daire dilimleri birbirinden tamamıyla bağımsız bir daire çevresiydi.

Genç işçi biraz sonra K sınırına geldi, yolun kenarında, aynı harfin taş üzerine kazılı olduğu anıtsal kapının önünde durdu ve kapıcıya kendini tanıttı.

Bu kez karşısında, bir asker yerine tahta bacaklı ve göğsü madalyalı bir sakat buldu.

Sakat adam kağıdı inceledi, üzerine yeni bir pul yapıştırıp şöyle dedi.

“Dümdüz gidin. Soldan dokuzuncu sokak.”

Delikanlı bu ikinci istihkam hattını da geçti ve sonunda kendini K bölümünde buldu. Kapıdan başlayan yol, buranın eksenini oluşturuyordu. Her taraftan, birbirlerini dik açıyla kesen tek tip yapılar uzanıyordu.

Makinelerin gürültüsü kulakları sağır etmeye başlamıştı. Binlerce pencereyle günışığına açılan bu gri binalar, cansız nesnelerden çok, yaşayan canavarlara benziyorlardı. Fakat yeni gelen kişi bu gösteriden bezmiş olmalıydı kuşkusuz, çünkü buna en ufak bir dikkat bile göstermiyordu.

Beş dakika içinde 9. sokağı ve 743. atölyeyi buldu, kayıt kağıtlarıyla dolu bir yazıhaneye, ustabaşı Seligmann’ın karşısına geldi.

Seligmann vizelerle donanmış kağıdı aldı, inceledi ve gözlerini genç işçiye çevirerek şöyle dedi:

“Demir dökümcüsü olarak mı işe alındınız?.. Oldukça genç görünüyorsunuz?”

“Yaşın bir önemi yok,” diye cevap verdi diğeri, “yakında yirmi altı olacağım ve daha önce yedi ay boyunca demir döktüm.. Eğer isterseniz New York’ta çalıştığım yerin personel müdürü tarafından hazırlanmış sertifikaları gösterebilirim.”

Delikanlı biraz zorlanarak da olsa Almanca konuşuyordu, ama hafif aksanı ustabaşında kuşku uyandırmış gibi görünüyordu.

“Alsace’lı mısınız?” diye sordu adam.

“Hayır, İsviçreliyim.. Schaffouselu. Buyurun, işte bütün evraklarım burada.”

Deri bir cüzdandan bir pasaport, bir nüfus kağıdı ve sertifikalar çıkarıp ustabaşına gösterdi.

Resmî belgelerin önüne serilmesiyle kuşku dağılan Seligmann söze devam etti: “Güzel. Zaten işe alınmışsınız, benim yapabileceğim tek şey size yerinizi göstermek.”

Bir sicilin üzerine Johann Schwartz adını yazdı, bunu görevlendirme kağıdının üzerine kopyaladı ve kendi adını taşıyan 57938 numaralı mavi kağıdı delikanlıya verirken şunları ekledi:

“Her sabah saat 7’de K kapısında olmanız gerekiyor, bu kart sizin dış surlardan geçmenizi, kulübeden sicil numaranızla bir jeton almanızı sağlayacak ve gelirken onu bana göstereceksiniz. Akşam saat 7’de dışarı çıkarken, atölyenin kapısına yerleştirilmiş ve yalnızca o an için açık olan kutuya atacaksınız.”

“Usulü biliyorum... Surların içinde kalınabilir mi?” diye sordu Schwartz.

“Hayır, dışarıda kalacak bir yer bulmanız gerekiyor, ama yemeklerinizi çok düşük bir ücret karşılığında atölyenin kantininde yiyebilirsiniz. Ücretiniz, başlangıç için günde bir dolar. Her üç ayda bir, yüzde beş artacak... Irk ceza, sınır dışı. Nizamnameye aykırı her durumda bu ceza önce tarafımdan, gereğinde de mühendis tarafından verilir... Bugün başlıyor musunuz?”

“Neden olmasın?”

“Yalnızca yarım gün,” dedi ustabaşı Schwartz’ı iç galeriye doğru götürürken.

İkisi birlikte geniş bir koridoru izlediler, avluyu geçtiler ve boyutlarıyla olduğu kadar hafif çatısının konumuyla da birinci sınıf bir garın girişini andıran geniş bir salona girdiler. Mekanı bir göz atarak ölçen Schwartz, mesleki bir hayranlık duymaktan kendini alamadı.

Bu uzun salonun her tarafında, hem çap hem de yükseklik olarak Roma Saint-Pierre kilisesindekiler kadar büyük olan, iki sıra halindeki devasa silindirik sütunlar yerden, yer yer delip geçtikleri cam kubbeye kadar uzanıyorlardı. Bunlar, döküm fırınlarıyla aynı sayıdaki, kaideleri fırınların duvarlarına yapışık bacalardı. Her sıra üzerinde elli baca vardı.

Uç taraflardan birinde, lokomotifler fırını beslemek üzere her saniye maden külçeleriyle yüklü vagonlar taşıyorlardı. Diğer uçta, boş vagonlar çeliğe dönüştürülmüş bu külçeleri alıp götürüyorlardı.

Döküm işleminin amacı, bu dönüşümü gerçekleştirmektir. Ellerinde uzun, demir kancalar olan yarı-çıplak dev adamlardan oluşan bir ekip burada faaliyet içindeydi.

Maden curufuyla kaplı bir fırına atılan külçeler öncelikle burada yüksek ısıda bekletiliyorlardı. Koyulaşır koyulaşmaz karıştırılmaya başlanan bu eriyikten demir elde ediliyordu. Çelik elde ederken ise; türdeşine çok benzese de özellikleri itibarıyla ondan oldukça farklı olan bu demir karbonunun, maden, akışkan hale gelene kadar bekletilip daha yüksek ısıda fırınlarda tutulmasına özen gösterilirdi. Bunun ardından, dökümcü, kancasının ucuyla, metal kütleyi tam anlamıyla yoğurur ve bükerek, alevin ortasında onu çevirir, tekrar çevirir sonra, belirli bir anda, maden köpüğüyle karışmasıyla doğan belirli bir mukavemet derecesinde, onu dört süngerimsi topa ayırarak birer birer yardımcı demircilere verirdi.

İşlem, salonun aynı eksenini üzerinde devam ediyordu. Her fırının karşısında, aynı bacanın içine yerleştirilmiş dikey birer kazanın dumanıyla harekete geçirilen bir şahmerdan ve bunların her birinin başında da bir “dövücü” işçi bulunuyordu. Ayaklarında botlar, kollarında saç şeritlerle donanmış; kaim, deri bir önlükle korunan, yüzü metal bir örtüyle maskeli olan bu zırhlı sanayi askeri, akkor halindeki topları uzun kancanın ucundan tutarak alıyor ve onu tokmağın altına koyuyordu. Bu muazzam kütlenin ağırlığı altında dövülen, tekrar tekrar dövülen maden, tıpkı bir sünger gibi, içindeki saf olmayan maddeleri, bir kıvılcım ve zifos yağmuru ortasında dışarı veriyordu.

“Zırhlı asker”, madeni yeniden fırına koymaları için yardımcılarını veriyor ve ısınan maden yeniden dövülüyordu.

Bir canavarı andıran bu demirci ocağının genişliği içinde, sonu gelmez kayış çağılayanlarının, sürekli bir uğuldama eşliğinde yükselen boğuk darbelerin, kızıl zerreciklerin yarattığı havai fişeklerin, beyazlaşınca kadar ısınmış fırınların göz kamaştırıcı parıltılarının aralıksız hareketi vardı. Esaret altına alınmış maddenin bu gürüldeyişleri ve bu kuduz öfkesi ortasında insan, adeta bir çocuk gibi kalıyordu.

Buna rağmen bu dökümcüler sert çocuklardı! İki yüz kiloluk metal bir hamuru dayanılmaz bir ısıda kollarının ucunda yoğurmak, saatlerce akkor halindeki kör edici demire gözlerini dikmek; bu, korkunç ve insanı on yılda tüketen bir düzendi.

Schwartz, ustabaşına buna dayanabileceğini göstermek ister gibi, süveterini, yün gömleğini çıkardı ve bütün kas çizgilerinin belirgin olduğu atletik gövdesini sergileyerek dökümcülerin kullandığı kancayla çalışmaya başladı.

Yeni işçinin görevini gayet iyi yerine getirdiğini gören ustabaşı, yazıhanesine geri dönmek üzere

onu yalnız bırakmakta gecikmedi.

Genç işçi, akşam yemeği saatine kadar maden kütlelerini dökmeye devam etti. Ama gerek işine büyük bir gayret sarf ettiğinden, gerek o sabah, böylesi bir fiziksel güç harcamasının gerektirdiği besleyici yemeği yemeyi ihmal ettiğinden, biraz sonra yorgun ve zayıf düştü; hem de ekip başının fark edeceği kadar zayıf.

“Döküm için yeterince deneyimli değilsiniz oğlum,” dedi adam, “hemen bir bölüm değişikliği talep etseniz iyi edersiniz, daha sonra sizi başka bölüme vermezler.”

Schwartz karşı çıktı. Bu yalnızca geçici bir yorgunluktu! Aynen diğerleri gibi döküm yapabilirdi.

Ekip başı konuyu bildirmekten geri durmadı ve delikanlı derhal başmühendis tarafından çağırıldı.

Bu kişi onun kağıtlarını inceledi, kafasını salladı ve sorgulayıcı bir tavırla şu soruyu sordu:

“Brooklyn’de dökümcü müydünüz?” Schwartz mahcup bir şekilde bakışlarını yere çevirdi:

“Görüyorum ki itiraf etmek gerekiyor,” dedi, “eritme işinde kullanılıyordum, aylığımı arttırmak ümidiyle döküm işini denemek istedim!”

“Siz hepiniz aynısınız!” diye cevap verdi mühendis omuzlarını silkerek. “Yirmi beş yaşındayken, otuz beş yaşındaki birinin ancak istisnai olarak yaptığını yapmak istersiniz!... En azından iyi bir eritmeci misiniz?”

“İki aydır birinci kademedeydim.”

“Bu durumda, orada kalsanız daha iyi ederdiniz! Burada üçüncü kademedan başlayacaksınız. Bölüm değiştirmenizi kolaylaştırdığım için kendinizi şanslı sayabilirsiniz!” Mühendis geçiş izninin üzerine birkaç kelime yazdı, bir telgraf yolladı ve şöyle dedi: “Jetonunuzu iade edin, bölümden çıkın ve doğruca O kısmına, başmühendisin yazıhanesine gidin, durumdan haberi var.”

O Bölümünden Schwartz’ı, onu K kapısında durduran formalitelerin aynısı karşıladı. Orada da aynen sabah ki gibi sorguya çekildi, kabul edildi, onu bir eritme salonuna götüren atölye şefine gönderildi. Ama burada iş daha sessiz ve daha düzenliydi.

“Burası yalnızca 42’nin parçalarını eritmek için kullanılan küçük bir galeri,” dedi ustabaşı, “büyük topların döküldüğü salona yalnızca birinci sınıf işçiler girebilir.”

“Küçük” galerinin uzunluğu yüz elli, genişliği altmış beş metreden daha az değildi. Schwartz’m tahminine göre, yan fırınlar, boyutlarına bağlı olarak dörder, sekizer ya da on ikişerli gruplar halinde yerleştirilmiş en az altı yüz potayı ısıtıyordu.

Erimiş haldeki çeliği alacak olan kalıplar, galerinin ekseni boyunca, ortadaki bir hendeğin dibinde uzanıyordu. Hendeğin her iki tarafında da, bu muazzam ağırlıkların yer değiştirmesi gerektiğinde bu işlemi yapan, isteğe göre ilerleyen hareketli vinçlere yol olan birer ray hattı vardı. Döküm salonlarında olduğu gibi, bir uçta erimiş çelik kütlelerini getiren, diğer uçta kalıptan çıkan topları götüren demir yolu vardı.

Her kalıbın başında, elinde demir sopa bulunan bir adam, potaların içinde gerçekleşen ergimenin ısınısını kontrol ediyordu.

Schwartz’ın başka yerde uygulamasını gördüğü işlemler burada, benzersiz bir mükemmeliyet derecesine ulaşıyordu.

Bir eritme işlemine başlama ânı geldiğinde uyarıcı bir zil sesi bütün eritme görevlilerine işaret veriyordu. Hemen ardından, omuzlarının üzerinde yatay bir çubuk taşıyan aynı boydaki işçiler, her fırının önüne ikişer ikişer gelip yerleşiyorlardı.

Düdük taşıyan bir görevli, elinde saniyeleri gösteren bir kronometreyle, faaliyet halindeki bütün fırınlara yakın olacak şekilde yerleştirilmiş kalıbın başına gitti. Her taraftan, saçla kaplı, erimez

topraktan arklar hafif meyillerden inerek, kalıbın tam üzerine yerleştirilmiş huni şeklinde bir küvete ulaşıyorlardı. Komutan bir kez düdük çalarak işaret veriyordu. Aynı anda bir maşa yardımıyla ateşten alınan potalardan biri, ilk fırının önünde duran iki işçinin demir çubuklarına asılıyordu. Bu sırada düdük değişik perdelerden bir dizi ses vermeye başlıyor ve iki adam, potalarının içindekini önlerindeki arka boşaltıyorlardı. Daha sonra yanmakta olan boş kabı büyük bir fiçinin içine atıyorlardı.

Dökümün tamamıyla düzenli ve daimi olması amacıyla, diğer fırınların ekipleri birbiri ardına, hiç kesintisiz ve tamamıyla hesaplı aralıklarla harekete geçiyorlardı.

Hareketlerin kesinliği öylesine olağanüstüydü ki, son hareketin ardından gelen saniyenin onda birinde son pota boşalmış ve fiçıya atılmış oluyordu. Bu mükemmel işlem, yüz insanın iradesinin yarattığı işbirliğinden çok, kör bir mekanizmanın sonucuydu. Bunlarla birlikte katı bir disiplin, alışkanlığın gücü ve müzikal bir ölçünün kudreti bu mucizeyi mümkün kılıyordu.

Schwartz böyle bir gösteriye alışık görünüyordu. Biraz sonra fazla önemli olmayan bir dökümün başında mükemmel bir uygulayıcı olarak bilinen kendi boyunda bir işçiyle eşleşti. Günün sonunda ekipbaşı, ona hızlı bir ilerleme sözü bile verdi.

Schwartz saat 7’de, O bölümünden ve dış surlardan çıkar çıkmaz hana valizini almaya gitti. Sonra dış yollardan birini takip etti ve sabah görmüş olduğu evlere ulaştı. Burada kolayca, "pansiyoner kabul eden" iyi kalpli bir kadının yanında bir erkek misafirhanesi buldu.

Ama bu genç işçi, yemeğini yedikten sonra bir birahane aramaya gitmedi. Odasına kapandı, cebinden, hiç kuşku yok ki döküm salonundan toplanmış bir parça çelik ve O bölümünden alınmış bir parça pota toprağı çıkardı; sonra, dumanlı bir lambanın ışığında büyük bir özenle bunları inceledi.

Sonra valizinden, karton kapaklı büyük bir defter çıkardı; notlarla, formüllerle, hesaplarla dolu sayfaları karıştırdı ve aslında Fransızca olan ama tedbiren şifresini yalnızca kendisinin bildiği şifreli bir dilde şunları yazdı:

“10 Kasım -*Stahlstadt*- Döküm usulünde özel olan hiçbir şey yok, Chernof tarafından belirlenen kurallara uygun olarak birbirinden farklı ve ilk ısıtma ve yeniden ısıtma için nispeten düşük iki ısı seçimi. Eritmeye gelince, Krupp yöntemi izlenerek uygulanıyor, ama hareketlerde gerçekten hayranlık uyandıracak bir eşzamanlılıkla, işlemlerdeki bu kesinlik, büyük Alman gücüdür. İşlemler, Cermen ırkının doğuştan sahip olduğu müzikal bir duyguyla yürütülüyor. İngilizler asla bu mükemmeliyeti yakalayamazlar; onlarda kulak eksik, eğer o değilse disiplin. Fransızlar, dünyanın bir numaralı dansçıları, buna kolaylıkla ulaşabilirler. Yani buraya kadar, bu üretimin böylesine dikkate değer başarısında esrarengiz hiçbir şey yok. Dağlardan topladığım maden cevheri numuneleri bizim kaliteli demirlerimize hissedilir derecede benziyor. Taş kömürü numuneleri kesinlikle çok güzel ve gayet yüksek metalürjik kalitede, ama bunda anormal hiçbir şey yok. Schultze üretiminin, bu ilk maddeleri bütün yabancı karışımlardan arındırmaya, mükemmel bir saflık derecesinde kullanmaya büyük bir özen gösterdiğine kuşku yok. Ama bu bile elde edilmesi kolay bir sonuç. Dolayısıyla, meselenin bütün öğelerini elde edebilmek için geriye bir tek, potaların ve eriyik maden oluklarının yapılmış olduğu şu güç eriyen toprağın bileşimini belirlemek kalıyor. Elde edilen bu madde ve uygun disipline sahip dökümcü ekiplerimizle, burada yapıları yapmamamız için bir sebep göremiyorum! Ama bu bilgilere ulaşmış olmama rağmen, henüz yalnızca iki bölümü gördüm ve merkez teşkilatı, plan ve model bölümleri, gizli büro hariç, en az yirmi dört bölüm daha var. Bu mağarada ne tür bir fesat tezgahlıyor olabilirler? Dostlarımız, mirasa ortak olan

Herr Schultze’un tehditlerinden kaygı duymakta haksız sayılmazlar gibi görünüyor?”

Gün boyunca yeterince yorulmuş olan Schwartz, bu soru işaretlerinin ardından soyundu, bir Alman yatağı ne kadar rahatsız olabilirse o kadar rahatsız olan -ki bu çok anlamına geliyor- küçük bir yatağın içine süzüldü, bir pipo yaktı ve bir yandan eski bir kitabı okuyarak piposunu tüttürmeye koyuldu. Ama akıllı başka yerde gibiydi, dudaklarının üzerinde küçük, kokulu duman kümeleri “Peh!.. Peh!.. Peh!..” sesleri eşliğinde birbirini izliyordu.

Sonunda kitabı bir kenara bıraktı ve sanki zor bir meselenin çözümüne kendini kaptırmış gibi uzun süre düşüncelere daldı.

“Ah!” diye bağırdı sonunda kendi kendine “ne zaman ki o şeytan, kendisi bizzat işe karışır, işte o zaman Herr Schultze’un sırrını ve özellikle de France-Ville’e karşı neler tasarlıyor olabileceğini keşfederim!”

Schwartz, doktor Sarrasin’in ismini mırıldanarak uykuya daldı; ama uykusunda, dudaklarından dökülen küçük Jeanne’ın ismi oldu. Ayrıldığından beri her ne kadar Jeanne genç bir hanımefendiye dönüşmüş olsa da, o, küçük kızın hatırasını tamamıyla korumuştı. Bu durum, kişilerin birbirlerini çağrıştırmasının olağan kanunlarıyla kolayca açıklanabilir; doktorun düşüncesi yakınların bir araya gelmesi yoluyla kızının düşüncesini de içinde barındırıyordu. Aynı şekilde Schwartz ya da daha doğrusu Marcel Bruckmann, kafasında hâlâ Jeanne’ın adıyla uyandığında buna hiç şaşırmadı ve bu olayla, Stuart Mill’in psikolojik ilkelerinin mükemmeliyetinin yeni bir kanıtını yaşamış oldu.

ALBRECHT KUYUSU

Marcel Bruckmann'ın evinde ağırlayan iyi yürekli kadın, Bayan Bauer, İsviçre doğumluydu; kömür ocağı işçisinin hayatının her ânını bir felaket beklentisine dönüştüren şu kazalardan birinde dört yıl önce ölen bir madencinin dul eşi idi. Fabrika ona yılda otuz dolarlık küçük bir maaş bağlamıştı, o da buna mobilyalı bir odanın küçük getirisini ve küçük oğlu Carl'ın her Pazar kendisine getirdiği haftalığı ekliyordu.

Daha ancak on üç yaşında olmasına rağmen Carl, kömür ocaklarından birinde, kömür vagonları geçerken hava akımını belirli bir doğrultuyu izlemeye iten, dolayısıyla galerilerin havalandırması için vazgeçilmez olan hava kapaklarından birini açıp kapamakla görevliydi. Annesinin kiralamış olduğu ev Albrecht kuyusuna, her akşam geri dönebilmesi için fazla uzak olduğundan, ona madenin dibinde fazladan küçük bir gece işi de vermişlerdi. Seyis yukarıya çıktığında, yeraltı ahırında bulunan altı ata bakmak ve onları tımar etmekle görevliydi.

Yani Carl'ın hayatı neredeyse tamamen yer yüzünün beş yüz metre altında geçiyordu. Gündüzleri, havalandırma kapısının yanında nöbet tutuyor geceleri atlarının yanında, samanların üzerinde uyuyordu. Yalnızca Pazar sabahları günyüzüne çıkıyor ve insanlığın bu ortak mirasından; güneşten, mavi gökyüzünden ve anne tebessümünden birkaç saatliğine yararlanabiliyordu.

Kolayca tahmin edilebileceği gibi, böyle bir haftanın ardından kuyudan çıktığında, görünüşü hiç de “züppe” bir delikanlıya benzemiyordu. Bu haliyle daha çok, peri masallarındaki bir “gnom’a”¹² bir baca temizleyicisine ya da Papua'lı bir zenciye benziyordu. İşte bu yüzden Bayan Bauer genellikle, bolca sıcak su ve Sabun takviyesiyle onun yüzünü yıkamak için koca bir saat ayırıyordu. Sonra, ona büyük çam dolabının derinliklerinden çıkardığı, babasından kalma, yeşil yünlü kumaştan güzel bir elbise giydiriyor ve o andan itibaren akşama kadar, dünyanın en yakışıklısı olarak gördüğü oğlunu hayranlıkla izlemekten kendini alamıyordu.

Gerçekten de, kömür tortularından arınan Carl, hiç de çirkin sayılmazdı. Sarı ipeksi saçları, mavi ve tatlı gözleri olağanüstü beyazlıktaki tenine çok yakışıyordu, ama boyu yaşına göre çok kısaydı. Bu güneşsiz hayat onu bir marul kadar solgun hale getirmişti ve öyle görünüyordu ki, doktor Sarrasin'in yuvar sayımı küçük madencinin kanma uygulansa tamamıyla yetersiz bir alyuvar sayısı bulunacaktı.

Karl, mizaç itibarıyla sessiz, soğuk kanlı, sakin bir çocuktü, bunun yanı sıra sürekli ölüm duygusunun, düzenli çalışma alışkanlığının, güçlükleri yenmenin yarattığı tatminin, istisnasız bütün madencilere verdiği gurur duygusunu da taşıyordu.

En büyük mutluluğu, alçak salonun ortasındaki kare masaya, annesinin yanına oturmak ve bir karton üzerine toprağın derinliklerinden getirdiği birçok korkunç böceği yapıştırmaktı. Madenlerin ılık ve değişmeyen atmosferi; nasıl doğabilimciler tarafından pek az bilinen kendi florasına sahipse, maden kömürünün nemli çeperlerinin de, yeşilimsi yosunlar, tanımlanmamış mantarlar ve şekilsiz yumaklardan oluşan kendi garip florası vardı, işte, böcekbilime tutkun mühendis Maulesmülhe bunu fark etmiş ve getireceği her yeni cins böcek numunesi için Carl'a biraz para vermeye söz vermişti. Önceleri bu parlak sebep, küçük oğlanı maden ocağının bütün gizli köşelerini özenle araştırmaya

itmiş, sonra da onu yavaş yavaş bir koleksiyoncuya dönüştürmüştü. Şimdi artık böcekleri kendisi için araştırıyordu.

Üstelik bu tutkusunu örümcekler ve tespih böcekleriyle sınırlandırmıyordu. Kendi sessizliği içinde, iki yarasa ve kocaman bir kır faresiyle samimi ilişkiler sürdürüyordu. Hatta, ona kalırsa bu üç hayvan dünyanın en akıllı ve en sevimli hayvanlarıydılar; Carl'ın hayranlıkla söz ettiği, uzun ipeksi tüylü, parlak sağırlı atlarından bile daha zarifteler.

Özellikle ahırın en eskisi olan yaşlı filozof Blair-Athol vardı ki, altı yıl önce deniz seviyesinin beş yüz metre altına inmiş ve bir daha da gün ışığını görmemişti. Şu anda neredeyse kördü. Ama yeraltı labirentini nasıl da iyi tanıyordu! Vagonunu götürürken, asla bir adım bile yanılmadan sağa ya da sola dönmeyi nasıl da iyi biliyordu! Açılabilmeleri için gerekli boşluğu bırakacak şekilde, nasıl da havalandırma kapılarının tam önünde duruyordu! Sabah ve akşam, yeminin verildiği dakikada nasıl da dostça kişniyordu! Ve öyle iyi, öyle tatlı, öyle yumuşaktı ki!

“Sizi temin ederim anne,” diyordu Cari, “kafamı ona doğru uzattığım zaman, yanağını yanağıma sürerek bana gerçekten öpücük veriyor. Ve çok uysal, üstelik Blair-Athol'un kafasının içinde bir saat var! O olmasaydı bütün hafta boyunca gece mi gündüz mü, akşam mı sabah mı bilemezdik!”

Çocuk bu şekilde gevezelik ediyor, Bayan Bauer onu hayranlıkla dinliyordu. O da Blair-Athol'u, oğlunun ona karşı duyduğu bütün tutkuyla seviyor ve fırsat olduğunda ona bir parça şeker göndermeyi ihmal etmiyordu. Kocasının da tanıdığı olduğu bu yaşlı hizmetkarı görmeye gitmek, aynı zamanda patlamadan sonra zavallı Bauer'in grizu ateşiyle kömüre dönmüş, mürekkep gibi simsiyah cesedinin bulunduğu uğursuz yeri ziyaret etmek için neler vermezdi?... Ama kadınlar madene alınmıyorlardı ve oğlunun ardı arkası gelmez tarifleriyle yetinmek gerekiyordu.

Ah!. O bu maden ocağını, kocasının geri dönmediği bu kara deliği iyi tanıyordu! Kaç kere, on sekiz ayak çapındaki bu açılmış ağzın başında beklemiş; yontma taştan yapılmış duvarlarını, halatların ucunda çelik makaralara asılmış küfelilerin kaydığı meşe ağacından çifte kafesleri gözleriyle izlemiş, yüksek dış çatıyı, buhar makinesi binasını, işaretçi odasını ziyaret etmişti! Madencilerin çıkarken elbiselerini kuruttukları, sabırsız tiryakilerin pipolarını yaktıkları bu muazzam demir sütun çanaklığının harlı ateşinde kaç kere ısınmıştı! Bu cehennemi kapının gürültüsüne ve hareketliliğine ne kadar da alışıktı! Maden kömürüyle dolu vagonları ayıran toplayıcıları, çekicileri, yıkamacıları, makinistleri, ısıtmacıları, hepsini çok kereler iş başında görmüştü!

Göremediği, ama yine de gönül gözüyle bildiğiye; aralarında vaktiyle kocasının, şimdiyse biricik evladının bulunduğu işçilerden oluşan bir insan salkımını taşıyan asansör, kuyuya daldığında neler olup bittiğiydi!

Onların, derinliğin içinde uzaklaşan, zayıflayan, sonra kesilen seslerini ve gülüşmelerini duyardı. Dar ve dikey borunun içinde beş-altı yüz metreye -büyük piramidin yüksekliğinin dört katı- inen bu kafesi düşünceleriyle izliyordu. Onun, nihayet yolunun sonuna geldiğini ve adamların, ayaklarını yere basmak için acele ettiklerini görüyordu!

İşte yeraltı şehrinde kimi sağa kimi sola dağılıyor; sürücüler vagonlarının başına gidiyor; kazıcılar, ellerinde onlara adını veren demir kazmalarıyla, parçalanması gereken maden kömürü kütlesine doğru ilerliyor, dolumcular, çıkarılan kömürün yerini sert malzemelerle doldurmakla uğraşüyor; doğramacılar, duvar çekilmemiş galerilere doğramaları yerleştiriyor, yol bakım işçileri rayları yerleştirerek yolları onarıyor, duvarcılar kemerleri birleştiriyorlardı...

Kuyudan başlayan merkezi bir galeri geniş bir bulvar şeklinde uzanıyor ve üç-dört kilometre uzaklıktaki bir başka kuyuda son buluyordu. Buradan dik açıyla ikincil galeriler ve paralel hatlar

üzerinde de üçüncü derece galeriler yayılıyordu. Bu yollar arasında duvarlar, yine maden kömüründen ya da kayadan yapılmış destekler uzanıyordu. Bütün bunlar düzgün, dört köşe, sağlam ve siyahtı!...

Ve uzunlukları da genişlikleri de birbirlerine eşit olan bu yol karmaşası içinde, bir yarı çıplak madenci ordusu, güvenlik lambalarının soluk ışığında kıpırdanıyor, sohbet ediyor, çalışıyordu!...

İşte Bayan Bauer, ateşinin köşesinde, tek-başına düşüncelere daldığı zamanlar, çoğunlukla zihninde bunları canlandırıyordu.

Galerilerin kesişme noktasında, diğerlerinden çok daha iyi tanıdığı birisi özellikle gözlerinin önüne geliyordu; kapıyı açıp kapatan küçük Carl.

Akşam olduğunda gündüz ekibi yerini gece ekibine bırakmak üzere yukarı çıkıyordu. Ama onun oğlu asansörde yer almıyor, ahıra gidip sevgili Blair-Athol'ünü buluyor; ona yulaf ve arpadan oluşan yemeğini veriyor; ardından, ona yukarıdan getirdikleri soğuk akşam yemeğini yiyor, ayaklarının üzerinde hareketsiz duran koca faresiyle ve etrafında ağır ağır kanat çırpıp iki yarasaıyla bir süre oynadıktan sonra samandan yatağının üzerinde uykuya dalıyordu.

Bayan Bauer bütün bunları nasıl da iyi biliyor ve Carl'ın kendisine anlattığı ayrıntıları nasıl da daha lafın yarısındanayken anlayıveriyordu! “Anne, biliyor musunuz mühendis

Maulesmülhe dün bana ne dedi? Eğer bu günlerde bana soracağı aritmetik sorularına doğru cevaplar verirsem, madende pusulasıyla plan çıkartırken arazi ölçüm zincirini tutmak için beni alacakmış,” öyle dedi. “Weber kuyusuyla birleşecek yeni bir galeri açacaklar anlaşılan ve bunu doğru noktaya denk getirmek zor olacak!”

“Gerçekten mi!” dedi Bayan Bauer memnuniyetle “Mühendis Maulesmülhe böyle mi dedi?”

Ve daha şimdiden, elinde not defteriyle rakamları çıkaran ve gözünü pusulaya dikip geçidin doğrultusunu belirlemeye çalışan mühendisin yanında, oğlunu, galeriler boyunca zinciri tutarken görür gibi oldu.

“Ne yazık ki,” diye devam etti Carl, “aritmetikte anlamadıklarımı bana açıklayabilecek hiç kimsem yok ve yanlış cevap vermekten gerçekten korkuyorum!”

Bu noktada, evin pansiyoneri olmanın kendisine verdiği hakla ateşin başında oturmuş, sessizce piposunu tütürmekte olan Marcel söze karıştı ve çocuğa şöyle dedi:

“Sana zor gelen şeyi bana söylersen belki de sana açıklayabilirim.”

“Siz mi?” dedi Bayan Bauer pek de inanmaz bir havayla.

“Elbette,” diye cevap verdi Marcel. “Yemekten sonra düzenli olarak gittiğim akşam derslerinden hiçbir şey öğrenmediğimi mi sanıyorsunuz? Öğretmen benden çok memnun ve eğitmen olarak hizmet verebileceğimi söylüyor!”

Marcel bunları söyledikten sonra odasına gidip beyaz yapraklı bir defter getirdi, küçük oğlanın yanına oturdu, ona problemde zorlandığı şeyi sordu ve bunu öylesine net bir şekilde açıkladı ki, büyülenmiş olan Carl problemde artık en ufak bir zorluk görmüyordu.

O günden itibaren Bayan Bauer pansiyonerine daha büyük bir saygı duymaya başladı, Marcel de küçük arkadaşına sevgiyle bağlandı.

Bunun dışında Marcel, örnek bir işçi gibi davranıyordu ve önce ikinci sonra da birinci sınıfa terfi etmekte gecikmedi. Her akşam, yemekten sonra, mühendis Trubner'in verdiği derslere gidiyordu. Geometri, cebir, şekil ve makine çizimleri... hepsiyle aynı ilgiyle uğraşıyordu ve öylesine hızlı ilerledi ki, öğretmeni bu durum karşısında derinden etkilendi. Genç işçi, Schultze fabrikasına girişinden iki ay sonra, yalnızca O bölümünün değil, bütün Çelik Kent'in en parlak zekalarından biri

olarak tanınmıştı. Üç aylık bir dönemin sonunda şefi tarafından verilen rapor şu kesin ifadeyi taşıyordu:

“Schwartz (Johann), 26 yaşında, birinci sınıf döküm işçisi. Teorik bilgisi, uygulamadaki yeteneği ve son derece nitelikli icat zekası bakımından tamamıyla ‘sıra dışı’ olduğu konusunu merkezi yönetime bildirmek zorundayım.”

Yine de, şeflerinin dikkatlerini tamamen Marcel’in üzerine çevirmeleri için olağanüstü bir durum gerekmişti. Bu durum da, er ya da geç, her zaman olduğu gibi meydana gelmekte gecikmemişti; hem de ne yazık ki en trajik koşullar altında.

Bir Pazar sabahı Marcel, saat 10’u vurduğu halde küçük arkadaşı Carl’ın ortalıkta görünmemesine şaşırarak, Bayan Bauer’e bu gecikmenin sebebini bilip bilmediğini sormak üzere aşağı indi ve onu gayet endişeli buldu. Carl en az iki saat önce evde olmalıydı. Madam Bauer’in ne kadar kaygılı olduğunu gören Marcel, bir haber almak üzere çıkmayı teklif etti ve Albrecht kuyusuna doğru uzaklaştı.

Yolda birçok madenciyle karşılaştı ve onlara küçük oğlanı görüp görmediklerini sormayı ihmal etmedi; olumsuz cevaplar alıp, Alman madencilerinin selamı olan *Glück cruf!* “iyi çıkışlar!” sözlerini yineledikten sonra yürümeye devam etti.

Marcel saat 11’e doğru Albrecht kuyusuna ulaştı. Kuyunun görünüşü hafta içinde olduğu gibi gürültülü ve hareketli değildi. Madencilerin muzipçe ve zıt anlamlı olarak kömür ayıranlara verdikleri adla genç bir “şapkacı”, bu tatil gününde bile kuyu başındaki görevi devam eden işaretçiyle gevezelik ediyordu. “41902 numaralı küçük Carl Bauer’in çıktığını gördünüz mü?” diye sordu Marcel, memura.

Adam listesine baktı ve başını salladı.

“Madenin başka bir çıkışı var mı?”

“Hayır, tek çıkış bu,” diye cevapladı işaretçi. “Kuzeye çıkacak olan yarık henüz tamamlanmadı.”

“O halde, oğlan aşağıda mı?”

“Öyle olmalı, ama bu hiç de alışılmış değil, bu gün Pazar olduğuna göre, aşağıda yalnızca beş bekçi kalmış olmalı.”

“Bilgi almak için inebilir miyim?”

“İzinsiz olmaz.”

“Bir kaza olmuş olabilir, anlaşıyor.”

“Pazar günü kaza olması imkansız!”

“Ama bu çocuğa ne olduğunu öğrenmem lazım!” dedi Marcel.

“Şu odada, makine ustabaşına başvurun... eğer oradaysa tabi...”

Teneke kadar sert yakalı gömleğiyle Pazar kıyafeti içindeki ustabaşı neyse ki hesaplarını yetiştirememişti. Aklı başında ve iyi yürekli bir adam olduğu için hemen Marcel’in kaygısını paylaştı.

“Ne olduğuna bir bakalım,” dedi.

Ve servis makinistine halatı indirmeye hazır olması emrini verdikten sonra, genç işçiyle birlikte madene inmeye hazırlandı.

“Galibert aletleriniz yok mu?” diye sordu Marcel. “Gerekli olabilir.”

“Haklısınız. Deliğin dibinde neler olup bittiği bilinmez.” Ustabaşı bir dolabın içinden aynen, Paris’teki Hindistan cevizi satıcılarının sırtlarında taşıdıkları testilere benzeyen, iki çinko hazne çıkardı. Bunlar, ucu dişlerin arasına yerleştirilen kauçuk bir boru aracılığıyla dudakla bağlantısı sağlanan basınçlı hava kutularıydı. Bunlar, tamamıyla boşalabilecek şekilde yapılmış özel körükler

yardımıyla doldurulmuştu. Burunlarını da tahta bir mandalla tıkadıktan sonra, taze havayla donanmış olarak, soluk almanın imkansız olduğu yerlere bile korkusuzca girebilirlerdi.

Hazırlıklar bittikten sonra ustabaşı ve Marcel küfeye tutuldular, halat makaraların üzerinde döndü ve iniş başladı. İki küçük elektrik lambasının ışığında toprağın derinliklerine dalarken sohbet ediyorlardı.

“Bu meslekten olmayan birisi için oldukça korkusuz görünüyorsunuz,” dedi ustabaşı. “Aşağı inmekle, tavşanlar gibi çömelip küfenin içinde kalmak arasında karar veremeyen çok insan gördüm!”

“Gerçekten mi?” diye cevap verdi Marcel. “bu beni hiç etkilemez. Daha önce iki-üç kere maden ocağına indim.”

Biraz sonra kuyunun dibine inmişlerdi. Varış noktasındaki bekçi, küçük Carl’ı hiç görmemişti.

Ahıra doğru yöneldiler. Atlar yalnızdılar ve çok canlan sıkılmış gibi görünüyorlardı. En azından Blair-Athol’un bu üç insanı selamladığı ‘hoşgeldin’ kişnemesinden böyle bir sonuç çıkarılabilirdi. Karl’ın bez çantası bir çiviye asılıydı, bir köşede, kaşağının yanında da aritmetik kitabı duruyordu.

Marcel, Karl’ın fenerinin orada olmadığını hemen fark etti, çocuğun madende olduğunun yeni bir kanıtıydı bu.

“Bir çöküntünün altında kalmış olabilir,” dedi ustabaşı, “ama bu küçük bir ihtimal! Pazar günü işletme galerilerinde ne işi olacak?” “Ah, belki de çıkmadan önce böcek aramaya gitmiştir!” diye cevap verdi bekçi. “Onun için gerçek bir tutku bu!”

Seyis yardımcısı da bu tahmini doğruladı. Saat 7’den önce Carl’ı feneriyle birlikte giderken görmüştü.

Dolayısıyla düzenli bir arama çalışmasına başlamaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu. Düdük sesiyle diğer bekçiler de çağrıldı, büyük bir maden ocağı planı üzerinde iş paylaşıldı ve herkes elinde lambasıyla ikinci ve üçüncü derece galerilerin kendisine düşen kısmını aramaya başladı.

İki saat içinde madenin bütün bölümleri gözden geçirilmiş ve yedi kişi kavşak noktasında yeniden buluşmuştu. Hiçbir yerde en ufak bir çöküntü izi yoktu, ama hiçbir yerde

Carla ait en ufak bir iz de yoktu. Ustabaşı, belki de giderek artan açlığının etkisiyle, çocuğun fark edilmeden çıkmış ve eve gitmiş olabileceği fikrini benimsemek eğilimindeydi, ama bunun aksine inanan Marcel, yeni araştırmalar yapılması için ısrar etti.

Marcel plan üzerinde; yakınındaki ayrıntıların belirlenmişliği ortasında, coğrafyacılardan artık kıtaların sınırına koydukları şu “terroe ignotoe”lere benzeyen noktalı bir bölgeyi göstererek sordu:

“Bu nedir?”

“Bu, işletme tabakasının zayıflığından dolayı geçici olarak terk edilmiş bölge,” diye cevap verdi ustabaşı.

“Terk edilmiş bir bölge mi var?... O halde orayı aramak gerek!” dedi Marcel, diğer adamların boyun eğdikleri otoriter bir tavırla.

Yapışkan ve küflü görüntüsüyle gerçekten de yıllardır terk edilmiş izlenimi veren galerinin ağzına ulaşmakta gecikmediler. Bir süre, şüpheli hiçbir şey bulamadan galerileri izlediler, sonra Marcel onları durdurdu ve şöyle dedi:

“Başınızda bir ağırlık ve baş dönmesi hissetmiyor musunuz?”

“Doğru! Gerçekten de!” diye cevap verdi arkadaşları.

“Ben bir an kendimi yarı yarıya sersemlemiş hissettim,” diye devam etti Marcel. “Burada kesinlikle karbon asidi var!... Bir kibrit yakmama izin verir misiniz?” diye sordu ustabaşına.

“Yakın oğlum, rahat olun.”

Marcel cebinden küçük bir paket çıkardı, bir kibrit çaktı ve eğilerek küçük aleviyere yaklaştırdı, alev hemen söndü.

“Bundan emindim...” dedi. “Havadan daha ağır olan gaz yer seviyesinde kalıyor... Burada durmak doğru değil, Galibert aleti olmayanlardan söz ediyorum. İsterseniz usta, aramaya yalnız devam edelim.”

Bunun daha uygun olduğuna karar verince Marcel ve ustabaşı, hava kutularının ucunu dişlerinin arasına aldılar, mandalları burunlarına yerleştirdiler ve eski galerinin devamına doğru ilerlediler.

On beş dakika sonra haznelerindeki havayı yenilemek için dışarı çıktılar, bu işlem tamamlandıktan sonra yeniden yola koyuldular.

Üçüncü seferde nihayet çabaları başarıyla taçlandı. Uzakta, karanlığın içinde bir elektrik lambasının mavimsi hafif ışığı göze çarpıyordu. Oraya doğru koştular...

Nemli duvarın dibinde, hareketsiz ve çoktan soğumuş olan zavallı küçük Carl uzanıyordu. Mavi dudakları, kan toplanmış yüzü, sessiz nabızı, duruşu, olan bitenleri anlatıyordu.

Yerden bir şey toplamak istemişti, eğilmiş ve boğulmuştu.

Onu yeniden hayata döndürmek için girişilen bütün çabalar faydasız oldu. Ölümünün üzerinden dört beş saat geçmişti. Ertesi akşam Stahlstadt’ın yeni mezarlığına küçük bir mezar daha eklenmiş ve Bayan Bauer, zavallı kadın, tıpkı kocası gibi çocuğunu da bu madende kaybetmişti.

MERKEZ BLOK

Albrecht kuyusu bölümünün başhekimisi doktor Echternach açık bir raporla, 228, galeride “kapıcı” olan, on üç yaşındaki 41902 numaralı Carl Bauer’in ölüm sebebinin, solunum organları tarafından yüksek oranda karbon asidi alınmasına bağlı boğulma olduğunu tespit etmişti.

En az bunun kadar açık olan, mühendis Maulesmülhe’ye ait başka bir rapor da; galerileri, bir tür damıtma yoluyla yavaş yavaş ve fark edilemeyen bir zehirli gaz yayan XIV. Planın B bölgesini bir havalandırma sistemi içine almanın gerekliliğini ortaya koyuyordu.

Aynı görevlinin bir notu, ilgili kişiye, ustabaşı Rayer ve birinci sınıf dökümcü Johann Schwartz’ın fedakarlıklarını bildiriyordu.

Sekiz-on gün sonra genç işçi giriş jetonunu almak üzere kapıcının kulübesine girdiğinde, çivide kendi adına matbu bir talimatname buldu.

“Schwartz isimli kişi bugün saat 10’da genel müdürün yazıhanesinde hazır bulunacaktır. Merkez blok. A yolu ve kapısı. Dışarı kıyafeti giyilecektir.”

“Sonunda!...” diye düşündü Marcel. “çok zaman aldı ama sonunda oldu işte!”

Marcel arkadaşlarıyla sohbetlerinden ve Stahlstadt etrafındaki Pazar gezmelerinden artık, kentin genel düzeni hakkında, merkez bloğa giriş izninin kolay elde edilemediğini anlamaya yetecek kadar bilgi edinmişti. Etrafta bu konuda gerçek efsaneler dolaşıyordu. Bu korunaklı surları gizlice geçmek isteyen kendini bilmezlerin bir daha ortalıkta görülmedikleri, orada çalışan işçi ve memurların oraya kabul edilmeden önce mason tarzı bir dizi törenden geçirilip, içeride neler olup bittiğini asla ifşa etmeyeceklerine dair en tımtıraklı yeminleri etmeye zorlandıkları ve yemininden dönenlerin gizli bir mahkeme tarafından acımasızca ölümle cezalandırıldığı söyleniyordu... Bir yeraltı demiryolu bu kutsal mabedi dış hatta bağlıyordu... Gece trenleri oraya meçhul ziyaretçiler taşıyordu. Bazen esrarengiz kişilerin gelip görüşmelere katıldığı yüce meclisler toplanıyordu...

Bütün bu anlatılanlara gerektiğinden daha fazla inanmayan Marcel biliyordu ki bunlar, sonuçta tamamıyla gerçek bir olgunun -merkezi bölüme girmenin olağanüstü zorluğunun- halk arasındaki ifadesiydi. Marcel’in demir madencileri ve kömürcüler, tasfiyeciler ve yüksek fırın görevlileri, işçiler, marangozlar ve demirciler arasında arkadaşları vardı ve tanıdığı işçilerden tek bir tanesi bile A kapısından geçmiş değildi.

Dolayısıyla Marcel, derin bir merak ve içten içe bir zevk duygusuyla, söylenen saatte kapının önünde hazırды. Kısa süre sonra, alınan önlemlerin son derece sıkı olduğunu anladı.

Marcel, her şeyden önce beklenen biriydi. Kapıcı kulübesinde gri üniforma giymiş, yanlarında kılıç ve kemerlerinde tabanca bulunan iki adam vardı. Bu kulübenin aynen, kapalı bir manastırın kapıcı rahibe odasındaki gibi, biri içeriye biri dışarıya mahsus ve asla ikisi aynı anda açılmayan iki kapısı bulunuyordu.

İzin kağıdı incelendi ve işaretlendi. Marcel, iki üniformalı memur beyaz bir mendille gözlerini sıkıca bağlarken hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi.

Sonra kollarına giren görevliler, ona tek bir kelime söylemeden yürümeye koyuldular.

İki-üç bin adımın sonunda bir merdivenden çıktılar, bir kapı açıldı, kapandı ve Marcel'in gözlerindeki bandı çıkarmasına izin verildi.

İçinde birkaç sandalye, bir kara tahta ve üzerinde çizim için gerekli bütün malzemelerin bulunduğu bir çizim masası bulunan gayet basit bir salondaydı Marcel. Yüksek, donuk camlı pencerelerden günışığı sızıyordu.

Hemen hemen aynı anda, üniversite profesörü kılıklı iki kişi salona girdi.

“Yetenekli olduğunuz haber verildi,” dedi bunlardan biri. “Sizi model bölümüne kabul etmenin uygun olup olmadığını inceleyeceğiz. Sorularımızı cevaplamaya hazır mısınız?”

Marcel basitçe sınava hazır olduğunu belirtti.

Sınav yapan iki adam ona ardı ardına kimya, geometri ve cebir soruları sordular. Genç işçi, cevaplarının açıklığı ve kesinliğiyle onları her konuda tatmin etti. Tebeşirle tahtaya çizdiği şekiller net, anlaşılır ve güzeldi. Küçük ve sıkı yazdığı denklemler, seçkin bir alayın sıraları gibi eşit diziler halinde sıralanıyordu. Hatta bir problemi ispatı öylesine dikkate değer ve sınav yapanlar için öylesine yeniydi ki, ona şaşkınlıklarını ifade ettiler ve bunu nerede öğrenmiş olduğunu sordular.

“Kendi ülkemde, Schaffouse'da bir ilkokulda.”

“İyi bir çizimciye benziyorsunuz?”

“En iyi yaptığım şey buydu.”

“İsviçre'de verilen eğitim kesinlikle kayda değer!” dedi sınav yapanlardan biri diğerine.

Sonra adayın önüne oldukça karmaşık bir buhar makinesi kesiti koyarak devam etti: “Bunu yapmanız için size iki saat vereceğiz. Eğer başarılırsanız *‘tamamıyla tatminkar ve üstün nitelikli’* olarak kabul edileceksiniz.” Yalnız kalan Marcel büyük bir çabayla işe koyuldu.

Hakemler verilen sürenin sonunda içeri girdiklerinde, onun yaptığı kesitten öylesine büyülenmişlerdi ki, şunu söylemeden edemediler: “*Bu kadar yetenekli bir başka çizimcimiz yok.*”

Bunun üzerine, gri kıyafetli görevlilerce yeniden kollarına girilen genç işçi, yine aynı törenle, yani gözleri bağlı olarak genel müdürün yazıhanesine götürüldü.

“Model bölümündeki bir çizim atölyesi için önerildiniz,” dedi ona bu kişi. “Yönetmelik şartlarına uymaya hazır mısınız?”

“Bu şartları bilmiyorum,” dedi Marcel, “ama kabul edilebilir olduklarını tahmin ediyorum.”

“Kurallar şöyle:

1. Hizmet süreniz boyunca aynı bölümde ikamete mecbursunuz. Ancak özel izinle ve tamamıyla istisnai durumlarda dışarı çıkabilirsiniz.

2. Askeri rejime tabi olacaksınız askeri koşullar altında üstlerinize mutlak surette itaat edeceksiniz. Buna karşılık, faal bir ordunun astsubayları arasına alınacak ve düzenli bir ilerlemeyle en yüksek rütbelere kadar yükselebileceksiniz.

3. Girdiğiniz bölümde gördüklerinizi, asla hiç kimseye söylemeyeceğinize yemin ederek göreve alıacaksınız.

4. Gelen ve giden bütün mektuplarınız üstleriniz tarafından açılacak ve haberleşmeniz yalnızca ailenizle sınırlı olacak.”

“Sözün kısası, hapse gireceğim” diye düşündü Marcel.

Sonra basit bir cevap verdi:

“Bu şartlar bana doğru görünüyor, kabule hazırım.”

“Güzel. Elinizi kaldırın... Yemin edin... 4. atölyeye çizimci olarak atandınız... Size bir lojman verilecek yemeğe gelince, burada birinci sınıf bir kantininiz var... Eşyalarınız yanınızda değil mi?”

“Hayır, benden ne istendiğini bilmediğim için eşyalarımı ev sahibimde bıraktım.”

“Alıp size getirirler, sizin artık bölümden çıkmamanız gerekiyor.”

“Notlarımı şifreli yazmakla iyi etmişim” diye düşündü Marcel, “onları bulmaları işimin bitmesine yeterdi!...”

Marcel gün batmadan önce, geniş bir avluya açılan bir binanın dördüncü katında küçük, güzel bir odaya yerleştirildi ve yeni hayatı hakkında ilk fikirleri edinmeye başladı.

Bu hayat, önceleri zannettiği kadar hüzünlü görünmüyordu. Lokantada tanıştığı arkadaşları, bütün diğer çalışan insanlar gibi, genellikle sakin ve naziktiler. Neşenin eksik olduğu bu otomatik hayatı biraz şenlendirmek için aralarından bir çoğu bir orkestra oluşturmuştu ve her gece oldukça iyi müzik çalıyorlardı. Bir kütüphane ve okuma salonu, nadir izin saatlerinde, zihinlere bilimsel açıdan değerli kaynaklar sunuyordu. En değerli profesörler tarafından verilen özel dersler, sık sık sınavlara ve yarışmalara tabi tutulan bütün görevliler için zorunluydu. Ama bu dar ortamda özgürlük eksikti. Burası son derece sert, üstelik yetişkinlere yönelik bir okul gibiydi. Etrafı kaplayan atmosfer, ne kadar süslenmiş olursa olsun, zihinlere demirden bir disiplinle hükmediyordu.

Kış, Marcel’in ruhen ve bedenen, bütün varlığıyla kendini verdiği bu çalışmalarla geçti. Çalışmalarına gösterdiği özen, çizimlerinin mükemmelliliği ve eğitimindeki olağanüstü ilerleyişinin istisnasız bütün hocalar ve sınav görevlileri tarafından takdir edilmesi Marcel’e kısa zamanda, bu çalışkan insanlar arasında görece bir şöhret kazandırdı. Genel kabule göre o, en yetenekli, en becerikli ve kaynakları açısından en verimli çizimciydi. Bir güçlülük mi karşılaşılmıştı, hemen ona koşulurdu. Şefleri bile, yeteneğin, en şiddetli kıskançlıktan dahi koparmayı bildiği saygıyla onun tecrübesine başvuruyorlardı.

Ama eğer genç adam, model bölümünün içine sızarak bazı sırlara erişeceğini hesapladıysa, henüz bu hedefinden çok uzaktı.

Marcel’in hayatı, bağlı bulunduğu merkez bloğun etrafını çevreleyen üç yüz metre çapındaki demir bir kafes içerisinde geçiyordu. Entelektüel olarak faaliyeti metalürji sanayinin en uzak dallarına kadar uzanabilirdi ve uzanmalıydı da. Ama uygulamada buhar makinesi çizimleriyle sınırlıydı. Her boyut ve her kuvvette, her kullanım türü için, savaş gemileri ve baskı makineleri için buhar makinesi çiziyor, ama bu uzmanlık alanından çıkmıyordu. Uç noktaya dayanmış olan işbölümü onu mengenesinde sıkıyordu.

A bölümünde dört ay geçirdikten sonra Marcel, Çelik Kent’in işleyiş bütünü hakkında, oraya girmeden önce bildiğinden daha fazla şey bilmiyordu. Olsa olsa, bütün başarılarına rağmen ancak en küçük bir dişlisi olduğu kurum hakkında birkaç genel bilgi toplayabilmişti. Stahlstadt denen örümcek ağının merkezinde, bütün diğer binalara hâkim, bir tür anıtsal yapı olan Boğa Kulesinin bulunduğunu biliyordu. Yine kantindeki efsanevi hikayelerden, Herr Schultze’un kişisel ikametgahının bu kulenin alt katında olduğunu ve meşhur gizli çalışma odasının da buranın merkezinde bulunduğunu öğrenmişti. Bu kubbeli odanın bütün yangın tehlikelerine karşı korunduğu ve aynen bir savaş gemisinin dışı gibi içeriden zırhlı olup en büyük bankalara yakışır bir otomatik kilitli, çelik kapı sistemiyle kapandığı da bu bilgilere ekleniyordu. Genel görüş, Herr Schultze’un, eşi benzeri görülmemiş, korkunç bir savaş makinesini tamamlamak için çalışmakta olduğu yolundaydı.

Marcel bu sırra ulaşmak için boş yere, en cüretkar duvar tırmanma ve kılık değiştirme planlarını kafasında çevirip durdu. Sonunda yapılabilecek hiçbir şey olmadığını kendine itiraf etmek zorunda kaldı. Geceleri ışık dalgalarıyla aydınlatılan, tecrübeli nöbetçilerce beklenen bu karanlık ve yekpare surlar, çabalarının karşısında hep aşılmaz bir engel olarak dikilecekti. Surları bir noktada geçmeyi

başarsa bile ne görecek? Ayrıntılar, hep ayrıntılar; bir bütün ise asla!

Ama ne önemi vardı. Vazgeçmemeye yemin etmişti; vazgeçmeyecekti. On yıllık bir hazırlık dönemi gerekirse on yıl bekleyecekti. Ama bu sırrı öğrenme zamanı gelecekti! Bunun böyle olması gerekiyordu. Ümitsizliğe düşmüş halklara yen bir ufuk göstererek herkesi hayır kumrularından yararlandıran mutlu kent France-Ville geliyordu. Marcel, Latin ırkının böylesi bir başarısı karşısında, Schultze'un tehditlerini gerçekleştirmeye hiçbir zaman olmadığı kadar kararlı olduğundan kuşku duymuyordu. Çelik Kent'in kendisi ve amaçladığı çalışmalar bunun kanıtıydı.

Böylece aradan aylar geçti.

Mart ayında bir gün bu Anibal yeminini Marcel belki de bininci defa tekrarlamıştı ki, gri görevlilerden biri genel müdürün onunla konuşmak istediğini haber verdi.

"Kendisine en iyi çizimcimizi yollamak için Herr Schultze'dan emir aldım," dedi bu yüksek görevli. "Bu kişi sizsiniz. İç daireye götürmek üzere eşyalarınızı hazırlayın. Teğmen rütbesine terfi etiniz."

Başarıdan neredeyse ümidini kestiği anda, kahramanca bir çalışmanın mantıklı ve doğal sonucu, onun bunca arzu ettiği iç bölgeye kabul edilmesini sağlamıştı! Marcel'in içi öyle bir sevinçle doldu ki, bu duygunun yüz ifadesine yansımaya engel olamadı.

"Size böyle güzel bir haber vermiş olmaktan dolayı mutluyum," diye devam etti müdür, "ve ancak, böylesine cesurca izlediğiniz yolda devam etmenizi temenni edebilirim. Size parlak bir gelecek sunuldu. Yolunuz açık olsun."

Marcel, bunca uzun bir sınavdan sonra nihayet, ulaşmaya yemin ettiği amacına yaklaştığını seziyordu!

Bütün giyeceklerini valizine doldurmak, gri adamların peşinden gitmek, tek girişi A yoluna açılan bu son duvardan geçmek, bütün bunlar Marcel için birkaç dakikalık bir iş olmuştu, ki bu kapıdan bir daha geçmesine uzun süre izin verilmeyebilirdi.

Marcel, şimdiye kadar yalnızca bulutların arasında kaybolan çatık kaşlı başını görebildiği şu erişilmez Boğa Kulesi'nin dibindeydi.

Karşısına çıkan manzara, kesinlikle hiç beklenmeyen bir görüntüydü. Birisinin, gürültülü ve sıradan bir Avrupa atölyesinin göbeğinden, ansızın sıcak bölgelerin balta girmemiş ormanlarına getirildiğini düşünün. Stahlstadt'ın merkezinde Marcel'i bekleyen sürpriz işte böyle bir şeydi.

Üstelik bakir bir orman, büyük yazarların tasvirleri ardından görülmekle çok şey kazanır, oysa ki Herr Schultze'un parkı, süs bahçelerinin en iyi düzenlenmişti. En uzun palmyeler, en gür muz ağaçları, en şişman kaktüsler bahçenin gövdesini oluşturuyordu. İnce uzun okaliptüslere zarafetle sarılan sarmaşıklar yeşil fistolar halinde kıvrılıyor ya da gür saçlar gibi aşağı dökülüyorlardı. En semiz ve en inanılmaz bitkiler yerden fişkırıyordu. Ananaslar ve Hint armutları portakalların yanında olgunlaşıyordu. Sinek kuşları ve cennet kuşları bütün gökyüzüne tüylerinin zenginliğini yayıyorlardı. Ve nihayet, ısı da bitki örtüsü kadar tropikaldi.

Marcel gözleriyle, bu mucizeyi yaratan camekanları ve kaloriferleri arıyor, mavi gökyüzünden başka bir şey göremeyince şaşırıyordu, bir an hayret içinde kaldı.

Sonra, buraya pek de uzak olmayan bir mesafede fırınları sürekli olarak yanan bir maden ocağı bulunduğunu hatırladı ve Herr Schultzeun bir sıcak seranın sabit ısını elde etmek için metal borular aracılığıyla bu yeraltı ısı kaynaklarını maharetle kullandığını anladı.

Ama bulduğu bu akılcı açıklama, genç Alsace'linin gözlerini çimenlerin yeşiliyle kamaşmak ve büyülenmekten ve burnunu, havayı dolduran kokuları hayranlıkla içine çekmekten alıkoyamadı. Tek

bir ot bile görmeden geçen altı ayın intikamını alıyordu. Kumlu bir yol onu, belli belirsiz bir inişle, muhteşem bir sütun sırasının altındaki güzel mermer merdivenin ucuna çıkardı. Arka tarafta, Boğa Kulesi'nin kaidesi gibi görünen büyük, kare bir binanın muazzam kütlesi yükseliyordu. Marcel cephe sütunlarının altında kırmızılara bürünmüş yedi-sekiz uşak, üç köşeli şapka giymiş mızraklı bir kapıcı fark etti; sütunların arasında gösterişli, bronz şamdanlar gözüne çarptı. Basamakları çıkarken hissettiği hafif bir uğultu, ona yeraltı demiryolunun ayaklarının altından geçtiğini haber veriyordu.

Marcel, adını söyler söylemez, gerçek bir heykel müzesini andıran bir avluya alındı. Orada duracak zamanı bulamadan kırmızı ve altın yaldızlı bir salona geçti, sonra siyah ve altın yaldızlı bir salona girdi ve uşağın kendisini beş dakikalığına yalnız bıraktığı sarı ve altın yaldızlı salona geldi. Ve nihayet, yeşil ve altın yaldızlı, gösterişli bir çalışma odasına girdi.

Bira bardağının yanında uzun bir pipoyu tütürmekte olan Herr Schultze oradaydı ve bu lüksün ortasında, cilalı bir botun üzerindeki bir çamur lekesini andırıyordu.

Çelik Kralı ayağa kalkmaksınız, başını bile çevirmeden, soğuk ve sade bir ifadeyle şöyle dedi.

“Çizimci siz misiniz?”

“Evet efendim.”

“Çizimlerinizi gördüm. Çok iyiler. Ama tek bildiğiniz buhar makinesi yapmak mı?”

“Bugüne dek benden, başka bir şey istemediler.”

“İşin balistik kısmını biraz bilir misiniz?” “Boş zamanlarımda zevk için uğraştım.”

Bu cevap Herr Schultze’u heyecanlandırdı ve bunun üzerine, memurunun yüzüne bakmaya tenezzül etti.

“Öyleyse benimle birlikte bir top çizmeyi kabul ediyor musunuz?... İşin altından nasıl kalkacağınızı bir görelim!... Bu sabah dinamitle oynarken ölen şu Sohne salağının yerini doldurmanız zor olacak!... Hayvan herif hepimizi havaya uçurabilirdi!”

Şunu itiraf etmek gerekir ki bu saygısızlık Herr Schultze’un ağzında çok da isyan ettirici bir hal almıyordu!

EJDERHANIN İNİNDE

Genç Alsace’lının talihinin ilerleyişini izleyen okuyucu, birkaç haftanın sonunda onu Herr Schultze’un güvenini tamamıyla kazanmış olarak bulduğunda muhtemelen, şaşırmayacaktır. Bu ikisi birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı. Çalışmalar, yemekler, parkta yürüyüşler, birkaç litre biranın üstüne uzun pipoları tüttürmeler... bunların hepsini birlikte yapıyorlardı. Iena Üniversitesinin sabık profesörü daha önce hiç bu kadar gönlüne göre, leb demeden leblebiyi anlayan, teorik verilerini hızla uygulamaya koymayı bilen bir çalışma arkadaşına rastlamamıştı.

Marcel yalnızca mesleğinin bütün dallarında üstün niteliklere sahip bir yetenek değil, aynı zamanda son derece sevimli bir arkadaş, görevine fazlasıyla bağlı bir çalışan, en mütevazı deyişle, verimli bir mucitti.

Herr Schultze ona hayrandı. Günde on kere *in petto*¹³ şunları söylüyordu:

“Ne büyük bir buluş! Bu oğlan gerçek bir inci!” işin gerçeği, Marcel korkunç patronunun kişiliğini ilk bakışta anlamıştı. Onun hâkim özelliğinin, yırtıcı bir kibirle dışa vurulan, her şeyi yutan devasa bir bencillik olduğunu görmüş, her ânını ve bütün davranışlarını bunun üzerinden düzenlemeye büyük bir özen göstermişti.

Genç Alsace’lı kısa bir süre içinde bu klavye üzerinde parmak gezdirme tarzını öyle iyi öğrenmişti ki, Schultze’u piyano çalar gibi çalmaya başlamıştı. Taktiği, mümkün olduğu kadar kendi yeteneklerini ortaya koymak; ama her zaman kendisi üzerinde üstünlük sağlayacak bir fırsat bırakmaktan ibaretti. Mesela bir çizimi mi bitirdi, her şeyi mükemmel yapıyordu, görülmesi ve düzeltilmesi kolay bir hata hariç ve eski profesör bunu derhal, büyük bir heyecanla gösteriyordu.

Teorik bir fikri mi var, konuşmayı öyle yönlendiriyordu ki Herr Schultze bunu kendisinin bulunduğunu zannediyor. Hatta bazı kereler daha da ileri giderek mesela şöyle bir şey söylüyordu:

“Benden istediğiniz şu ayrılabilir mahmuzlu gemi planını çizdim.”

“Ben mi istemiştim?” diye cevap veriyordu daha önce hiç böyle bir şey düşünmemiş olan Herr Schultze.

“Elbette! Unuttunuz mu yoksa?... Düşman gemisinin yan tarafına üç dakikalık bir aradan sonra patlamak üzere dilimli bir torpil bırakan ayrılabilir mahmuz!”

“Hiçbir şey hatırlamıyorum, kafamda öyle çok fikir var ki!”

Ve Herr Schultze, bu yeni icadın fikir babalığını özenle cebe indiriyordu.

Her şeyin ötesinde belki de, bu manevralara yalnızca yarı yarıya aldanıyor, muhtemelen içten içe Marcel’in kendisinden daha güçlü olduğunu seziyordu. Fakat insan beyninde gerçekleşen esrarengiz işleyişlerden birinin etkisiyle kolayca, üstün “gibi görünmek” ve özellikle memuruna kendisini farklı göstermekle yetinmek noktasına geliyordu.

Bazen, sessiz bir gülüşle çenesinin otuz iki “domino taşı”nı göstererek, “bu sabah bütünüyle aptal!” diyordu kendi kendine.

Zaten sahip olduğu kibir kısa süre içinde bir telafi yöntemi bulmuştu. Dünya üzerinde yalnızca o, bu türden sanayi rüyalarını gerçekleştirebilirdi. Bu rüyalar yalnızca onun sayesinde ve onun için

değer kazanmıştı!... Marcel nihayetinde, onun, Schultze'un yarattığı organizmanın dişlilerinden biriydi sadece, vs...

Bütün bunlarla birlikte Herr Schultze., aklından geçenleri söylemiyordu. Boğa Kulesinde geçirdiği beş ayın ardından Marcel, merkez blogun esrarı hakkında hâlâ fazla bir şey bilmiyordu. Aslında, kuşkuvarı neredeyse kesinlik kazanmıştı. Stahlstadt'ın bir sırrı sakladığına ve Herr Schultze'un kazanç sağlamaktan öte bir amacı olduğuna gitgide daha fazla inanmıştı. Uğraştığı işlerin, hatta kurduğu sanayinin doğası, onun yeni bir savaş makinesi icat ettiğı yolundaki varsayımı fazlasıyla muhtemel kılıyordu.

Ama muamma daima karanlıktaydı.

Marcel bir süre sonra, herhangi bir karışıklık olmadan hiçbir şey elde edemeyeceğı kanısına vardı. Ve ufukta böyle bir durum görünmediğı için de bir karışıklığa sebebiyet vermeye karar verdi.

5 Eylül günü, akşam yemeğı sonrasıydı.

Marcel'in Albrecht kuyusunda, küçük dostu Carl'ın cesedini bulmasının üzerinden tamı tamına bir yıl geçmişti. Uzaklarda, bu Amerikan İsviçresi'nin uzun ve sert kışı, bütün araziye beyaz mantosuyla örtmüştü bile. Ama Stahlstadt parkında hava hazirandaki kadar ılıktı ve toprağı değmeden eriyen kar, lapa lapa düşeceğine çiğ tanelerine dönüşüyordu.

“Şu lahana turşulu sosisler nefisti değil mi?” dedi Her Schultze, begümün milyonları onu en sevdiği yemekten bıktırmamıştı.

“Nefisti,” diye cevap verdi Marcel, her ne kadar sonunda bu yemeğı lanet etse de her akşam kahramanca yiyordu.

Midesinin bütün isyanları, bu acı tecrübeye yeniden başlamakta son buluyordu.

“Hatta zaman zaman kendime soruyorum,” diye ekledi. Herr Schultze bir iç çekişle, “sosis, lahana turşusu ve birası olmayan halklar bu hayata nasıl katlanabilirler!

“Hayat onlar için uzun süren bir işkence olmalı,” diye cevapladı Marcel. “İnsanlığı yeniden Vaterland'¹⁴ da toplamak gerçekten de onlara karşı en büyük güç gösterisi olacak.”

“Eh!... O da olacak... o da olacak! dedi çelik kralı yüksek sesle. Daha şimdiden Amerika'nın kalbine yerleştik bile. Japonya yakınlarında da bir-iki ada alalım o zaman gör dünyanın etrafını nasıl arşınlayacağız!”

Uşak pipoları getirmişti. Herr Schultze kendisinininkini doldurdu ve yaktı. Marcel kasıtlı olarak günün bu en mutlu zamanını seçmişti.

“Şunu söylemem gerekir ki,” dedi bir an sessiz kaldıktan sonra, “ben bu fethi pek inanmıyorum!”

“Hangi fetih?” diye sordu konuşmanın konusunu çoktan unutmuş olan Herr Schultze. “Dünyanın Almanlar tarafından fethi.”

Eski profesör yanlış anladığını sandı. “Dünyanın Almanlar tarafından fethine inanmıyor musunuz?”

“Hayır.”

“Ah! İşte bu kadarı fazla... Bu kuşkunun sebeplerini merak ediyorum doğrusu!”

“Çok basit, çünkü Fransız topçuları daha iyisini yapıp size yollamayı başaracaklar. Fransızları iyi tanıyan isviçreli vatandaşlarım uyanık bir Fransızın iki kişiye bedel olduğu konusunda sabit bir fikre sahiptirler. 1870 bir derstir, onu vermiş olanlara geri dönecek olan bir ders. Benim küçük ülkemde kimsenin bundan kuşkuvarı yok ve eğer doğrusunu söylemek gerekirse bu görüş, İngiltere'nin en güçlü adamlarının da görüşüdür.”

Marcel bu sözleri, damdan düşer gibi fırlatılmış bu hakaretin Çelik Kralı üzerinde yaratacağı etkiyi, eğer mümkünse ikiye katlamak için soğuk, sert, keskin bir tonla söylemişti.

Herr Schultze’un bunun üzerine nefesi kesilmiş, dehşet içinde kalmış, mahvolma noktasına gelmişti. Yüzüne öyle bir şiddetle kan hücum etmişti ki, genç adam fazla ileri gitmiş olmaktan kaygılandı. Bununla birlikte, kurbanının öfkeden tıkanacak duruma geldiği halde hemen oracıkta ölmediğini görünce devam etti:

“Evet, bunları görmek can sıkıcı olabilir, ama durum bu. Eğer rakiplerimiz gürültü etmiyorlarsa bu, iş başında oldukları içindir. Savaştan bu yana hiçbir şey öğrenmemiş olduklarına inanıyor musunuz? Biz aptalca, toplumumuzun ağırlığını arttırırken onlar yenilerini hazırlıyor ve ilk fırsatta bunun farkına varacağız!”

“Yeni! Yeni mi!” diye kekeledi Herr Schultze. “Yenilerini biz de yapıyoruz!”

“Ah, evet! Ne yapıyoruz! Bizden öncekilerin bronzdan yaptıklarını çelikten yapıyoruz, hepsi bu! Toplarımızın oranlarını ve menzillerini ikiye katlıyoruz!”

“İkiye katlamak mı!...” diye araya girdi Herr Schultze, ses tonundan “aslında ikiye katlamaktan çok daha fazlasını yapıyoruz!” demek istediği anlaşıyordu.

“Ama temelde,” diye devam etti Marcel, “eser hızsızlarından başka bir şey değiliz. Size işin gerçeğini söylememi ister misiniz? Bizde icat yetisi eksik. Hiçbir şey bulamıyoruz, ama Fransızlar buluyor, bundan emin olun!”

Herr Schultze görünüşte yeniden sükunetini kazanmıştı. Bununla birlikte dudaklarının titremesi ve beynine sıçrayan kanın yüzüne vuran kızıllığını takip eden sarılık, onu hangi duyguların tahrik ettiğini yeterince açığa vuruyordu.

İşi böylesi bir hakaret derecesine getirmenin gereği var mıydı? O Schultze ki, dünyanın en büyük fabrikasının ve ilk top dökümhanesinin mutlak hâkimiydi, krallar, parlamenterler onun ayağına gelirdi ve şimdi, İsviçreli küçük bir çizimci ona icat yetisinin eksikliğinden, Fransız topçuluğundan daha alt düzeyde olduğundan söz ediyordu!... Ve bu gülünesi küstahı bin kere utandırmak, çenesini kapamak, ahmakça kanıtlarına son vermek için gereken şey, bu kadar yakında zırhlı bir duvarın kalınlığı kadar ötedeyken? Hayır, böyle bir işkenceye katlanmak mümkün değildi!

Herr Schultze öyle sert bir hareketle ayağa kalktı ki piposu kırıldı. Sonra, alaycı bir bakışla Marcel'e bakarak dişlerini sıktı ve şu sözleri söyledi ya da .daha doğrusu tısladı:

“Beni izleyin beyefendi, size bende, Herr Schultze’da icat yetisi eksikliği olup olmadığını göstereceğim!”

Marcel büyük bir oyun oynamış, ama böylesine cüretkar bir dilin yarattığı şaşkınlık, tahrik ettiği kırılgınlığın şiddeti ve sabık profesörde ihtiyattan daha güçlü olan kibir sayesinde kazanmıştı. Herr Schultze sırrının üzerindeki örtüyü açmaya can atıyordu ve kendine hâkim olamayarak; kapısını özenle kapattığı çalışma odasına girdi, doğruca kütüphanesine yürüdü ve panolardan birine dokundu. Ansızın. duvarın üzerinde kitap sıralarıyla kapatılmış bir boşluk belirdi. Burası, taş bir merdivenle Boğa Kulesi’nin ayağına kadar giden dar geçidin girişiydi.

Burada meşe bir kapı, patronun asla yanından ayırmadığı küçük bir anahtarla açıldı. Demir kasalarda kullanılan türden kelime şifreli bir kilitle kapalı ikinci bir kapı belirdi. Herr Schultze doğru kelimeyi ayarladı ve içinde patlayıcı maddelerle donanmış karmaşık bir makine bulunan ağır kapı kanadını açtı. Marcel hiç kuşku yok ki mesleki bir merakla bunu incelemeyi çok isterdi, ama rehberi ona yeterli zamanı bırakmadı.

İkisi birlikte üçüncü bir kapının önüne gelmişlerdi. Görünürde herhangi bir kilidi olmayan bu kapı, belirli kurallara uygun olarak hesaplanmış basit bir itişle açıldı.

Bu üçlü istihkamı aştıktan sonra Herr Schultze ve arkadaşı, demir bir merdivenin iki yüz

basamağını çıkararak Boğa Kulesinin bütün Stahlstadt kentine hâkim zirvesine ulaştılar.

Her şeye dayanıklı bu granit kulenin üzerinde, etrafında birçok mazgal deliği açılmış olan bir tür siper bulunuyordu. Bu siperin ortasında çelik bir top uzanıyordu.

“İşte!” dedi yol boyunca tek bir kelime etmemiş olan profesör.

Bu, Marcel’in daha önce hiç görmediği, merkezin en büyük topuydu. En az üç yüz bin kilo çekiyor ve kuyruktan dolduruluyor olmalıydı. Ağız çapı bir buçuk metreydi. Çelikten bir kundak üzerine oturtulmuş ve yine aynı metalden şeritler üzerinde dönen topun hareketleri, bir dişli tekerlek sistemiyle öylesine kolay hale getirilmişti ki, neredeyse bir çocuk tarafından bile kullanılabilirdi. Kundağın arka tarafına, geri tepme etkisini ortadan kaldırmak ya da en azından eşit şiddette bir etki yaratmak ve her atıştan sonra otomatik olarak topu ilk konumuna getirmek üzere bir yay yerleştirilmişti.

Böyle bir silaha hayran olmaktan kendini alamayan Marcel sordu:

“Bu topun delme gücü nedir?”

“Tam mermiyle, yirmi bin metre, kırk parmak¹⁵ bir levhayı tereyağlı ekmek dilimi kadar kolayca delebiliriz.”

“Peki menzili nedir?”

“Menzili mi!” diye bağırdı heyecanlanan Schultze. “Biraz önce taklitçi zekamızın bugünkü topların menzilini ikiye katlamaktan başka bir şeye yetmediğini söylüyordunuz! Pekala, ben bu topla, yeterli bir kesinlikle, on fersahlık bir uzaklığa mermi fırlatırım.”

1 25.5 mm.’lik eski bir ölçü birimi, (ç.n.)

“On fersah mı!” diye bağırdı Marcel. “On fersah! Ne türden bir yeni barut kullanıyorsunuz bunun için?”

“Ah, size artık her şeyi söyleyebilirim!” diye cevapladı Herr Schultze garip bir ses tonuyla. “Size sırlarımı açmanın artık hiçbir sakıncası yok! Artık iri taneli barutun devri geçti. Benim kullandığım, genleşme gücü adi baruttan dört kat daha fazla olan pamuk barutudur, ben bunun içine ağırlığının onda sekizi oranında potas nitratı karıştırarak gücü beş kat daha arttırıyorum!”

“Fakat,” dedi Marcel, “hiçbir top, en iyi çelikten yapılmış olsa bile, bu barutun patlamasına dayanamaz. Topunuz üç, dört, beş atıştan sonra tahrip olacak ve kullanılmaz hale gelecektir!”

“Tek bir atış yapsa, tek bir atış, bu bana yeter.”

“Bu atış pahalıya malolacak!”

“Bir milyon, bu topun maliyeti bir milyon olduğuna göre!”

“Bir milyonluk bir atış!...”

“Ne önemi var, bir milyarlık tahribat yapa bildikten sonra!”

“Bir milyar mı!” diye bağırdı Marcel.

Bu arada, bu mucizevi yıkım makinesinin kendisine verdiği hayranlıkla karışık dehşeti sezdirmemek için kendini tuttu. Sonra şunu ekledi:

“Bu kesinlikle şaşırtıcı ve harikulade bir top, fakat bütün bu değerine rağmen tamamıyla benim tezimi doğruluyor; mükemmeliyet var, taklit var, icat yok!”

“İcat yok haa!” diye cevapladı Herr Schultze omuzlarını silkerek. “Tekrar ediyorum, sizden hiçbir sırrımı saklamayacağım! Gelin benimle!”

Çelik Kralı ve arkadaşı siperden ayrılarak, hidrolik yük asansörleriyle platforma bağlanmış olan alt kata indiler. Burada, uzak mesafeden sökülmiş bazı top namluları olarak algılanabilecek birtakım uzun cisimler görülüyordu.

“İşte obüslerimiz¹⁶,” Herr Schultze.

Bu sefer Marcel, bu silahların bildiği hiçbir silaha benzemediğini kabul etmek zorunda kaldı. Bunlar, iki metre uzunluğunda ve bir metre on santim çapında; dış taraflarından, yivlerin üzerine tam oturacak bir kurşun gömlekle kaplanmış; arkadan, cıvatalı bir çelik levhayla ve önden, ucunda bir vuruş düğmesi olan oval bir çelik başlıkla kapatılmış devasa tüplerdi.

Bu obüslerin özelliği acaba neydi? Görünüşlerinden hiçbir şey anlaşılmıyordu. Yalnızca yan taraflarında, şimdiye kadar bu türde yapılmış olanların hepsinden güçlü, korkunç bir patlayıcı taşıdıkları hissediliyordu.

Marcel’in sessiz kaldığını gören Herr Schultze sordu:

“Keşfedemediniz mi?”

“Doğrusunu isterseniz hayır! Neden bir obüs bu kadar uzun, bu kadar ağır olsun, en azından görünüşte?”

“Görünüş aldatıcıdır,” diye cevap verdi Herr Schultze, “ve ağırlıkları da aynı kalibredeki sıradan bir obüsten pek farklı değildir... Haydi, size her şeyi söyleyeyim!... Bu obüs-füzeler camdandır, üstleri meşe ağacı kaplamadır, yetmiş iki atmosferlik iç basınçla sıvı karbon asidiyle doldurulmuşlardır. Düşüşün etkisiyle zarf infilak eder ve içindeki sıvı gaz haline dönüşür.

“Sonuç: Merminin düştüğü bölgede ısı yaklaşık sıfırın altında yüz dereceye iner, ay m zamanda muazzam miktarda karbon asidi gazı havaya karışır. İnfilak merkezinden otuz metrelik bir yayılma alanı içindeki bütün canlılar aynı anda donar ve zehirlenir. Bir hesap temeli almak için otuz metre diyorum, ama bu patlamanın çok daha uzağa, yüz ila iki yüz metrelik bir alana yayılması muhtemel! Daha da faydalı olan durumsa şu ki; karbon asidi gazı, ağırlığı havanın ağırlığından daha fazla olduğu için çok uzun süre atmosferin alt katmanlarında varlığını sürdürür ve tehlikeli bölge, patlamadan saatler sonra bile zehirleyici özelliğini korur, böylece oraya girmeye teşebbüs eden bütün varlıklar kaçınılmaz olarak ölür. Bu, hem ani hem de sürekli etkileri olan bir top atışıdır!... Benim sistemimde yaralı yoktur, yalnızca ölü vardır!”

Herr Schultze’un, icadının üstünlüklerini anlatmaktan zevk duyduğu açıktı. Keyfi yerine gelmişti, gururundan yüzü pembeleşmişti ve bütün dişlerini sergiliyordu.

“Yeterli sayıda namlunun kuşatılmış bir şehrin üzerine çevrildiğini düşünebiliyor musunuz! Bir hektarlık alan için bir topun yeterli olacağını varsayarsak, bin hektarlık bir şehir için, uygun şekilde yerleştirilmiş on topluk yüz batarya yetecektir. Bunun üstüne bir de, toplarımızın sakın ve elverişli bir havada atışa ayarlanmış olarak mevzi aldığını varsayalım, nihayet, bir elektrik teliyle verilen genel bir işaret... Ve bir dakika içinde bin hektarlık bir alan üzerinde tek bir canlı kalmayacak! Gerçek bir karbon asidi okyanusu bütün şehri kaplamış olacak! Bu fikir geçen sene, Albrecht kuyusundan küçük bir madencinin kaza sonucu ölümü hakkındaki tıbbi raporu okurken aklıma geldi! Gerçi ilk olarak Napoli’de “Köpek Mağarası”ndan¹⁷ ilham almıştım. Fakat düşünceme kesin sıçrayış kazandırmak için bu son olayın gerçekleşmesi gerekti. Meselenin aslını anlıyorsunuz değil mi? Saf karbon asidinden yapay bir okyanus! Oysa ki bu gazın beşte birlik oranı bile havayı solunmaz hale getirmeye yeter.”

Marcel tek kelime bile etmiyordu. Tamamıyla sessizliğe gömülmüştü. Herr Schultze zaferini öylesine güçlü hissetti ki, bunu suiistimal etmek istemedi.

“Canımı sıkan tek bir ayrıntı var,” dedi.

“Nedir?” diye sordu Marcel.

“Patlama gürültüsünü ortadan kaldırmayı başaramadım. Bu durum, benim top atışımı fazlasıyla adi

bir top atışına benzetiyor. Eğer sessiz bir atış sağlamayı başarmış olsaydım neler olurdu bir düşünün! Sakin ve huzurlu bir gecede, yüz bin kişi aynı anda gürültüsüzce ölecekti!”

Hatırladığı bu büyüleyici idealle Herr Schultze hayallere dalmıştı ve belki de Marcel görüşünü bildirmek için araya girmeseydi, derin bir gurur banyosundan başka bir şey olmayan bu hayal, daha uzun süre devam edecekti:

“Çok iyi, gerçekten çok iyi! Ama bunun gibi bin top, zaman ve para demek.”

“Para mı? Boğazımıza kadar paraya batmış durumdayız! Zaman mı?... Zaman bize çalışıyor!”

Ve türünün son örneği olan bu Alman, söylediklerine gerçekten de inanıyordu!

“Olsun,” diye cevapladı Marcel. “Karbon asidiyle dolu obüsünüz yıllardan beri bilinen zehirli mermiler aktığına göre, tamamen yeni bir şey değil, ama uç boyutta yıkıcı olabilir, bunu inkar edecek değilim. Yalnız...”

“Yalnız?...”

“Hacmine oranla hafif, asla on fersaha ulaşmaz!...”

Evet, iki fersahlık atış için yapıldı,” diye cevapladı Herr Schultze gülerek. “Ama” diye ekledi bir başka obüsü gösterirken, “işte dökme bir mermi.. Bu dolu ve içinde simetrik olarak yerleştirilmiş, aynen bir dürbünün tüpleri gibi birbirinin içine geçirilmiş yüz küçük top bulunuyor ve mermi olarak atıldıktan sonra, yanıcı maddelerle dolu küçük obüslerini kusmak üzere yeniden topa dönüşüyorlar. Bu, havaya fırlattığım ve üzerini, söndürülmesi imkansız bir ateş sağanağıyla kaplamak suretiyle bütün bir şehre yangın ve ölüm getirebilecek olan bir batarya gibidir! Sözünü ettiğim on fersahlı aşacak yeterli ağırlığa da sahiptir! Ve kısa bir süre sonra bu türden bir deneme yapacağız, böylece buna inanmayanlar, yere serilecek olan yüz bin cesede kendi elleriyle dokunabilecekler!”

Bu sırada Herr Schultze un ağzındaki domino taşları öylesine dayanılmaz bir pırıltıyla parlıyordu ki, Marcel bunların bir düzinesini kırmak için müthiş bir arzu duyuyordu. Yine de kendine hâkim olacak gücü bulabildi. Henüz duymak istediği her şeyi duymamıştı.

Herr Schultze devam etti:

“Söylediğim gibi, kısa bir süre sonra kesin bir deneme yapılacaktır!”

“Nasıl? Nereye?” diye bağırdı Marcel. “Nasıl mı? Platformdaki toplumla atılıp Cascede sıradağlarını aşacak bu obüs mermilerinden biriyle!... Nereye? Bizden en fazla on fersahlık bir mesafeyle ayrılan, böylesine bir gök gürlemesini hiç beklemeyen ve zaten bekliyor olsa bile bunun yıldırım gibi sonuçlarından kaçınamayacak olan bir şehre! Bugün 5 Eylül!... Ayın 13’ünde, akşam saat 11.45’te France-Ville, Amerikan topraklarından silinecek! Sodom yangınının bir benzeri olacak bu! Bu sefer Profesör Schultze, gökyüzünün bütün ateşlerini boşaltacak!”

Bu kez, bu beklenmeyen açıklama üzerine Marcel’in bütün kanı yüreğine aktı! Neyse ki Herr Schultze onun ne durumda olduğunu farkında değildi.

“İşte!” diye devam etti Herr Schultze daha’ rahat bir ses tonuyla. “Biz burada France-Ville mucitlerinin yaptıklarının tam tersini yapıyoruz! Onlar insan hayatını uzatmanın yollarını ararken, biz bunu kısaltmanın sırrını arıyoruz. Onların eseri mahkûm edildi, hem de ölüme, bizim tarafımızdan yaşatılacak olan ölüme. Bununla birlikte, doğadaki her şeyin bir amacı vardır, doktor Sarrasin de böyle yalıtılmış bir kent kurarak hiç kuşkusuz benim menzilim içinde mükemmel bir deney alanı hazırladı.”

Marcel duyduklarına inanamıyordu.

“Ama,” dedi, “France-Ville sakinleri size hiçbir şey yapmadılar ki! Bildiğim kadarıyla, onlarla kavga etmeniz için hiçbir sebep yok?”

Bunları söylerken, Marcel'in elinde olmaksızın titreyen sesi bir an için Çelik Kralı'nın dikkatini çeker gibi oldu.

“Azizim,” diye cevap verdi Herr Schultze, “birçok bakımdan tıkr tıkr işleyen kafanızda, eğer uzun yaşayacak olsaydınız size çok zarar verecek olan bir Kelt Fikirleri zemini var! Flak, iyi, kötü, bütün bunlar tamamıyla görelî ve değişken şeylerdir. Mutlak olan yalnızca büyük doğa kanunlarıdır. Yaşam mücadelesi kanunu da aynen yerçekimi kanunu gibidir. Bunun dışında kalmaya çalışmak budalalıktır; bu kanuna uymak ve onun bize gösterdiği yönde hareket etmek, işte akıllıca ve bilgece olan budur ve işte bu yüzden doktor Sarrasin'in kentini yıkacağım. Topum sayesinde benim elli bin Almanım, orada ölüme mahkûm bir topluluk oluşturan yüz bin hayalperestini kolayca hakkından gelecek.”

Herr Schultze'un karşısında akıl yürütmenin faydasızlığını anlayan Marcel, onunla tartışmaktan vazgeçti.

İkisi birlikte, şifreli kapıları yeniden kapanan obüs adasından ayrıldılar ve yemek salonuna indiler.

Herr Schultze dünyanın en doğal tavrıyla bira bardağını ağzına götürdü, bir zile dokundu, kırdığı piposunun yerine bir yenisini getirtti ve uşağına şöyle dedi:

“Arminius ile Sigimer buradalar mı?”

“Evet efendim.”

“Onlara söyle, sesimi duyabilecek bir uzaklıkta olsunlar.”

Uşak yemek salonundan çıkınca Çelik Kralı, Marcel'e doğru döndü ve tam karşısında durup yüzüne baktı.

Marcel, madeni bir setlik taşıyan bu bakışlar karşısında gözlerini kaçırmadı.

“Gerçekten,” dedi “bu projeyi uygulayacak mısınız?”

“Gerçekten. France-Ville konumunun enlem ve boylamını on saniyelik bir yakınlıkla biliyorum ve 13 Eylül, saat 17.45'te bu proje uygulanacak.

“Belki de bu planı tamamıyla gizli tutmalıydınız!”

“Dostum,” diye cevapladı Herr Schultze, “kesinlikle hiçbir zaman mantıklı olamayacaksınız. Ama beni daha çok üzen genç yaşta ölecek olmanız.”

Marcel bu son sözler üzerine ayağa kalkmıştı.

Herr Schultze soğuk bir tavırla devam etti:

“Projelerimden, ancak onlardan bir daha söz edemeyecek olanların yanında konuştuğumu nasıl anlamadınız?”

Zil çaldı. Arminius ile Sigimer, iki dev adam salonun kapısında göründüler.

“Sırrımı öğrenmek istemiştiniz,” dedi Herr Schultze, “işte şimdi biliyorsunuz!... Ve artık, size ölmekten başka bir şey kalmıyor.”

Marcel cevap vermedi.

“Projelerimi öğrendiğiniz halde yaşamınıza izin vereceğimi düşünmeyecek kadar zekisiniz. Bu affedilmez bir hafiflik ve mantıksızlık olurdu. Amacımın büyüklüğü, bir insan hayatı -hatta azizim, sizin gibi beyin yapısını özellikle takdir ettiğim bir insan hayatı- gibi bunun yanında çok önemsiz kalan bir değeri dikkate alarak başarıyı tehlikeye atmaktan beni alıkoyuyor. Ayrıca, küçük bir onur meselesinin beni çok ileriye götürüp, şu anda sizi ortadan kaldırma zorunluluğu içinde bırakmış olmasından dolayı gerçekten üzgünüm. Ama anlamalısınız ki, kendimi adadığım çıkarlar karşısında duygusallık söz konusu olamaz. Size şunu da söyleyebilirim, sefeğiniz Sohne sırrımı öğrenmiş olduğu için öldü, bir dinamit kutusu patladığı için değil!... Kural mutlak ve bozulmaz olmalıdır! Bunu asla değiştiremem.”

Marcel, Herr Schultze’a bakıyordu. Sesinin tonundan, bu kel kafanın hayvanca inadından, işinin bitik olduğunu anlamıştı. Öyle ki, buna karşı çıkmaya dahi gerek duymadı.

“Ne zaman ve nasıl öleceğim?” diye sordu.

“Bu ayrıntıyla kafanızı yormayın,” diye cevap verdi Herr Schultze sakince. “Öleceksiniz, ama acı çekmeden. Bir sabah uyanmayacaksınız. Hepsi bu.”

Çelik Kralı’nın bir işareti üzerine Marcel, kapısında iki dev adamın nöbet beklediği odasına götürölüp kapatıldı.

Marcel yalnız kaldığında, sıkıntı ve öfkeden titreyerek doktoru, ailesini, bütün yurttaşlarını, bütün sevdiklerini düşündü!

“Beni bekleyen ölümün hiçbir önemi yok,” dedi kendi kendine, “ama onları tehdit eden tehlike, bunun nasıl önüne geçmeli!”

[1](#)

Almanca “anavatan”. (ç.n.)

[2](#)

Bir tür top mermisi, (ç.n.)

P.P.C.

Durum gerçekten de son derece vahimdi. Artık saatleri sayılı olan ve güneşin batışıyla birlikte, belki de son gecesinin geldiğini gören Marcel ne yapabilirdi?

Gözüne bir saniye bile uyku girmediydi; Herr Schultze'un söylediği gibi, bir daha uyanmayacağı kaygısıyla değil, ama bu kaçınılmaz felaketin tehdidi altındaki France-Ville bir an bile akimdan çıkmadığı için!

“Ne yapmalı?”¹ diye tekrarlıyordu kendi kendine, “Bu topu mu parçalamak? Onun bulunduğu kuleyi mi havaya uçurmalı? Ama bunu nasıl yapacağım? Kaçmak! Odamın kapısında iki tane ızbandut beklerken kaçmak! Hem 13 eylül gelmeden Stahlstadt’tan ayrılmayı nasıl başaracağım, nasıl kaçacağım?... Evet, evet, sevgili kentimizi değilse bile en azından içinde yaşayanları kurtarabilirim, oraya kadar gidip onlara, ‘kaçın, vakit kaybetmeden kaçın! Topla, yangınla ölüm tehlikesi altındasınız! Hepiniz kaçın!’ diye haykırabilirim!”

Sonra Marcel’in düşünceleri başka bir mecraya kapıldı.

“Şu sefil Schultze!” diye düşündü. “Obüsünün yıkıcı etkilerini abarttığını ve bu söndürülmesi imkansız yangının baştan başa bütün şehri kaplamayacağını kabul etsek bile, bir çırpıda şehrin büyük bölümünü ateşe vereceği kesin! Burada tasarlamış olduğu bu korkunç silah, iki kenti ayıran uzaklığa rağmen bu müthiş top mermisini oraya yollayacak¹ Şimdiye kadar elde edilenlerin yirmi katı olan bir çıkış hızı! Saniyede on bin metre, iki buçuk fersah gibi bir şey! Ama bu neredeyse, dünyanın kendi eksenini etrafındaki dönüş hızının üçte biri! İyi ama mümkün mü bu?. Evet, evet!... Eğer topu ilk atışta parçalanmazsa!... Ve parçalanmayacak da, çünkü yapıldığı madenin patlamaya karşı direnci neredeyse sonsuz! Alçak herif, France-Ville konumunu, noktası noktasına biliyor! İninden çıkmaksızın matematiksel bir kesinlikle nişan alacak ve aynen söylediği gibi, obüs, kentin tam ortası na düşecek! Bu talihsizleri nasıl haberdar etmeli!”

Gün doğduğunda Marcel gözünü bile kırpmamıştı. Bu hummalı uykusuzluk süresince boş yere uzandığı yatağından kalktı.

“Haydi bakalım,” dedi kendi kendine, “önümüzdeki geceye! Bana acı çektirmek istemeyen bu cellat, uykuya teslim olmamı bekleyecek muhakkak! Ya sonra!... benim için nasıl bir ölüm hazırlıyor acaba? Uyku sırasında beni prüsik asitle zehirlmeyi mi düşünüyor? Odama, elinde bol miktarda bulunan, şu karbon asidi gazından mı verecek? Ya da camdan obüslerinin içine koyduğu gibi ani olarak gaz haline geçişi yüz derecelik bir ısı düşüşü yaralan bu gazın sıvı halini mi kullanacak? Ve ertesi gün, “ben”im, bu güçlü, sağlam, hayat dolu bedenin yerinde ancak kurumuş, donmuş, sertleşmiş bir mumya bulunacak!... Ah, sefil! Bu dayanılmaz soğukla hayatım donup kalsa, yüreğim kurusa bile, dostlarım, doktor Sarrasin, ailesi, Jeanne, benim küçük Jeanne’ım, onlar kurtulmalı! İşte bunun için kaçmalıyım.. o halde kaçacağım!”

Marcel bu son sözleri söylerken, odasına kapatılmış olduğu düşüncesine rağmen, içgüdüsel bir hareketle elini kapının tokmağına götürdü.

Hayret içinde kapının açıldığını gördü. Ve her zamanki gibi, yürüyüş yapmak âdetinde olduğu

bahçeye inebildi.

“Ah, demek ki merkez blok içine hapsedilmiş durumdayım, odama değil!” diye düşündü, “Olsun, bu da bir şey!”

Ancak Marcel, dışarıya adım atar atmaz, görünüşte özgür olmasına rağmen, tarihsel ya da daha doğrusu tarih öncesinden kalma isimler taşıyan iki kişinin, Arminius ve Sigimer’in refakati olmaksızın bir adım bile atamayacağını anladı.

Marcel daha önce birçok kere onlarla karşılaştığında bu gri ceketli, boğa boyunlu, Herkül pazulu; kalın, çalı gibi bıyıklarla ve kuru gibi favorilerle kaplı kırmızı suratlı iki ızbandutun ne gibi bir görevleri olabileceğini kendine sormuştu.

Şimdi, onların görevinin ne olduğunu biliyordu. Bunlar, Herr Schultze’un cellatları ve geçici olarak da kendisinin şahsi nöbetçileriydiler.

Bu iki dev, Marcel’i göz hapsinde tutuyorlar, odasının kapısının önünde yatıyorlar ve parka çıkar çıkmaz adım adım izliyorlardı. Üniformalarının üzerindeki tabanca ve hançerlerden oluşan müthiş bir silah donanımı, bu gözetimin hangi boyutlara ulaşacağını göstergesiydi.

Bununla birlikte balıklar gibi sessizdiler. Diplomatik bir amaçla onlarla sohbet etmeye çalışan Marcel, vahşi bakışlardan başka bir cevap alamamıştı. Hatta bazı sebeplerden dolayı dayanılmaz olduğuna inandığı bir bardak bira ikramı bile fayda vermemişti. On beş saatlik bir incelemeden sonra onların yalnızca tek bir kusurları olduğunu gördü, ayaküstü içtikleri pipo. Acaba Marcel bu yegane kusuru kendi selameti için kullanabilecek miydi? Bunu bilmiyordu, henüz bunu hayal edemiyordu ama kaçacağına kendi kendine yemin etmişti ve onu bu kaçışa taşıyabilecek hiçbir şey hafife alınmamalıydı.

Ancak durum acildi. Ne yapmalıydı?

En ufak bir başkaldırı işareti ya da kaçış teşebbüsünde Marcel, kafasına iki kurşun yiyeceğinden emindi. Bunların ıskalayacağı düşünülecek olsa bile, üç sıra nöbetçiyle çevrelenmiş üç müstahkem hattın ortasında bulunuyordu.

Merkez Okulu’nun eski öğrencisi âdeti olduğu üzere, meseleyi tam bir matematikçi gözüyle ortaya koymuştu:

“Bir adam, kendisinden daha güçlü ve tepeden tırnağa silahlı, şakası olmayan iki adam tarafından gözetim altında tutulmaktadır. Öncelikle adamın bu gardiyanları atlatması gerekmektedir. Bu ilk aşama başarıyla tamamlandıktan sonra yapması gereken, etrafı çok sıkı gözetlenen bu yerden çıkmaktır...”

Marcel bu çifte problemi kafasında yüz kere evirip çevirdi, yüz kere dönüp dolaşıp bir imkansızlıkla karşılaştı.

Acaba durumun olağanüstü vehameı onun icat yetilerine sihirli bir değnekle doku nmuşmuydu? Yoksa tesadüf bu buluşa tek ba şına mı karar verecekti? Bunu söylemek zor du.

Marcel ertesi gün her zamanki gibi parkta dolaşırken gözleri, çimenlerin arasında görü nüşü dikkatini çeken bir fidana takıldı.

Bu ot cinsinden, hüzünlü görünüşlü, yaprakları üst üste, oval, sivri ve ikişer ikişer çıkan tek taçyapraklı, çan şeklinde büyük kır mızı, çiçekleri ortadan tek bir sapın üzerinde duran bir bitkiydi.

Botanikle şimdiye kadar yalnızca amatör olarak ilgilenmiş olan Marcel, yine de bu fidanın görünüşünde patlıcangiller ailesinin ayırıcı özelliklerini gördüğünü sandı. Küçük bir yaprağı rastgele kopardı ve gezintisine devam ederken bunu hafifçe çiğnemeye başladı.

Yanılmıştı. Kısa süre sonra mide bulantısıyla birlikte bütün organlarında hissettiği ağırlaşma ona,

elinin altında doğal bir güzelavratotu laboratuvarı olduğunu haber veriyordu, güzelavratotu yani en kuvvetli uyuşturuculardan biri.

Başıboş dolanmaya devam ederek, uç taraflardan birinde bulunan Boulogne ormanındaki şelalenin oldukça adi bir kopyasını beslemek üzere parkın güneyine doğru uzanan küçük yapay gölün kıyısına kadar geldi.

“Bu şelalenin suları nereye gidiyor?” diye sordu kendi kendine Marcel.

Önce küçük bir akarsu yatağında toplanan sular, bir düzine kadar kıvrım çizdikten sonra parkın sınırında gözden kayboluyordu.

Bu durumda orada bir su haznesi bulunuyor olmalıydı, akarsu bu hazneyi doldurduktan sonra, Stahlstadt dışındaki ovayı sulamak üzere yeraltı kanallarından biri aracılığıyla dışarı çıkıyordu.

Marcel orada bir çıkış kapısı görür gibi oldu. Bu büyük bir araba kapısı değildi elbette, ama bir kapıydı.

“Ya eğer kanal demir parmaklıklarla kapatılmışsa!” diye itiraz etti önce tedbirin sesi.

“Hiçbir şeyi tehlikeye atmayan hiçbir şey kazanamaz! Ege denen şey, mantarları eğelemek için icat edilmedi ve laboratuvarı mükemmelleri var!” diye karşılık verdi bir başka ses; cesur kararları emreden alaycı sesti bu.

Marcel iki dakika içinde kararını vermişti. aklına -eğer fikir denebilirse!- bir fikir gelmişti. Belki gerçekleştirilmesi imkansız, ama eğer ölüm daha önce gelmezse gerçekleştirmeyi deneyeceği bir fikir.

Bunun üzerine, doğal bir tavırla tekrar kırmızı çiçekli bitkinin yanına geldi, gardiyanların gözden kaçırmalarına imkan vermeyecek şekilde ondan iki üç yaprak kopardı.

Sonra odasına geri dönüp, yine açıkça görülebilecek şekilde bu yaprakları ateşte kuruttu, elinde tutup ufaladı ve tütününün içine karıştırdı.

Bunu izleyen altı gün boyunca Marcel, büyük bir şaşkınlık içinde her sabah uyandı. Artık hiç görmediği, gezintilerinde hiç karşılaşmadığı Herr Schultze acaba kendisini yok etme projesinden vaz mı geçmişti? Kuşkusuz hayır, aynen doktor Sarrasin’in şehrini yerle bir etme projesinden vazgeçmediği gibi.

Marcel yaşaması için kendisine verilen izinden faydalanarak her gün aynı hareketi tekrarladı. Elbette ki güzelavratotu içmemeye özen gösteriyordu, bu yüzden de iki tane tütün paketi vardı; birisi kendi kişisel kullanımı için, diğeri de hergünkü hilesi için. Amacı sadece Arminius ile Sigimer’in merakını uyandırmaktı. Bu iki hödük, müzmin tiryakiler olarak yakında Marcel’in yapraklarını topladığı bitkiyi fark edecek, bunun tütünle karışımının verdiği lezzeti denemek için onun yaptığıнын aynısını yapacaklardı.

Yapılan hesap doğrudu ve öngörülen sonuç neredeyse mekanik olarak gerçekleşti.

Marcel altıncı gün -şu uğursuz 13 Eylül’ün bir gün öncesinde- ilgisiz bir tavırla, göz ucuyla arkasına bakarken büyük bir mutlulukla gardiyanlarının yeşil yapraklardan topladıklarını gördü.

Bir saat sonra, gardiyanların, yaprakları ateşin ısısında kuruttuklarından, koca nasırlı elleriyle ufaladıklarından ve tütünlerine karıştırdıklarından emindi. Hatta daha şimdiden yalanıyor gibiydiler!

Marcel’in tasarladığı yalnızca Arminius ile Sigimer’i uyutmak mıydı? Hayır. Onların gözetiminden kaçmak için bu yeterli değildi. Aynı zamanda suyun aktığı kanalı geçmenin bir yolunu bulmak gerekiyordu, kanal kilometrelerce uzunlukta olsa bile. Marcel bu çareyi düşünmüştü. Ölme ihtimalinin onda dokuz olduğu doğrudu, ama zaten ölüme mahkûmiyetine çoktan karar verilmişti.

Akşam oldu ve akşamla beraber yemek saati, sonra son gezinti saati geldi. Ayrılmaz üçlü parkın

yolunu tuttu.

Marcel hiç tereddüt etmeden, bir dakika bile kaybetmeden kararlı adımlarla bir ağaç kümesinin ortasındaki binaya doğru ilerledi, burası model atölyesinden başka bir yer değil di. Kenarda duran bir bankın üzerine oturdu, piposunu yaktı ve içmeye koyuldu.

Hemen ardından, pipolarını hazır bulun duran Arminius ile Sigimer de yandaki banka oturarak güçlü nefeslerle tüttürmeye başladılar.

Uyuşturucu, etkisini göstermekte fazla gecikmedi.

Aradan beş dakika geçmemişti ki iki koca Töton kafesteki ayılar gibi sendelemeye ve gerinmeye başladılar. Gözlerini bir bulut perdeledi, kulakları uğuldamaya başladı, yüzleri açık kırmızıdan kiraz kırmızısına döndü, hareketsiz kalan kolları yanlarına düştü, başları bankın arkalığına devrildi.

Pipolar yere yuvarlandı.

Nihayet, Stahlstadt parkının her zamanki kuş cıvıltılarına, ahenk içinde iki gürültülü horlama karıştı.

Marcel işte bu ânı bekliyordu. Hem de ne Sabırsızlıkla, zira ertesi gece saat 11.45'te Herr Schultze tarafından mahkûm edilen France-Ville, yok olacaktı.

Marcel model atölyesine koştu. Bu geniş Salon, içinde bütün bir müzeyi saklıyordu. Hidrolik makinelerin su pompalarının türbinlerin, delici aletlerin, deniz makinelerinin, lokomobillerin, gemi teknelerinin modellerinden oluşan milyonlarca şaheser vardı burada. Kuruluşundan itibaren Schultze fabrikasında üretilmiş olan her şeyin tahtadan modelleriydi bunlar ve bunların arasında top, torpil, obüs kalıplarının da eksik olmadığı tahmin edilebilirdi.

Gece kapkaranlıktı, dolayısıyla genç Alsace'ının uygulamaya koymayı düşündüğü cüretkar plan için gayet elverişliydi. Büyük kaçış planını hazarlarken Stahlstadt'ın model müzesini de yok etmek istiyordu. Ah, keşke, siperindeki topla birlikte şu muazzam ve yıkılmaz Boğa Kulesi'ni de yerle bir edebilseydi! Ama bunu düşünmenin gereği yoktu.

Marcel'in ilk işi, araç gereç rafındaki demir kesmeye yarayan, çelikten bir küçük testereyi cebine atmak oldu. Sonra, kutusundan çıkardığı bir kibriti yakarak bir an bile tereddüt etmeden, salonun çizim kartonlarıyla çam ağacından hafif modellerin yığılı olduğu köşesini ateşe verdi.

Ve dışarı çıktı.

Bütün bu yanıcı maddelerle beslenen yangın, bir saniye sonra salonun pencerelerinden güçlü alevler çıkarmaya başladı. Aynı anda alarm zili çalmaya başladı, bir elektrik akımı Stahlstadt'ın çeşitli bölümlerindeki elektrikli zilleri harekete geçiriyordu ve her taraftan bu harlı makineleriyle birlikte itfaiyeciler koşuşu yordu.

Bu sırada, varlığıyla bütün bu çalışanlara cesaret vermek üzere Herr Schultze ortaya çıktı.

Birkaç dakika içinde buhar kazanlarının basıncıyla güçlü pompalar hızla çalışmaya başladı. Model müzesinin duvarlarına çatısına kadar boşanan bir su tufanıydı bu. Ama alevlere dokunur dokunmaz, onu söndürmek yerine buharlaşıveren sudan daha güçlü olan ateş, biraz sonra binanın her tarafına yayıldı. Beş dakika içinde öyle bir yoğunluk kazanmıştı ki, yangını kontrol altına alma umudundan vazgeçmek zorunda kaldılar. Yangının görüntüsü muhteşem ve korkunçtu.

Bir kuytuya büzülmüş olan Marcel, baskına uğramış bir şehri savunurcasına adamlarını ileriye iten Herr Schultze'a gözden kaybetmiyordu. Zaten profesörün yapabileceği fazla bir şey de yoktu. Model müzesi park içinde yalıtılmış bir konumdaydı ve artık, tamamıyla yanıp kül olacağı kesindi.

Tam bu sırada, binadan hiçbir şey kurtarılamayacağını gören Herr Schultze gür bir sesle şunları söyledi:

“Orta vitrinde duran 3175 numaralı modeli kurtarana on bin dolar!”

Bu model, Schultze tarafından geliştirilen ve onun için müzedeki diğer eşyaların hepsinden daha değerli olan meşhur topun modeliydi.

Ama bunu kurtarmak için solunması imkansız siyah dumanlar arasında bir ateş yağmurunun altına atılmak gerekiyordu. İçerden çıkamama ihtimali onda dokuzdu! On bin dolarlık yeme rağmen Herr Schultze’un çağrısına kimse cevap vermiyordu.

O sırada bir adam öne çıktı.

Bu adam Marcel’di.

“Ben girerim,” dedi.

“Siz!” Diye bağırdı Herr Schultze.

“Ben!”

“Bu sizi, hakkınızdaki ölüm hükmünden kurtarmayacaktır, bilirsiniz!”

“Bundan kurtulmak iddiasında değilim, bu değerli modeli yok olmaktan kurtarmak istiyorum!”

“Git öyleyse,” diye cevapladı Herr Schultze, ve “sana yemin ediyorum, eğer başarırsan on bin dolar mirasçılarına teslim edilecek.”

“Bundan eminim,” diye cevap verdi Marcel.

Yangın durumlarında her zaman hazır bulundurulmuş ve nefes alınmayan yerlere girme imkanı sağlayan Galibert aletlerinden çok sayıda getirilmişti. Marcel, küçük Carl’ı, Bayan Bauer’in çocuğunu ölümün pençesinden kurtarmaya çalıştığı anda bu aleti kullanmıştı.

Bu aletlerden biri yüksek bir atmosfer basıncıyla havayla doldurulup hemen Marcel’in sırtına yerleştirildi. Burnu mandalla tıkandı, borunun ucu ağzına yerleştirildi ve dumanın içine atıldı.

“Sonunda!” dedi kendi kendine, “depomda on beş dakikalık hava var!... Tanrı yardım ederse bu bana yeter!”

Kolayca tahmin edilebileceği gibi Marcel Schultze topun modelini kurtarmayı akimdan bile geçirmiyordu. Yaptığı tek şey, dumana boğulmuş salondan havada uçuşan alevli parçaların, yanan kirişlerin sağanağı altında, hayatı pahasına geçmek oldu. Bir mucize eseri alevler ona dokunmadı ve çatı, rüzgarın bulutlara kaldır savurduğu kıvılcımların ortasında yere çöktüğü sırada parka açılan arka kapıdan dışarı çıktı.

Küçük akarsuya kadar koşmak, onu Stahlstadt’ın dışına çıkararak meçhul su haznesine kadar kıyı boyunca inmek, hiç tereddütsüz suya dalmak, bütün bunlar Marcel’in yalnızca birkaç saniyesini aldı.

Hızlı bir akıntı onu yedi- sekiz ayak derinliğindeki bir su kütlesinin içine sürükledi. Yönünü belirlemesi gerekmiyordu, zira akıntı onu Ariane’in ipini¹⁸ tutmuşçasına sürüklüyordu. Hemen hemen aynı anda, akarsunun su fazlasının tamamen doldurduğu, bağırsak gibi dar bir kanalın içinde olduğunu fark etti.

“Bu bağırsağın uzunluğu ne kadar acaba?” diye sordu kendi kendine Marcel. “Her şey buna bağlı! Eğer on beş dakikada buradan çıkamazsam hava bitecek, işte o -zaman mahvoldum demektir!”

Marcel bütün soğukkanlılığını koruyordu. Bir engele çarptığında akıntı onu on dakikadır bu şekilde sürüklemekteydi.

Kanalın ağzını kapatan menteşelerle tutturulmuş demir bir parmaklıktı bu.

“İşte bundan korkuyordum!” dedi Marcel yalnızca.

Ve bir saniye bile kaybetmeden cebinden testereyi çıkarıp kilidin dilini kesmeye başladı.

Dili yerinden sökmek için beş dakikalık uğraş yeterli olmamıştı. Parmaklık ısrarla kapalı durmaya devam ediyordu. Marcel artık büyük bir güçlkle soluk alabiliyordu. Deposunda çok az kalmış olan

hava, ciğerlerine yetersiz miktarda ulaşabiliyordu. Kulaklarının uğuldaması, gözlerinin kanlanması, kanın beynine toplanması, her şey boğulmasının yakın olduğunu gösteriyordu. Ama yine de direniyor, bu ortamdan çıkmak için yetersiz olan akciğerlerinin mümkün olduğu kadar az oksijen tüketmesi için nefesini tutuyordu!... Ama kilidin dili epeyce yontulmuş olmasına rağmen hâlâ direniyordu!

Bu sırada testere elinden düştü.

“Tanırı bana karşı olamaz!” diye düşündü.

Yüce bir koruma içgüdüsünün verdiği güçle parmaklığı iki eliyle tutup sarstı.

Parmaklık açıldı. Kilit kırılmıştı, akıntı, neredeyse tamamıyla nefessiz kalmış olan ve depodaki son hava moleküllerini solumaya uğraşan talihsiz Marcel’i sürükledi.

Ertesi gün Herr Schultze’un adamları yangının tamamıyla yakıp kül ettiği binaya girdiklerinde ne yıkıntıların arasında ne sıcak küllerin içinde hiçbir insan kalıntısına rastlamadılar. Yani cesur işçinin kendi fedakarlığının kurbanı olduğu kesindi. Bu durum, fabrikanın atölyelerinde onu tanımış olanları şaşırtmadı.

Sonuçta, bu değerli model kurtarılmamış ama Çelik Kralı’nın sırlarını bilen adam ölmüştü.

“Tanrı şahidimdir ki onu acı çekmekten kurtarmak istemiştım!” dedi kendi kendine Herr Schultze bütün iyi kalpliliğiyle. “Her halükarda, on bin dolar tasarruf etmiş durumdayız!”

Genç Alsace’lının cenazesi için yapılan tek konuşma bu sözlerden ibaretti!

ALMAN DERGİSİ “UNSERE ENTURIE”NİN BİR MAKALESİ

Yukarıda anlatılan olaylardan bir ay önce, “Unsere Centurie” (Yüzyılımız) adlı, pembe turuncu kapaklı bir dergi France-Ville hakkında bir makale yayınlamıştı. Belki de bu kenti yalnızca maddi bir görüş açısıyla incelediği için, Cermen imparatorluğunun müşkülpesentleri tarafından özellikle beğenilen bir makaleydi bu.

“Birleşik Devletlerin batı kıyısında meydana gelen olağanüstü bir olayı daha önce okuyucularımıza bildirmiştik. Büyük Amerikan cumhuriyeti, nüfusunda barındırdığı hatırı sayılır göçmen ajanı sayesinde, uzun zamandır dünyayı bir sürprizler zincirine alıştırmış durumda. Ama bu sürprizlerin en sonuncusu ve en tuhafı gerçekten de beş yıl öncesine kadar fikir olarak bile ortada yokken bugün son derece gelişmiş olan ve birdenbire en yüksek refah düzeyine ulaşan France-Ville adlı kenttir.

“Bu harikulade kent, Büyük Okyanus’un güzel kokulu kıyılarında bütün büyüleyiciliğiyle yükselmektedir. Biz bu girişime ait ilk planın ve ilk fikrin, zannedildiği gibi bir Fransıza, doktor Sarrasin’e ait olup olmadığını inceleyecek değiliz. Bu hekimin, bizim meşhur Çelik Kralı ile uzaktan akrabalığından dolayı övünmesi göz önüne alındığında bu durum mümkün gözükmemektedir. Bu arada şunu da ekleyelim, yasal olarak Herr Schultze’a kalan hatırı sayılır mirasın hileyle ele geçirilmesinin de Fransvil’in kuruluşuyla ilişkisi vardır. Bu vesileyle, ortaya koymaktan gurur duyduğumuz bir gerçek de şudur ki, dünyanın neresinde iyi bir şey yapılıyorsa, bunda bir Cermen tohumu olduğundan emin olunabilir. Her ne olursa olsun, biz okuyucularımıza, böyle bir model kentin oluşumu hakkında kesin ve gerçeğe uygun ayrıntıları vermekle yükümlüyük.

“Bu kentin adını haritada aramak boşuna dır. Hatta Eski ve Yeni Dünya’nın bütün kuru lan ve ağaç topluluklarının bile tam bir kesinlikle belirttiği bizim meşhur Tuchtigmann m dört sayfalık üç yüz yetmiş sekiz formalık bu yük atlasında, uygulamalı coğrafya biliminin bu cömert abidesinde bile henüz Farance-Ville’in en ufak bir izine rastlanmamaktadır. Şu an bu yeni kentin yükseldiği yerde beş yıl önce çorak bir çöl uzanıyordu. Buranın harita üzerindeki tam konumu, 11’3”43. kuzey enlemiyle, Grennwich’e göre 41’17” 124. batı boylamıdır. Görüldüğü gibi Büyük Okyanus kıyısında, Kuzey Amerika’nın Oregon eyaletinde Blanc Burnu’nun yirmi fersah kuzeyinde “Mont des cascades” adını almış olan kayalık dağların ikinci sırasının eteklerindedir.

“En elverişli yerleşim yeri özenle araştırılmış ve başka birçok uygun yer arasından seçilmiştir. Buranın seçiminde belirleyici olan sebeplerden bazıları şunlardır: Dünya medeniyeti için her zaman önemli olan Kuzey yarımkürenin ılıman iklimi, belirli bir süre sonra birliğe katılmak şartıyla kentin bağımsızlığını ve Avrupa’da Monako Prensligi’nin sahip olduğuna benzer hakları geçici bir süre için garanti altına almaya izin veren federatif bir cumhuriyetin ve yeni bir devletin ortasında olması, giderek ‘büyük küresel bir yol’ halini alan okyanus kıyısındaki konumu; toprağının engebeli, verimli ve sağlığa son derece yararlı özelliklere sahip olması, aynı anda hem kuzey hem güney hem de doğu rüzgarlarını keserek kentin havasını tazeleme işini okyanus esintisine bırakan dağ sırasına yakınlığı, şelaleleri ve akıntısının hızı sayesinde taze, tatlı, hafif, oksijenli su taşıyan ve denize tamamıyla saf olarak ulaşan küçük bir ırmağın bulunması, son olarak da, çengel şeklinde kıvrılan uzun bir burunun

oluşturduğu ve mendireklerle geliştirilmeye çok elverişli bir doğal limana sahip olması.

“Birkaç ikincil faydadan da söz edilebilir, bazı mermer ve taş ocaklarına, kaolin damarlarına yakın bir konumda bulunulması ve hatta bazı altın zerrelerinin izlerine rastlanmış olması. Aslında bu son ayrıntı neredeyse bu toprakların terk edilmesine yol açacaktı. Ken tin kurucuları altın hırsının projelerini tehlikeye sokabileceğinden kaygı duydular, ama neyse ki altın zerreleri çok küçük ve çok nadirdi.

“Mekan seçimi her ne kadar ciddi ve derin incelemelerle belirlenmiş olsa da ancak birkaç gün almış ve özel bir keşif seferi gerektirmemişti. Dünya bilimi artık, çalışma odasından çıkmadan en uzak bölgeler hakkında kesin ve doğru bilgiler elde etmeyi mümkün kılacak kadar ileridir.

“Bu noktaya karar verildikten sonra organizasyon komitesinin iki üyesi Liverpool’dan kalkan ilk posta vapuruna binerek on bir günde New York a ve yedi gün sonra da San Franciscoya gelmişler, buradan da bir istimbot kiralayarak on saatte tespit edilen yere ulaşmışlardır.

“Oregon yasa koyucularıyla anlaşmak, deniz kıyısından Cascade Dağları’nın sırtlarına kadar uzanan dört fersah genişliğindeki alan üzerinde imtiyaz elde etmek, bu topraklar üzerinde gerçek ya da varsayımsal hakları olan yarım düzine kadar arazi sahibinin haklarını birkaç bin dolar karşılığında satın almak, bütün bunlar bir aydan fazla zaman almamıştı.

“Ocak 1872 ele arazinin çoktan keşfi yapılmış, ölçülmüş, işaretlenmiş, iskandil edilmiş ve beş yüz Avrupalı ustabaşı ve mühendisin yönetimi altındaki yirmi bin kişilik bir Çinli işçi ordusu çalışmaya başlamıştı. Bütün Kaliforniya eyaletine yapıştırılan afişler, her sabah, bütün Amerika kıtasını geçmek üzere San Francisco’dan kalkan hızlı trene sürekli olarak eklenen bir ilan vagonu ve bu şehrin yirmi üç gazetesine verilen günlük ilanlar işçi toplamak için yeterli olmuş, hatta bir şirketin indirimli fiyatla yapmayı teklif ettiği, kayalık dağların tepelerine dev harfler kazımak yoluyla büyük boyutlu reklam yöntemini kullanmaya dahi gerek kalmamıştı. Şunu da söylemek gerekir ki, Çinli işçilerin batı Amerika’ya akını o dönemde işçi ücretleri piyasasında ciddi bir düzensizliğe sebep olmuştu. Birçok eyalet kendi halkının hayat şartlarını korumak ve kanlı şiddet olaylarına engel olabilmek için bu zavallıları kitleler halinde sınır dışı etme kararı almak zorunda kalmışlardı. France-Ville kuruluşu onların mahvını engellemiştir. Ücretler, işin tamamlanmasından sonra ödenmek üzere herkes için günlük bir dolar olarak belirlenmiş ve yemekler de belediye idaresi tarafından dağıtılmıştır. Böylelikle karmaşadan ve bu türden büyük göçleri çoğunlukla lekeleyen hayasızca dedikodulardan kaçınmışlardır. Çalış maların karşılığı her hafta delegelerin huzurunda San Francisco Bankasına yatırılmış ve parasını almak isteyen her işçiye bir daha geri dönmemesi şart koşulmuştur. Yeni kentin görünümünü ve ayırıcı özelliklerini oldukça üzücü bir tarzda bozacak olan sarı ırktan kur tulumak için bu gerekli bir önlemdir. Zaten kurucular oturma izni verme ya da reddetme hakkını kendilerinde saklı tuttuklarından, bu önlemin uygulanması nispeten kolay olmuştur.

“İlk büyük girişim, yeni kentin arazisini Pasifik Demiryolu anahattına ve oradan da Sacramento şehrine bağlayan bir demiryolu hattının kurulması olmuştur. Sağlıklı bir yerleşimi olumsuz etkileyecek her türlü yer engebesinden ya da derin çukurlardan kaçınmaya özen gösterilmiştir. Demiryolu ve liman çalışmaları olağanüstü bir çalışmayla yürütülmüştür. Nisan ayından itibaren ekspres bir New York treni o güne kadar Avrupa’da kalmış olan komite üyelerini France-Ville garına taşımıştır.

“Bu süre içerisinde kentin genel planları, meskenlerin ve resmi binaların ayrıntıları durdurulmuştu.

“Bunun sebebi malzeme eksikliği değildi, projenin ilk haberleri duyulur duyulmaz Amerikan sanayisi, akla gelebilecek bütün yapı malzemelerini France-Ville rıhtımına yığmakta gecikmemişti.

Kurucuların tek sıkıntısı, bunlar arasında seçim yapmaktan ibaretti. Kurucular evlerin tuğladan yapılmasına karar verdiler. Bunlar elbette kabaca kalıba dökülmüş ve pişirilmiş toprak tuğlalardan değil, hafif, şekil, ağırlık ve yoğunluk itibariyle mükemmel düzgünlükte; birbirine paralel ve silindirik şeklinde bir dizi delikle delinmiş tuğlalardı. Bu delikler ucuca eklendiğinde duvarın iki ucunu birleştiren bir açıklık oluşturacak ve böylece havanın, içi bölmelerde olduğu gibi evlerin dış duvarlarının içinde de serbestçe dolaşmasını sağlayacak olmalıydılar.¹⁹ Bu kullanım şekli aynı zamanda seslerin şiddetini azaltmaya ve her daire için tam bir izolasyon sağlamaya yarayan çok değerli bir avantajdır.

“Zaten komite, inşaatçılardan tek bir ev tipi talep etmemişti. Daha doğrusu, bu sıkıcı ve yavan tekdüzeliğe karşıydı. Bu yüzden komite, mimarların uymak zorunda oldukları kurallar koymakla yetindi:

“1- Her ev, ağaç, çimen ve çiçek ekilmiş bir arazi payı üzerinde müstakil olacak ve tek bir aile tarafından kullanılacaktır.

“2- Hiçbir ev iki kattan fazla olmayacaktır, hiçbiri bir diğerrinin havadarlığına ve ışığına engel olmayacaktır.

“3- Bütün evlerin cephesi sokaktan on metre geride parmaklıkla ayırılacaktır. Parmaklıkla cephe arasındaki bölüm, çiçek bahçesi olarak düzenlenecektir.

“4- Duvarlar, numuneye uygun olarak boru şeklindeki tuğlalardan yapılacaktır. Süslemeler konusunda mimarlar her türlü özgürlüğe sahiptirler.

“5- Çatılar, dört yöne doğru hafifçe eğimli, ziftle kaplı, yüksek kenarlı bir taraça şeklinde olacak ve yağmur sularının derhal akması için uygun oluk sistemine sahip olacaklardır.

“6- Bütün evler, her taraftan açık ve ilk oturma planında olduğu gibi bir yeraltı havalandırması da oluşturacak bir temel kubbesinin üzerine inşa edilecektir. Su taşıma ve boşaltım kanalları, durumları kolaylıkla kontrol edilebilecek ve yangın durumunda derhal gerekli suya ulaşılabilir şekilde kubbenin orta sütunundan geçecektir. Sokak seviyesinden beş-altı santimetre yüksekliğe taşacak olan bu bodrumun zemini tamamen kumla kaplanacaktır. Özel bir kapı ve merdiven, bu bölümü doğrudan doğruya mutfaklara ya da kilerlere bağlayacak ve ev işleriyle ilgili bütün işlemler görüntü ve koku kirliliği yaratmadan burada yapılabilecektir.

“7- Mutfak, kiler ve müstemilatlar, alışılmış kullanımın aksine üst katta, bunların geniş ve havadar bir parçası haline dönüşecek olan terasla bağlantı halinde olacaktır. Yapay ışık ve suyun yanı sıra mekanik güçle çalışan ve yüklerin bu kata kolayca çıkarılmasını sağlayan bir asansör de ev sahiplerine düşük fiyattan sağlanacaktır.

“8- Evlerin planı herkesin kişisel zevkine bırakılmıştır. Ancak, gerçek birer mikrop yuvası ve zehir laboratuvarı olan iki hastalık unsuru; halı ve duvar kağıdı, kesinlikle kullanılmayacaktır. Böylece, değerli ağaçlardan sanatkarca yapılmış ve yetenekli ustalar tarafından mozaikle birleştirilmiş parkeler, temizliği şüpheli bir yün tabakasının altında kaybolmayacaktır. Duvarlara gelince, cilalı tuğlalarla kaplanarak, gözlere binlerce zehirle dolu ve daha dayanıksız duvar kağıdının asla yakalayamayacağı bir renk cümbüşü içinde, Pompei evlerinin içindeki parlaklık ve çeşitliliğini yansıtacaktır. Bunlar aynen cam ve aynalar gibi yıkanabilecek, parke ve tavanlar gibi fırçalanabilecektir. Burada tek bir hastalık tohumu bile barınamayacaktır.

“9- Her yatak odası tuvaletten ayrı olacaktır. Hayatın üçte birinin geçirildiği bu odanın, en geniş, en havadar ve aynı zamanda ensade oda olmasını tavsiye etmek gereksiz olmayacaktır. Bu oda yalnızca uyumak için kullanılmalıdır; burada gerekli mobilyalar dört sandalye, bir somya ve sık sık

dövülen yün bir şilteyle birlikte demir yataktan ibarettir. Salgın hastalıkların en güçlü müttefikleri olan tüylü eşyalar, yatak örtüleri, pikeler elbette ki kullanılmayacaktır. Yünlü, hafif ama sıcak tutan, temizlenmesi kolay örtüler rahat rahat bunların yerini tutacaktır. Perdeler ve diğer örtüler resmi olarak kaldırılmayacak ama bunların en azından sık yıkamaya elverişli kumaşlar arasından seçilmesi tavsiye edilecektir.

10- Her odanın, isteğe bağlı olarak odun ya da maden kömürü yakılan bir şöminesi olacak ve her şöminenin dışarıdaki havayla bağlantısını sağlayan bir açıklığı olacaktır. Duman ise, çatıdan dışarıya verilmek yerine yeraltı kanallarından, evlerin arkasında, iki yüz nüfusa bir fırın olmak üzere kentin bütçesinden yapılacak olan fırınlara ulaşacaktır. Burada, taşıdığı karbon parçacıklarından arındırılarak şeffaf bir şekilde, otuz beş metre yükseklikten atmosfere verilecektir.

“İşte her meskenin inşası için belirlenmiş on kural bunlardır.

“Genel düzenlemeler de en az bunun kadar büyük bir özenle incelenmiştir.

“Her şeyden önce kentin planı esasen, bütün gelişmelere açık olacak şekilde basit ve düzenlidir. Dik açıyla birbirini kesen sokakların aralarındaki mesafe eşittir, genişlikleri aynıdır, kenarlarına ağaçlar dikilmiştir ve hepsi de, bir sıra numarasıyla tanımlanmıştır.

“Her yarım kilometrede bir, üçte bir oranında genişleyen sokak, bulvar ya da cadde adını alır ve köşelerinden birinde, tramvay ve kent içi demiryollarına giriş yeri bulunmaktadır. Her mahallede - France-Ville sanatçıları bunların yerini almaya layık özgün eserler yapana kadar- heykel sanatının şaheserlerinin güzel kopyalarıyla süslü parklar yer almaktadır.

“Bütün sanayi ve ticaret serbesttir.

“France-Ville’de otuma hakkı elde edebilmek için iyi referanslar vermek, sanayi, bilim ya da sanat alanlarında yararlı ya da serbest bir meslek icra etmeye yatkın olmak; kentin yasalarına uymayı taahhüt etmek yeterli ama şarttır. Burada, işsiz güçsüz yaşanmasına göz yumulmaz.

“Daha şimdiden çok sayıda resmi bina bulunmaktadır. Bunların en önemlileri; katedral, şapeller, müzeler, kütüphaneler, eğitim kurumları ve beden eğitimi okullarıdır ki, bunların hepsi de gerçekten bir büyük kente yaraşır lüks ve hijyenik koşullara uygunluk içinde düzenlenmiştir.

“Çocukların dört yaşından itibaren, beyin ve kas güçlerini geliştirebilecek tek şey olan zihinsel ve bedensel egzersizleri izlemeye zorunlu olduklarını söylemek gereksiz olacaktır. Çocukların hepsi, öyle katı bir temizliğe alıştıırılırlar ki, basit kıyafetlerinin üzerindeki herhangi bir lekeyi gerçek bir onur kırıklığı kabul ederler.

“Bu bireysel ve kolektif temizlik meselesi France-Ville kurucularının başlıca uğraşısıdır. Temizlemek, durmaksızın temizlemek, bir insan yerleşiminde sürekli olarak yayılan mikropları oluştukları anda yok etmek; işte merkezi hükümetin asıl işi budur. Bu amaçla lağım kent dışında toplanır, burada yoğunlaştırma işleminden geçirilir ve günlük olarak kırsal bölgeye taşınır.

“Sular her tarafta dalga dalga akmaktadır. Zifli tahta döşenmiş sokaklar ve taş kaldırımlar, bir Hollanda sarayının döşeme taşları kadar parlaktır. Yiyecek pazarları daimi bir gözetim altındadır ve halkın sağlığıyla oynamaya cüret eden tüccarlara çok sert cezalar uygulanmaktadır. Bayat yumurta, bozuk et, karışık süt satan bir pazarcı, halkı zehirleyen biri olarak kabul edilmektedir. Son derece gerekli ve ince bir iş olan sağlık müfettişliği, okullarda bu amaçla yetiştirilmiş, tecrübeli ve gerçekten işinin uzmanı kişilere emanet edilmiştir.

“Bu sağlık müfettişinin yetki alanı, buhar makineleri, yapay kurutucuları ve özellikle dezenfektasyon odaları halinde büyük bir alan üzerine kurulmuş olan çamaşırhaneye kadar uzanır. Hiçbir çamaşır gerçek anlamıyla derinlemesine beyazlaşmadan sahibine geri dönmez ve iki ayı

ailenin gönderdiği çamaşırların asla bir araya konmamasına özel bir özen gösterilir. Bu basit önlem çok büyük bir etkiye sahiptir.

“Evde tedavi sistemi yaygın olduğundan hastaneler sayıca azdır, bunlar da sığınacak yeri olmayan yabancılarla birkaç istisnai vaka ya ayrılmıştır. Bu arada şunu da eklemek gerekir ki, yedi-sekiz yüz civarında hasta barındırarak bir enfeksiyon merkezi haline gelecek olan büyük bir hastane binası yapma fikri, bu örnek kentin kurucularından birinin bile aklında yer etmemiştir. Garip bir yanılgıyla, birçok hastayı sistematik olarak bir araya getirmek yerine, tek düşündükleri bunun aksine hastaları tecrit etmektir. Bu, onların çıkarma olduğu gibi toplumun da çıkarmadır. Hatta evlerde bile, eğer mümkünse, hastanın ayrı bir dairede tutulması tavsiye edilir. Hastaneler yalnızca birkaç acil vakanın geçici hizmeti için yapılmış istisnai ve sınırlı yapılardır.

“Çam ağacından yapılmış ve her yıl düzenli olarak yakılıp yenisi yapılan bu hafif barakalarda -her biri kendi özel odasına sahip olmak üzere- en fazla yirmi-otuz hasta bulunabilir. Bütün parçaları özel bir modele göre yapılan bu seyyar hastaneler zaten ihtiyaca göre kentin şu ya da bu notasına taşınabilmekte ve gerekli durumlarda çoğaltılabilmektedir.

“Bu hizmete bağlı olan dâhiyane bir yenilik de, bu özel meslek için özel olarak yetiştirilmiş, tecrübeli ve merkezi yönetim tarafından halkın hizmetine hazır tutulan hastabakıcılar koludur. Büyük bir dikkatle seçilen bu kadınlar, hekimlerin en değerli ve en sadık yardımcılarıdır. Tehlike ânında son derece gerekli olan ve çoğunlukla bilinmeyen pratik bilgileri, ayaklarına giderek ailelere öğretirler ve hastayı tedavi ettikleri süre içerisinde hastalığın yayılmasına engel olmak gibi de bir görevleri vardır.

“Yeni kentin kurucularının başlattıkları hijyenik gelişmeleri saymakla bitiremeyiz. Her yurttaş kente geldiğinde; bilime uygun, düzenli bir hayatın en önemli ilkelerinin basit ve açık bir dille anlatıldığı küçük bir broşür alır.

“Kişi bu broşürde, bütün işlevlerindeki mükemmel bir dengenin sağlık için ön koşul olduğunu; çalışmanın da dinlenmenin de organları için eşit derecede gerekli olduğunu; yorgunluğun, kaslar için olduğu kadar beyin için de lüzumlu bulunduğunu; hastalıkların onda dokuzunun hava ya da gıda maddeleri yoluyla bulaştığını görür. Kendisini ve ikametgahını yeterli sayıda sağlık kuralıyla çevrelemesi bilecektir. Uyarıcı zehirler kullanmaktan kaçınmak, vücut egzersizleri yapmak, her gün bilinçli olarak işlevsel bir işi tamamlamak, saf ve iyi su içmek, sağlıklı ve basitçe ha zırlanmış et ve sebze yemek, geceleri düzenli olarak yedi-sekiz saat uyumak; işte sağlığın ABC’si bunlardır.

“Kurucularının koyduğu bu ana ilkelerden yola çıkarak, farkında olmadan bu tuhaf kentten tamamlanmış bir şehir gibi söz etmeye başladık. Aslına bakılırsa, ilk evler inşa edildikten sonra diğerleri adeta büyülü bir şekilde yerden bitivermiştir. Bu şehircilik hareketlerini anlayabilmek için Far West’i ziyaret etmiş olmak gerekir. 1872 Ocağında henüz bir çöl olan bu seçilmiş bölgede, 1873’te altı bin ev bulunuyordu. 1874’e gelindiğindeyse sayısı dokuz bine ulaşan binaların tümü tamamlanmıştı.

“Şunu da söylemek gerekir ki, bu eşi benzeri görülmemiş başarıda spekülasyonun da payı olmuştur. Bu uçsuz bucaksız arazi üzerine inşa edilen ilk evler başlangıçta fazla bir değer ifade etmemiş, çok düşük fiyatlara satılmış ya da çok uygun koşullarda kiraya verilmiştir. Hiçbir giriş vergisinin olmayışı, bu tamamıyla yalıtılmış küçük ülkenin siyasi bağımsızlığı, yeniliğin çekiciliği, iklimin ılımanlığı buraya göç edilmesine katkıda bulunmuştur. Şu an itibariyle France-Ville’in nüfusu yüz bindir.

“Bunların en önemlisi ve bizi ilgilendirebilecek olan tek şey şudur ki, sağlık konusundaki bu

tecrübe son derece ikna edicidir. Yaşlı Avrupa'nın ya da Yeni Dünya'nın en gelişmiş şehirlerinde yıllık ölüm oram hiçbir zaman yüzde üçün altına düşmezken, France-Ville'in son beş yıllık ortalaması yalnızca yüzde bir buçuktur. Üstelik bu rakam, ilk yerleşimler esnasındaki küçük bir bataklık sıtması salgınından dolayı yükselmiştir. Geçen yılki oran yalnızca %1.15'tir. Daha da önemlisi, birkaç istisna hariç, halihazırda kayıtlı bütün ölümler büyük çoğunluğu irsi olan özel bazı hastalıklardan kaynaklanmıştır. Rastlantısal olarak görülen hastalıklarsa hem son derece nadir ve sınırlı hem de başka hiçbir ortamda olmadığı kadar tehlikesizdir. Salgın hastalıklara gelince, böyle bir olaya hiç rastlamamıştır.

“Bu girişimin gelişmelerini izlemek özellikle de, böylesine bilimsel bir rejimin bütün bir kuşak ya da daha doğrusu birçok kuşak üzerinde uygulanmasının irsi hastalık eğilimlerini azaltmak gibi bir etkisinin olup olmayacağını incelemek ilginç olacaktır.

““Bunu ümit etmek kesinlikle kendini beğenmişlik olmayacaktır”, diye yazmıştı bu şaşırtıcı beldenin kurucularından biri ve işte bu durumda elde edilen sonuç çok büyük olacaktır! Doksan-yüz yaşına kadar yaşayan, hayvanların çoğu ve bitkiler gibi yalnızca yaşlılıktan ölen insanlar!

“Ne cazip bir hayal!

“Bununla birlikte, bizim samimi görüşümüzü ifade etmemize izin verilirse, bu tecrübenin kesin başarısı hakkında ancak zayıf bir inanç taşıyoruz. Çünkü bunda asli ve muhtemelen ölümcül olacak bir kusur görüyoruz; bu da kentin, Latin unsurunun hâkim olduğu ve Cermen unsurunun özellikle dışarıda bırakıldığı bir komitenin elinde bulunuyor olmasıdır. Bu üzücü bir göstergedir. Dünyanın varoluşundan bu yana yalnızca Almanya tarafından kalıcı şeyler yapılmıştır ve Almanya olmaksızın nihai hiçbir şey yapılamayacaktır. France-Ville'in kurucuları araziye düzleştirebilir, bazı özel noktaları açıklayabilirler, ama yine de bir gün, gerçek bir örnek kentin yükseldiğini göreceğimiz yer, Amerika'nın bu noktası değil Suriye kıyılarıdır.”

DOKTOR SARRASIN'IN EVİNDE BİR AKŞAM YEMEĞİ

13 Eylül günü, France-Ville'in yıkımı için Herr Schultze tarafından belirlenen zamandan yalnızca birkaç saat önce, ne valinin ne de kent sakinlerin kendilerini tehdit eden korkunç tehlikeden haberleri vardı.

Saat akşamın 7'siydi.

Gür zakkum ve demirhindi ağaçlarının arasında kaybolan kent Cascade Dağlarının eteklerinde zarifçe uzanıyor ve sessizce onu okşamaya gelen yumuşak Pasifik dalgalarına mermer rıhtımlarını uzatıyordu. Üzenle sulanan, deniz esintisiyle serinleyen sokaklar, gözlere en şen, en canlı gösteriyi sunuyordu. Sokakları gölgeleyen ağaçlar hafifçe hışırdıyordu. Çimenler yemyeşildi. Bahçelerdeki çiçekler taçyapraklarını açıp bütün güzel kokularını etrafa saçıyorlardı. Beyazlar giyinerek süslenmiş evler sakince gülümsüyorlardı. Hava ılıktı ve uzun caddelerin ucundan yansıyan deniz de gökyüzü gibi maviydi.

Kente gelen bir yolcu, halkın sağlıklı görünüşü, sokaklarda hüküm süren canlılık muhakkak ki çarpılacaktı. Aynı semte toplanmış olan resim, müzik, heykeltıraşlık akademileriyle kütüphane henüz kapanıyordu. Burada, hiç kalabalık olmayan sınıflarda oldukça nitelikli halk kursları düzenleniyor, bu da her öğrenciye, dersin meyvelerini iyice sindirme imkanı tanıyordu. Bu binalardan çıkan kalabalık birkaç saniye için belirli bir sıkışıklığa sebep olsa da, tek bir sabırsızlık belirtisi, tek bir bağırisi duyulmuyordu. Şehre büyük bir sükunet hâkimdi ve memnuniyet.

Sarrasin ailesi evini kentin merkezinde değil, Büyük Okyanus kıyısında inşa ettirmişti. Doktor, yapılan ilk evlerden biri olan bu eve, karısı ve kızı Jeanne ile birlikte tamamıyla yerleşmek üzere gelmişti.

Birdenbire milyoner olan Octave, Paris'te kalmak istemiş ama kendisine rehberlik eden Marcel'den mahrum kalmıştı.

İki arkadaş, Roi-de-Sicile sokağında birlikte oturdukları dönemden bu yana neredeyse hiç görüşmemişlerdi. Doktor, karısı ve kızıyla Oregon kıyılarına göç edince Octave başına buyruk kalmıştı. Kısa bir süre sonra, babasının, eğitimine devam etmesini istediği okuldan uzaklaşmış ve arkadaşının birincilikle geçtiği son sınavdan kalmıştı.

O âna kadar Marcel, kendini idare etmekten aciz olan zavallı Octave için pusula vazifesi görmüştü. Genç Alsace'lı gidince, çocukluk arkadaşı da yavaş yavaş Paris'te müsrif bir hayat yaşamaya başlamıştı. Octave zamanının büyük bir bölümünü, dört atlı, kocaman bir arabanın yüksek koltuğunda, bir daire satın almış olduğu Marigny Caddesi'yle banliyönün çeşitli yarış alanları arasında yolculuk ederek geçiriyordu Üç ay öncesine kadar, at terbiyecilerinden saat hesabı kiraladığı atların eyeri üzerinde zar zı durabilen Octave Sarrasin birdenbire, Fransa'nın atçılığın gizemli dünyasına derinlemesi ne dalmış adamlarından biri oluvermişti. Bu konudaki derin bilgisinin kaynağı, hizmetine aldığı ve özel bilgilerinin enginliğiyle onu la marnıyla yöneten bir İngiliz uşaktı.

Gündüzlerini terzilerle, saraçlarla, botçularla geçiriyordu. Geceleriye ya küçük tiyatrolara ya da Tronchet sokağının köşesinde yeni açılmış ışıltılı bir kulübün salonlarına aitti. Octave'ın buraları

seçiş, orada bulduğu dün yanın, sahip olduğu paraya, başka hiçbir yerde hiçbir yeteneğine gösterilmeyen saygıyı gösteriyor olmasındandı. Bu dünya ona seçkinliğin ideali gibi görünüyordu. Garip olan şey, bekleme salonunda boy gösteren, şaşırtıcı bir çerçeve içine alınmış listede yalnızca yabancı isimlerin bulunuyor olmasıydı. Listedeki ünvanlar öylesine kalabalıktı ki, insan bunları sayınca, kendisini bir hanedan armaları okulunun bekleme salonunda zannedebilirdi. Ama içeriye girildiğinde, daha çok bir canlı etnoloji sergisinde bulunulduğu düşünülebilirdi. İki dünyanın bütün büyük burunluları ve bütün safra tenlileri birbirlerine burada randevu vermiş gibiydiler. Olağanüstü giyinmiş olan bu kozmopolit kişilerin üstündeki beyazımsı kumaşlar her ne kadar gelişkin bir zevkin göstergesiye de, bunun altında sarı ve kara ırkların, “soluk benizlilerin rengine duyduğu sonsuz arzusun izleri yatıyordu.

Octave Sarrasin, bu iki kolluların ortasında genç bir ilah gibi belirliyordu. Söylediği sözler tekrarlanıyor, kravatları taklit ediliyor, değerlendirmeleri keramet kabul ediliyordu. Bu övgülerle başı dönen Octave, bütün parasını bakarada ve at yarışlarında düzenli olarak kaybetmekte olduğunun farkında değildi. Kim bilir belki de kulübün bazı üyeleri, doğulu olmaları dolayısıyla Begümün mirası üzerinde hak sahibi olduklarını düşünüyorlardı. Her halükarda, yavaş ama sistemli bir şekilde bu serveti ceplerine aktarmayı iyi biliyorlardı.

Bu yeni hayat tarzı içinde Octave’ı Marcel Bruckmann’a bağlayan bağlar çabuk gevşemişti. Bu iki arkadaş ancak arada bir, uzaktan uzağa mektuplaşıyorlardı. Tek uğraşı zekasını üstün bir kültür ve güç derecesine taşımak olan sıkı çalışanla, sahip olduğu servetle burnu büyümüş, kafası kulüp ve eküri hikayeleriyle dolu bu oğlan arasında nasıl bir ortak nokta olabilirdi?

Marcel’in Birleşik Devletler’in aynı bağımsız toprakları üzerinde France-Ville’in rakibi Stahlstadt’ı kuran Herr Schultze’un faaliyetlerini incelemek, sonra da Çelik Kralı’nın hizmetine girmek için Paris’ten ayrıldığı biliniyordu.

Octave iki yıl boyunca bu faydasız ve m üs rif hayatı yaşadı. Sonra, bütün bu boş şeyler den canı sıkıldı ve birkaç milyonu yiyip bitir dikten sonra günlerden bir gün, kendisini maddi olmaktan çok manevi, tehlikeli bir yı kımından kurtaran babasının yanına geldi. Dolayısıyla o dönemde France-Ville’de, doktorun evinde oturuyordu.

Kız kardeşi Jeanne, yeni vatanında geçirdiği dört yılın bütün Fransız zarafetlerine eklediği Amerikan özellikleriyle en azından görünüşüne bakılacak olursa, on dokuz yaşında enfes bir genç kız olmuştu. Zaman zaman annesi, onu her ânının tatlılığından ve mutlak mahremiyetinden hiç kuşku duymadığını söylerdi.

Madam Sarrasin’e gelince, müsrif çocuğu, sevgili veliahtı, umutlarını bağladığı büyük oğlunun dönüşünden beri burada ne kadar mutlu olunabilirse o kadar mutluydu, zaten kocasının muazzam servetiyle yapabileceği ve yapmakta olduğu bütün iyiliklere o da katılıyordu.

O gece doktor Sarrasin masasında en yakın arkadaşlarından ikisini ağırlıyordu; Secession²⁰ savaşının yaşlı enkazı, bir kolunu Pittsburg’da bir kulağını Seven-Oaks’ta bırakmış olan ama satranç masasında yerini almakta bir başkasından geri kalmayan Albay Hendon ve yeni kentin eğitim genel müdürü Mösyö Lentz.

Sohbet konusu kent yönetiminin yeni projeleri ve her çeşit resmi kuruluştaki hastanelerde, karşılıklı yardım sandıklarında şimdiye kadar elde edilen sonuçlar üzerinde dönüyor du.

Mösyö Lentz doktorun, içinde dini eğitimin de unutulmadığı programına uygun olarak birçok ilkokul kurmuştu. Bu okullarda öğretmenler, yetilerin doğal gelişiminin izlediği seyre uygun olarak, çocukların zekasını geliştirecek beyin jimnastikleri yaptırmaya özen gösteriyorlardı. Çocuğa bir

bilimi boca etmeden önce bunu sevmek öğretiliyor, Montaigne'in dediği gibi "beyin üzerinde yüzen" idrak edilmeyen, çocuğu ne daha akıllı ne daha iyi kılan bilgiden kaçınıyorlardı. İyi hazırlanmış bir zeka, daha sonra kendi yolunu seçmeyi, bu yolda meyveler vermeyi bilecekti.

Böylesine iyi düzenlenmiş bir eğitim sisteminde, hijyene gösterilen özen birinci sırada geliyordu. Beden ve zihin; insan bu iki hizmetkarı açısından da eşit derecede güvence altında olmalıydı. Eğer bunlardan birinde bu sorun olursa bundan dolayı açığı çekerek ve zihin tek başına kaldığında çok geçmeden yok olurdu.

Bu dönemde France-Ville, yalnızca maddi açıdan değil ama entelektüel açıdan da en yüksek refah düzeyine ulaşmıştı. Buradaki kongrelerde eski ve yeni dünyanın en ünlü bilginleri bir araya geliyordu. Kentin şöhretini duyan sanatçılar, ressamlar, heykeltıraşlar, müzisyenler buraya akın ediyordu. Amerikan topraklarının bu köşesini bir gün meşhur edeceklerine söz veren genç France-Ville'liler, bu ustalardan eğitim alıyorlardı. Yani, Fransız kökenli bu yeni Atina'nın, çok geçmeden dünyanın en önde gelen kenti olacağı rahatlıkla öngörülebilirdi.

Şunu da söylemek gerekir ki, liselerde öğrencilere sivil eğitimle birlikte askeri eğitim de veriliyordu. Bu okullardan çıkan gençler, silah kullanımıyla birlikte temel strateji ve taktik bilgisine de sahip oluyorlardı.

Albay Hendon söz bu konudan açıldığında, bütün yeni askerlerinden çok memnun olduğunu açıklıyordu:

“Daha şimdiden hızlı yürüyüşe, yorgunluğa, bütün vücut egzersizlerine alıştılar. Ordumuz bütün yurttaşlarımızdan oluşuyor ve gerektiğinde tecrübeli ve disiplinli askerler olarak hazır bulunacaklar.”

France-Ville bütün komşu devletlerle çok iyi ilişkilere sahipti, çünkü onlara iyilik yapmak için bütün fırsatları kullanmıştı. Ancak çıkar söz konusu olduğunda nankörlüğün kural tanımadığını bilen doktor ve arkadaşları, “kendine yardım et, Tanrı sana yardım edecektir!” atasözünü gözden kaçırmayarak yalnızca kendilerine güvenmek istiyorlardı.

Yemeğin sonuna gelinmişti, tatlı biraz önce kaldırılmış ve Anglo-Sakson âdetleri gereğince hanımlar masayı terk etmişlerdi.

Doktor Sarrasin, Octave, Albay Hendon ve Mösyö Lentz başlamış oldukları konuşmaya devam ediyorlardı, bir hizmetçinin içeri girip doktora gazetesini verdiği sırada, en önemli ekonomi-politik sorunlarına girmişlerdi.

Getirilen gazete *New York Herald* idi. Bu saygın gazete France-Ville'in kuruluşu, daha sonra da gelişmesine hep yer vermişti ve kentin önde gelenleri bu gazetenin sütunlarında Birleşik Devletler kamuoyunun kendileri hakkındaki çeşitli görüşlerini aramayı alışkanlık haline getirmişlerdi. Bu küçük, tarafsız toprak parçası üzerindeki mutlu, özgür, bağımsız insanlar beldesini kışkırtanlar elbette ki vardı ve France-Ville'lilerin Amerika'da, kendilerini savunacak taraftarları olduğu gibi kendilerine saldıracak düşmanları da olacaktı. Her halükarda *New York Herald* onların tarafındaydı ve onlara karşı sürekli olarak saygı ve hayranlığını dile getiriyordu.

Doktor Sarrasin bir yandan sohbete devam ederken gazetenin bandını yırttı ve mekanik bir hareketle gözlerini ilk habere çevirdi.

İzleyen ilk birkaç satırı okuyunca hayret içinde kaldı ve önce alçak sesle okumaya başladığı habere, arkadaşlarının büyük şaşkınlığı ve derin infiali içinde yüksek sesle devam etti:

“New York, 8 Eylül - Yakında insan haklarına karşı şiddetli bir saldırı gerçekleşecektir. Güvenilir bir kaynaktan aldığımız bilgiye göre Stahlstadt'ta, Fransız kökenli kent France-Ville'e saldırmak ve burayı yıkmak amacıyla müthiş silahlar yapılmaktadır. Latin ve Sakson ırklarını yeni bir kavgaya

sürükleyecek bu mücadeleye Birleşik Devletler müdahale edebilecek midir ve etmeli midir bunu bilmiyoruz, fakat namuslu insanlara bu menfur kuvvet suiistimalini haber vermek istiyoruz. France-Ville savunmaya geçmek için bir saat bile kaybetmemelidir.... vs..

KURUL

Çelik Kralı'nın doktor Sarrasin'in eserine duyduğu kin sır değildi. Onun bu kente karşı başka bir kent inşa ettiği biliniyordu. Ama bu radan yola çıkılarak sakın bir kente saldıracağı, burayı bir vuruşta yıkacağı yine de tahmin edilmiyordu. Bununla birlikte *New York Herald*'ın haberi doğrudu. Bu itibarlı gazetenin muhabirleri Herr Schultze'un niyetlerini anlamışlardı ve söyledikleri gibi, kaybedecek bu saat bile yoktu!

Değerli doktor önce şaşkın bir halde kala kaldı. Bütün asil ruhlar gibi, çok uzun zaman dır kötülüğe inanmayı reddediyordu. Ahlak sizliğin, ortada hiçbir sebep yokken ya da sırf farfaracılık olsun diye, bir yerde insanlığın ortak malı olan bir kentin yıkımını istemeye kadar ilerletilebilmesi ona imkansız görünüyordu.

“Düşünsenize, bu yılki ölüm ortalaması %1.15 olmayacak!” diye bağırdı safça. “On yaşında olup da okuma yazma bilmeyen tek bir çocuğumuz yok, France-Ville'in kuruluşundan bu yana tek bir cinayet, tek bir hırsızlık vakası olmadı! Ve şimdi barbarlar gelip, böylesine mutlu bir tecrübeyi daha başlangıcında yok edecekler, öyle mi! Hayır! Bir kimyacıнын, bir bilim adamının, yüz kere Cermen olsa da, böyle bir şey yapabileceğini kabul edemem!” Ama yine de, doktorun eserine böylesine bağlı bir gazetenin tanıklığını hesaba katmak ve geç kalmadan karar vermek gerekti. Bu ilk şaşkınlık ânı geçince doktor Sarrasin yeniden kendine geldi ve arkadaşlarına döndü:

“Beyler,” dedi, “sizler kent kurulunun üyelerisiniz ve kentin selameti için gerekli bütün tedbirleri almak bana olduğu gibi size de düşüyor. Öncelikle yapmamız gereken nedir?” “Acaba bir uzlaşma imkanı var mıdır?” dedi Mösyö Lentz. “Onurlu bir şekilde, savaştan kaçmamaz mıyız?”

“Mümkün değil,” dedi Octave. “Herr Schultze'un ne pahasına olursa olsun savaş istediği açık. Kini uzlaşmasına engel olacaktır.” “Tamam o zaman!” diye bağırdı doktor.

“Ona gereken karşılığı verecek şekilde kendimizi hazırlayalım. Stahlstadt'ın toplarına karşı koymanın bir yolu var mı albay, ne dersiniz?”

“İnsan gücü bir başka insan gücüne karşı etkili bir mücadele verebilir” diye cevap verdi Albay Hendon, “ancak Herr Schultze'un bize saldırmak için kullanacağı yöntem ve silahlarla kendimizi savunmayı düşünmemeliyiz Onun elindekilerle boy ölçüşebilecek savaş makinelerinin yapımı çok uzun bir zaman gerektirir ve zaten bunu başarabileceğimizden emin değilim çünkü özel atölyelerimiz yok, yani selametimiz için tek bir şansımız var; düşmanın buraya kadar ulaşmasına engel olmak ve kuşatmayı imkansız kılmak.”

“Derhal kurulu toplayacağım,” dedi doktor Sarrasin.

Doktor, konuklarını çalışma odasına aldı.

Burası, üç duvarı kitap dolu raflarla kaplı, dördüncüsünün üzerindeyse birkaç tablo ve sanat eseriyle akustik kornolara benzeyen numaralı bir sıra aletin bulunduğu basitçe döşenmiş bir odaydı.

“Telefon sayesinde, herkes evinde olduğu halde France-Ville kurulunu toplayabiliriz,” dedi doktor.

Doktor, bütün kurul üyelerinin evine anında çağrı yollayan bir uyarı ziline bastı. Aradan üç dakika geçmeden, her haberleşme hattından birbiri ardına gelen “burada!” kelimesi kurulun oturuma hazır

olduğunu gösteriyordu.

Doktor, kendi verici aletinin başına geçti, bir zil çaldı ve şöyle dedi.

“Oturum açılmıştır... Kent kuruluna son derece önemli bir konuyu haber vermek üzere, sözü değerli dostum Albay Hendon’a bırakıyorum.”

Bu kez de albay telefonun başına geçti ve *New York Herald*'ın haberini okuduktan sonra, derhal ilk tedbirlerin alınmasını istedi.

Albay sözünü bitirir bitirmez 6 numara bir soru sordu:

“Albay, düşmanın buraya ulaşmasını engelleyeceğini düşündüğü yöntemlerin başarısız olması durumunda savunmanın mümkün olduğuna inanıyorlar mı?”

Albay Hendon olumlu cevap verdi. Öncesindeki açıklamalar gibi bu soru ve cevap da kurulun bütün görünmez üyelerine anında ulaşmıştı.

7 numara, France-Ville'lilerin hazırlanmak için tahminen ne kadar zamanları olduğunu sordu.

Albay bunun cevabını bilmiyordu, ama on beş güne kalmadan saldırıya uğrayacaklarmış gibi hareket etmeleri gerekiyordu.

“Saldırıyı beklemek mi yoksa önlemek mi yeğdir?” diye sordu 2 numara.

“Önlemek için her şeyi yapmak lazım,” diye cevap verdi albay, “eğer bir çıkartma tehdidiyle karşı karşıyaysak torpillerimizle Heri Schultze'un gemilerini havaya uçurmalıyız.”

Bu teklif üzerine doktor Sarrasin, Albay Hendon'un projesini incelemek üzere en seçkin kimyagerleri ve en tecrübeli topçu subaylarını kurula çağırmanı önerdi.

“Bu savunma çalışmalarına derhal başlamak için ne kadar para gerekiyor?” diye sordu 1 numara.

“On beş-yirmi milyon dolar para ayırmak gerek.”

“Bütün yurttaşları derhal genel bir toplantıya davet etmeyi teklif ediyorum,” dedi 4 numara.

Başkan Sarrasin:

“Teklifi oylamaya sunuyorum.”

Telefonların her birinden gelen bir çift zil sesi, teklifin oybirliğiyle kabul edildiğini haber veriyordu.

Saat 8.30'du. Kent kurulu on sekiz dakika bile sürmemiş ve hiç kimse rahatsız edilmemişti.

Halk meclisi de yine bu kadar basit ve neredeyse bu kadar hızlı bir yöntemle toplantıya çağırıldı. Doktor Sarrasin kurulun oylamasını belediye binasına bildirir bildirmez, yine telefonu aracılığıyla kentin iki yüz seksen mahallesine yerleştirilmiş direklerin üzerindeki elektrikli çanlar çalmaya başladı. Bu direklerin tepesindeki elektrikle harekete geçen ışıklı kadranslar tam 8.30'un üzerinde durmuştu, yani davet saatinde.

On beş dakika boyunca süren bu gürültülü çağrıyla uyarılan kent sakinleri ya aceleyle dışarı çıkıyor ya da en yakın kadrana bakıyor ve milli bir görevin onları belediye salonuna çağırıldığını görerek oraya ulaşmakta acele ediyorlardı.

Söylenen saatte yani kırk beş dakika sonra meclis toplanmıştı. Etrafı kurul üyeleriyle çevrili olan doktor Sarrasin, şeref koltuğundaki yerini almıştı. Albay Hendon tribünün kenarında sözün kendisine verilmesini bekliyordu.

Yurttaşların çoğu bu toplantıya sebep olan haberi öğrenmişti bile. Kent kurulundaki görüşmeler belediyedeki telefon tarafından otomatik olarak stenografi yoluyla yazılmış ve derhal gazetelere yollanmış, gazeteler de afiş olarak duvarlara asılan özel baskılar yapmışlardı.

Belediye salonu, havanın serbestçe dolaştığı ve kubbe köşelerden geçen bir gaz kordonundan içeriye dalga dalga ışığın yayıldığı dev bir cam çatının altındaydı.

Halk bir şekilde ayakta bekliyordu. Sağlıklı bir ortamda yaşama, düzenli bir hayat alışkanlığı, kendi gücünün bilincinde olma gibi özellikler herkesi, bir acil durum ya da öfkenin yarattığı bütün duygusal düzensizliklere karşı koymayı sağlıyordu.

Başkan saat tam 8.30'da zile dokunduğu anda mutlak bir sessizlik sağlandı.

Albay kürsüye çıktı.

İddiasızca, süslü laflara kaçmaksızın, gösterişsiz ve güçlü bir dille -ne söylediklerini bilen, her şeyi açıkça anlatan çünkü bunları iyi anlamış olan insanların diliyle- Herr Schultze'un Fransa'ya, Sarrasin'e ve onun eserine karşı beslediği derin kini; *New York Herald*'ın bildirdiği, France-Ville ve sakinlerini yok etmeye yönelik korkunç hazırlıkları anlattı Albay Hendon.

Yapılacak en iyi şeyin ne olduğu konusundaki seçimin onlara kalmış olduğunu söyleyerek devam etti albay. Cesareti ve vatan aşkı olmayanlar belki de bu toprakları terk edip yeni vatani saldırganların işgaline bırakmayı tercih edebilirlerdi. Ancak albay, böylesine korkakça önerilerin hemşerileri arasında yankı bulamayacağından daha şimdiden emindi. Bu örnek kentin kurucularının peşinde koştukları amacın büyüklüğünü anlayanlar, buranın kanunlarını kabul etmiş olanlar muhakkak ki mert ve zeki insanlardı. İlerlemenin samimi ve militan temsilcileri, bu benzersiz kenti, insanoğlunun kaderini yüceltme sanatının bu şanlı anıtını kurtarmak için her şeyi yapmak isteyeceklerdi! O halde üstlerine düşen, temsil ettikleri dava için canlarını vermektir.

Konuşmanın bu son bölümü müthiş bir alkış tufanı ile karşılandı.

Birçok konuşmacı Albay Hendon'un söylediklerini destekledi.

Doktor Sarrasin hiç vakit geçirmeden, askeri hareketleri gereken gizlilik içinde yürütecek, bütün acil önlemleri almakla görevli bir savunma kurulu oluşturulması gerekliliğini belirtti ve teklif kabul edildi.

Oturum sırasında kent kurulu üyelerinden biri, ilk çalışmalar için kullanılmak üzere beş milyon dolarlık bir geçici tahsisatın uygulanmasının uygun olacağını belirtti. Bu teklifi onaylamak üzere bütün eller havaya kalktı.

Saat 10.25'te toplantı sona erdi, France-Ville halkı dağılmak üzereydi ki beklenmeyen bir olay oldu.

Birkaç saniyeliğine boş kalan kürsüde gayet tuhaf görünümlü meçhul bir adam belirmişti.

Bu adam, sanki bir sihrin etkisiyle ortaya çıkmıştı. Güçlü yüzü, müthiş bir heyecanın izlerini taşıyordu ama tavırları sakin ve kararlıydı. Vücuduna yarı yarıya yapışmış olan çamur içindeki kıyafetleri, kana bulanmış alnı, korkunç bir maceradan çıktığını anlatıyordu.

Onu görünce herkes durmuştu. Meçhul adam buyurgan bir hareketle herkese hareketsizliği ve sessizliği emretmişti.

Kimdi bu adam? Nereden geliyordu? Hiç kimse, doktor Sarrasin bile, bunu ona sormayı düşünmemişti.

"Shalstadt'tan yeni kaçtım," dedi adam, "Herr Schultze beni ölüme mahkûm etmişti. Sizi kurtarmaya çalışmak için tam vaktinde buraya gelmeme Tanrı izin verdi. Buradaki hiç kimse için yabancı değilim. Ümit ediyorum ki saygıdeğer üstadım doktor Sarrasin, beni onun için bile tanımaz hale getiren bu görünüme rağmen, Marcel Bruckmann'a güvenilebileceğini size söyleyecektir!"

Doktor ve Octave aynı anda bağırıldılar:

"Marcel!"

İkisi birlikte ona doğru atıldılar...

Yeni bir el hareketi onları durdurdu.

Bu gerçekten de mucize eseri kurtulan Marcel'di. Kanalı n parmaklıklarını zorladıktan sonra, neredeyse tamamen boğulduğu sırada akıntı onu cansız bir beden gibi sürüklemişti. Ama bu parmaklık aynı zamanda Stahlstadt surlarının kapısıydı ve Marcel iki dakika sonra dışarıya, nihayet özgür olarak ırmak kıyısına sürüklenmişti, eğer hayata dönebilirse tabii.

Cesur delikanlı saatler boyunca bu ıssız kırsalda, bu karanlık gecenin ortasında, her türlü yardımdan uzak, kıpırdamadan yatmıştı.

Kendine geldiğinde sabah olmuştu. Tanrı'nın lütfuyla nihayet lanetli Stahlstadt'ın dışında olduğunu anladı! Artık esir değildi. Bütün düşünceleri doktor Sarrasin, arkadaşları, hemşehrileri üzerinde yoğunlaştı!

"Onlar! Onlar!" diye bağırdı kendi kendine.

Marcel, olağanüstü bir gayretle ayakları üzerinde durmayı başardı.

France-Ville ile arasında on fersah vardı, vahşi Çelik Kent'in etrafındaki bu terk edilmiş arazide, demiryolu, araba, at olmaksızın katedilmesi gereken on fersah. Marcel bu on fersahı bir saniye bile dinlenmeden aşmış ve saat 10.15'te doktor Sarrasin'in kentinin ilk evlerine ulaşmıştı.

Duvarları kaplayan afişlerden her şeyi öğrendi. Kent halkının kendilerini tehdit eden tehlikeden haberdar olduklarını anladı; ama aynı zamanda, ne bu tehlikenin ne denli yakın olduğunu, ne de tuhaf bir şekilde geleceğim bilmediklerini kavradı.

Herr Schultze tarafından tasarlanmış felaket o gece, saat 11.45'te meydana gelecekti... Saat 10.15'ti.

Son bir çaba göstermek gerekiyordu. Marcel bir hamlede kenti geçti ve saat 10.25'te, tam toplantının dağılacağı sırada kürsünün merdivenlerini çıktı.

"Dostlarım," diye bağırdı Marcel, "sizi bekleyen ilk tehlike ne bir ay, hatta ne de sekiz gün sonra! Bir saate kalmadan, eşi benzeri görülmemiş bir felaket, bir demir ve ateş yağmuru kentinizin üzerine çökecek. Şu konuştuğum dakikalarda on fersah menzilli, ancak cehenneme yakışacak bir savaş makinesi namlusunu kentin üzerine çevirdi bile. Onu gördüm. Kadınlar ve çocuklar ya sağlam mahzenlerde kendilerine korunak arasınlar ya da dağlarda bir sığınak bulmak üzere hemen kentten çıksınlar! Eli ayağı tutan erkekler elde olan her araçla ateşe karşı mücadele etmek için hazırlansınlar! Ateş; şu an için sizin tek düşmanınız işte budur! Henüz üzerinize doğru yürüyen ne ordu var ne de asker. Sizi tehdit eden düşman, sıradan saldırı yollarına tenezzül etmedi. Kötülükteki gücünü çok iyi bildiğiniz adamın planları, hesapları gerçekleşirse -eğer ki Herr Schultze hayatında ilk defa yanılmazsa- yangın bir anda bütün France-Ville'i yüz ayrı noktadan saracak! Yüz ayrı noktada alevlerle boğuşmak gerekecek! Öncelikle yapılması gereken, halkın kurtarılmasıdır, zira sonuçta, korunamayacak olan evleriniz, anıtlarınız hatta bütün şehir tamamen yıkılsa bile, para ve zamanla yeniden yapılabilir:

Avrupa'da olsa Marcel'e deli derlerdi. Ama Amerika'da, en beklenmedik şeyler dahil, bilimin mucizelerini inkar etmek akla getirilmezdi. Herkes genç mühendisi dinliyor ve doktor Sarrasin'in onayından dolayı ona inanıyordu.

Konuşmacının söyledikleri kadar söyleyiş şeklinden de etkilenen kalabalık, tartışmayı düşünmeksizin ona itaat etti. Doktor, Marcel Bruckmann'a kefildi. Bu yeterliydi.

Derhal emirler verildi ve bu emirleri yaymak üzere her tarafa haberciler yollandı.

Kent halkına gelince, kimileri evlerine giderek, bir bombardımanın dehşetini karşılamak üzere sığınaklara indiler, kimileri yürüyerek, atla, arabayla kırlara çıkıp Cascade Dağları'nın ilk rampalarını döne döne tırmanmaya başladılar. Bu süre içinde eli ayağı tutan erkekler aceleyle, büyük

meydana ve doktor Sarrasin'in gösterdiği bazı noktalara ateşi söndürmeye yarayabilecek şeyler, yani su, toprak, kum yığıyorlardı.

Bu arada oturma salonunda konuşmalar devam ediyordu.

Ama Marcel, kafasında başka hiçbir düşünceye yer bırakmayan bir fikrin esiri olmuş gibiydi. Artık konuşmuyordu, yalnızca dudaklarından şu mırıltılar dökülüyordu:

“Saat 11.45'te! Şu lanet Schultze'un uğursuz icadıyla hakkımızdan gelmesi gerçekten mümkün mü?...”

Marcel birdenbire cebinden not defterini çıkardı. Sessizlik işareti yaptı ve elinde kalem, not defterinin bir sayfasına hummalı hareketlerle birtakım rakamlar çizdi. Sonra yavaş yavaş alınıp parıldamaya, yüzü aydınlanmaya başladı:

“Hey dostlarım, dostlarım!” diye bağırdı. “Ya bu rakamlar yalan söylüyor ya da boş yere çözümünü aradığım bu balistik probleminin açıklığı karşısında korktuğumuz her şey bir kabus gibi dağılacak! Herr Schultze yanıldı! Bizi tehdit eden tehlike bir rüyadan ibaret! İlk defa bilimsel bir hata yaptı! Söylediği hiçbir şey gerçekleşmeyecek, gerçekleşemez! Müthiş obüsü France-Ville'e dokunmadan yukarıdan geçip gidecek, kaygılanacak bir şey varsa bile ancak çok daha sonrası için!”

Marcel ne demek istiyordu? Bunu hiç kimse anlayamamıştı!

Genç Alsace'lı, sonunda çözmeyi başardığı hesabın sonucunu anlattı. Net ve titreyen sesiyle açıklamasını en cahillerin bile anlayabileceği seviyeye indiriyordu. Karanlığın ardından gelen aydınlık, sıkıntının ardından gelen sükunetti bu. Mermi yalnızca doktorun kentine dokunmamakla kalmayacak, hiçbir şeye dokunmayacaktı. Uzay boşluğunda kaybolup gidecekti!

Doktor Sarrasin bir el hareketiyle Marcel'in hesaplarını doğruladığı sırada birdenbire parmağını salondaki ışıklı kadrana çevirdi:

“Üç dakika sonra kimin, Schultze'un mı yoksa Marcel Bruckmann'ın mı haklı olduğunu göreceğiz!” dedi. Her ne olursa olsun dostlarım, alman tedbirler için üzülmeylem ve düşmanımızın icatlarına engel olabilecek hiçbir şeyi ihmal etmeyelim. Marcel'in bizi ümitlendirdiği gibi bu atış ıskalayacak olsa bile, son atış olmayacaktır! Herr Schultze'un kim yenilgiyi kabullenecek ve bir bozgun karşısında pes edecek cinsten değildir!”

“Benimle gelin!” diye bağırdı Marcel.

Ve herkes büyük meydana kadar onu izledi.

Aradan üç-dört dakika geçti. Saat 11.45'i vurdu!...

Dört saniye sonra gökyüzünün yükseklerinden karanlık bir kütle geçti ve düşünce kadar hızlı, uğursuz bir ıslıkla kentin ötesinde gözden kayboldu.

“İyi yolculuklar!” diye haykırdı gülmekten kırılan Marcel. “Herr Schultze'un, bu çıkış hızıyla şu anda atmosferin sınırlarını geçmiş olan obüsü artık asla yeryüzüne düşemez!”

İki dakika sonra, sanki yeryüzünün içinden gelen boğuk bir gürültü gibi, bir patlama sesi duyuldu!

Bu ses, Boğa Kulesi'ndeki topun, dakikada yüz elli fersah hızla hareket eden mermiden yüz on üç saniye sonra gelen sesiydi.

MARCEL BRUCKMANN'DAN PROFESÖR SCHULTZE'A, STAHLSTADT

France-Ville, 14 Eylül

“Önceki gece mutlu bir tesadüf eseri, kendi selametimi Schultze topu modelinin selametine tercih ederek, mülkünün sınırlarını geçtiğimi Çelik Kralı'na bildirmeyi uygun görüyorum.

“Size veda ederken ben de kendi sırlarımı açıklamazsam üzerime düşeni yapmamış olacaktım; ama sakın olun, bunları öğrenmenin bedelini hayatınızla ödemeyeceksiniz.

“Adım Schwartz değil, isviçreli de değilim. Adım Marcel Bruckmann. Alsace'lıyım. Sizin söylediğimize bakılırsa şöyle böyle bir mühendisim, ama her şeyden önce Fransızım. Siz ülkenin, dostlarımin, ailemin amansız düşmanı oldunuz. Benim sevdiğim her şeye karşı iğrenç projeler geliştiriyorsunuz. Bunları öğrenmek için her şeyi yaptım, her şeye cüret ettim! Bunları bozmak için her şeyi yapacağım.

“Size şunu da bildirmek isterim ki ilk atışınız menziline düşmedi, Tanrı'nın lütfü sayesinde amacınıza ulaşamadınız ve ulaşamayacaksınız! Topunuz gerçekten de olağanüstü bir top, ama fırlattığı ya da fırlatacağı bu aşırı barut yüklü mermiler kimseye zarar vermeyecek! Bu mermiler hiçbir zaman hiçbir yere düşmeyecek. Bunu daha önce sezmiştim ve bugün artık şurası kesindir ki, Herr Schultze korkunç ve tamamıyla zararsız bir top icat etmiştir, bu şeref size aittir.

“Çok mükemmel obüsünüzü dün gece saat 11.45'i 4 saniye geçte kentimizin üzerinden geçerken gördüğümüzü öğrenmekten sanırım zevk duyacaksınız. Boşluğun içinde batıya doğru ilerliyordu ve yüzyıllar boyunca aynen böyle ilerlemeye devam edecek. Şu andaki hızının yirmi katı olan, saniyede on metrelik bir çıkış hızıyla harekete geçen bir mermi için artık “düşmek” imkansızdır! Merminin hareketi yeryüzünün çekim kuvvetiyle birleşince ortaya küremizin etrafında dönüp durmaya mahkûm bir hareketli cisim çıkacaktır.

“Bunu gözden kaçırmamış olmalıydınız.

“Ayrıca umuyorum ki Boğa Kulesi'nin topu bu ilk denemede tamamıyla tahrip olmuştur. Ancak, gezegenler dünyasına yeni bir yıldız ve yeryüzüne ikinci bir uydu armağan etmiş olmanın zevki için iki yüz bin dolar pek de pahalı sayılmaz.

Marcel Bruckmann”

France-Ville'den Stahlstadt'a derhal bir ulak yollandı. Bu mektubu vakit geçirmeden Herr Schultze'a ulaştırmanın vereceği alaycı zevki reddetmiş olduğu için Marcel affedile çektir.

Marcel bu hızla harekete geçen ve atmosfer tabakasının ötesinde ilerleyen meşhur obüsün bir daha yeryüzüne düşmeyeceğini söylerken gerçekten de haklıydı; aynı şekilde, bu muazzam piroksil yükü altında Boğa Kulesi'nin topunun kullanım dışı kalacağını ümit ederken de haklıydı.

Böyle bir mektup almak Herr Schultze için hiç beklenmeyen sarsıcı bir başarısızlık, kontrol edilmez gururu için müthiş bir bozgun oldu. Mektubu okurken rengi morardı, okuyup bitirdikten sonra bir topuz darbesi yemiş gibi başı göğsünün üzerine düştü. Bu bitkin durumdan ancak on beş dakika sonra çıkabildi, ama nasıl bir öfkeyle! Bu öfkenin parıltılarını ancak Arminius ile Sigimer

anlatabilirdi!

Bununla birlikte Herr Schultze yenildiğini kabullenecek adamlardan değildi. Artık onunla Marcel arasında acımasız bir savaş başlayacaktı. Elinde sıvı karbon asidi yüklü obüsler, daha küçük ama daha pratik kısa menzilli toplar yok muydu?

Ani bir gayretle sükunet bulan Çelik Kralı çalışma odasına döndü ve yeniden işe koyuldu.

Her zamankinden daha büyük bir tehdit altındaki France-Ville'in savunma durumuna geçmek için hiçbir şeyi ihmal etmemesi gerektiği gayet açıktı.

SAVAŞ HAZIRLIKLARI

Tehlike, artık her ne kadar çok yakında değilse bile hâlâ ciddiyetini korumaya devanı ediyordu. Marcel, doktor Sarrasin ve arkadaşlarına Herr Schultze'un hazırlıkları ve tahrip makineleri hakkında bildiği her şeyi anlattı Ertesi günden itibaren, Marcel'in de içinde bulunduğu savunma kurulu bir direniş planı ve bu planı uygulamaya koyma yolları üzerin de tartışmalara başladı.

Bütün bunlar olurken Marcel, manevi açıdan olumlu yönde çok değişmiş bulduğu Octave'dan büyük yardım görüyordu.

Alınan kararlar neydi? Bunun ayrıntılarını hiç kimse öğrenemedi. Yalnızca genel ilkelci düzenli olarak basına bildirildi ve halka ilan edildi. Bu işin içinde Marcel'in parmağı olduğunu görmek zor değildi.

Kentteki ilanlarda şöyle deniyordu: "Her türlü savunmada esas mesele düşman kuvvetlerini tanımak ve savunma sistemini bu kuvvetlere uygun hale getirmektir. Herr Schultze'un toplarının ürkütücü boyutlarda olduğuna kuşku yoktur. Ama yine de, iyi tanımadığımız silahlara karşı mücadele etmektense sayısını, çapını, menzilini ve etkilerini bildiğimiz toparla karşı karşıya olmak daha iyidir."

Her şey kentin karadan ya da denizden kuşatılmasına engel olmak içindi.

Savunma kurulunun harıl harıl incelediği mesele işte buydu ve bir afişle bu sorunun çözülmüş olduğunun ilan edildiği gün, hiç kimse bundan kuşku duymamıştı. Yurttaşlar kitleler halinde gelip gerekli çalışmaları yapmaya talip oluyorlardı. Savunmaya katkıda bulunabilecek hiçbir iş küçük görülüyordu. Her yaştan ve her mevkiden erkekler bu şartlar altında basit işçiler gibi çalışıyorlardı. Çalışmalar hızla ve neşe içinde sürdürülüyordu. Kente iki yıl yetecek kadar erzak depolandı. Büyük miktarlarda maden kömürü ve demir getirildi; demir, silah hammaddesiydi, maden kömürüyse mücadele için gerekli olan ısı ve harekete kaynak teşkil ediyordu.

Meydanlara yığılan maden kömürü ve demirin yanı sıra, dev un çuvalı yığınları, fûme et, blokları değirmen taşı gibi peynirler, dağ gibi konserve ve kurutulmuş sebze depoya dönüştürülmüş salonlara yığılıyordu. Sayısız sürü, France-Ville'i geniş bir çimenliğe dönüştüren bahçelere yerleştirilmişti.

Nihayet, eli silah tutan bütün erkekler için seferberlik ilan edildiğinde bu karar öyle büyük bir heyecanla karşılandı ki, bu yurttaş-askerlerin her şeye mükemmel bir şekilde hazırlıklı oldukları bir kere daha görüldü. Yün gömlek, kumaş pantolon, yarım bot, deri şapka ve Werder tüfeğiyle donanmış olan bu askerler caddelerde manevra yapıyorlardı.

Çinli işçiler toprak üzerinde arı gibi çalışıyor, bütün uygun noktalara çukurlar kazıyor, küçüklü büyüklü istihkamlar yükseltiyorlardı. Topların dökümüne başlanmıştı, bu iş bu yük bir hareketlilik içinde devam ediyordu. Bu çalışmalara kolaylık sağlayan bir durum da kentte çok sayıda bulunan duman çekme fırının kolaylıkla döküm fırınına dönüştürülebilmesiydi.

Bu aralıksız hareketin ortasında Marcel, yorulmak bilmeden çalışıyordu. Her yere yet ı şıyordu ve her işin üstesinden geliyordu. Tu orik ya da pratik herhangi bir sorun çıktığında bunu derhal çözmeyi iyi biliyordu. Gereğinde kollarını sıvayıp bir işlemi el çabukluğuyla gösteriyordu. Otoritesi hiç

itirazsız kabul edilmişti ve emirleri her zaman harfi harfine yerine getiriliyordu.

Onun yanı başındaki Octave da elinden gelenin en iyisini yapıyordu. Daha önce, üniformasını altın yaldızlı sırmalarla süsleyeceğine kendi kendine söz vermişse de, başlangıç için basit bir askerden başka hiçbir şey olması gerekmediğini anlayarak bundan vazgeçmişti.

Octave kendisine gösterilen taburda saf tutarak örnek bir asker olmayı bildi. Bundan şikayet ediyor gibi görünenlere şöyle cevap veriyordu:

“Herkes yeteneklerine göre değerlendirilir. Komuta etmeyi bilmiyor olabilirim!... ama en azından komutlara itaat etmeyi öğreniyorum!”

Bir haber -uydurma bir haber- birdenbire savunma çalışmalarına daha büyük bir hız verdi. Söylentiye göre Herr Schultze, toplarının taşınması için denizcilik şirketleriyle görüşüyordu. O andan itibaren her gün “ kuşlar” birbirini izledi. Bazen Schultze’un filosunun

France-Ville’e yöneldiği, bazen Sacramento demiryolunun gökten inen “uhlan”lar²¹ tarafından kesildiği haberlerini getiriyordu bu kuşlar.

Fakat hemen yalanlanan bu söylentiler, okuyucularının ilgisini çekmeye çalışan umutsuz durumdaki gazetecilerin uydurmalarından başka bir şey değildi. Gerçek olansa şuydu ki, Stahlstadt hiçbir yaşam belirtisi göstermiyordu.

Marcel’e savunma çalışmalarını tamamlayacak zamanı bırakan bu mutlak sessizlik nadir dinlenme zamanlarında onu endişelendirmiyor değildi.

“Bu haydut, bataryaları değiştirip bana kendi kafasına göre yeni bir oyun hazırlıyor olmasın sakın?” diye kendi kendine soruyordu bazen.

Fakat gerek düşman gemilerini durdurma ya, gerek kuşatmayı engellemeye yönelik plan her türlü ihtimale cevap veriyordu ve Marcel bu endişe anlarında faaliyetini iki katına çıkarıyordu.

Tek zevki ve tek dinlencesi yorucu iş gününün ardından her akşam Madam Sarrasin’in salonunda geçirdiği kısa süren bir saatti.

Doktor ilk günden itibaren, başka bir programı olduğu durumlar hariç, her akşam düzenli olarak kendi evinde yemek yemesi için Marcel’i zorlamıştı. Fakat gariptir, Marcel’in bu ayrıcalıksan vazgeçmesine sebep olacak bir olay henüz gerçekleşmemişti. Bununla birlikte, doktorun Albay Hendon ile sonu gelmez satranç partileri bu devamlılığı açıklamak için yeterince heyecan verici bir merak değildi. O halde Marcel’i büyüleyen başka bir şey olduğu düşünülebilir, hatta belki de - muhakkak ki kendisi henüz bundan şüphe etmediği halde- Madam Sarrasin ve Matmazel Jeanne ile birlikte, iki fedakar kadının ileride seyyar hastaneler için gerekli olabilecek şeyleri hazırladıkları büyük masanın kenarına oturduklarında daldıkları sohbete duyduğu ilgi gözlendiğinde, bu sohbetlerden bazı anlamlar çıkarılabilirdi.

“Bu yeni, çelik silahlar daha önce çizimlerini gösterdiklerinizden daha mı iyi olacak?” diye sordu bütün savunma çalışmalarıyla yakından ilgilenen Jeanne.

“Hiç kuşkunuz olmasın matmazel,” diye cevapladı Marcel.

“Ah, buna çok memnun oldum! Fakat sanayide en ufak bir ayrıntı ne büyük araştırmalar ve zahmetler gerektiriyor!... İstihkâmın dün beş yüz metre daha çukur kazdığını söylemişsiniz, bu çok fazla öyle değil mi?”

“Hayır hayır, fazla olmadığı gibi yeterli dahi değil! Bu gidişle surları ay sonundan önce bitiremeyiz.”

“Surların bittiğini ve şu iğrenç Schultze’cuların geldiğini görmek isterim doğrusu! Erkekler birşeyler yapabildikleri ve faydalı oldukları için mutlular. Bizim gibi hiçbir işe yaramayanlar için

bekleyiş onlar için olduğundan daha uzun.”

“Hiçbir işe yaramayanlar mı!” diye bağırdı genellikle daha sakin olan Marcel. “Peki sizce bu cesur insanlar kimin için asker olmak üzere her şeyi bıraktılar? Annelerinin, karılarının, nişanlılarının huzur ve mutluluğunu güvence altına almak için değilse kimin için çalışıyorlar? Bu gayret onlara nereden geliyor, eğer sizden değilse, bu fedakarlık aşkının kaynağı eğer...”

Bu söz üzerine biraz mahcup olan Marcel sustu. Matmazel Jeanne ısrar etmedi ve iyi kalpli Madam Sarrasin, genç adama görev aşkının bu büyük gayreti açıklamaya elbette yettiğini söyleyerek tartışmayı kapatmaya mecbur oldu.

Bu sırada, şakaya gelmez işinin geri çağırdığı Marcel, bir plan ya da projeyi bitirmek üzere aceleyle kalktı ve bu tatlı sohbetten üzülerək ayrıldı. Kafasında France-Ville ve bütün sakinlerini kurtarmak konusunda sarsılmaz bir inanç taşıyordu.

Marcel, başlarına gelecek olandan başka hiçbir şey düşünmüyordu, ama bu, doğaya aykırı bir durumun, Çelik Kent’in temel kanunu olan,her şeyin tek bir şey üzerinde odaklanmasının doğal ve kaçınılmaz sonucuydu.

SAN FRANCİSCO BORSASI

Muazzam bir sınai ve ticari hareketin özeti ve cebirsel ifadesi olan San Francisco borsası dünyanın en hareketli ve en garip borsalarından biridir. Kaliforniya hükümet merkezinin coğrafi konumunun doğal bir sonucu olan kozmopolit özellik bu borsanın da en belirgin çizgilerinden birini oluşturur. Kırmızı granitten kemerlerinin altında, sarı saçlı, uzun boylu Saksonla, mat tenli, koyu saçlı, daha çevik ve daha ince Kelt dirsek dirseğedir. Zenciler orada Finlandiyalıya ve Hintliye rastlar. Polinezyalı orada hayret içinde Grönlandlıyı görür. Dikkatle örülmüş saç örgüsüyle çekik gözlü Çinli, tarihi düşmanı Japonla orada yarışır. Bütün diller, bütün lehçeler, bütün şiveler modern bir Babil'deymişçesine burada bir birleriyle çarpışır.

Dünyanın bu eşsiz borsasının 12 ekim açılışında olağanüstü hiçbir şey yoktu. Saat 11'e yaklaşırken başlıca simsar ve aracılardan, kendi mizaçlarına uygun olarak ya neşeyle ya da ciddi bir şekilde birbirlerine yanaştıkları, el sıkıştıkları, ilk içkilerini içerek günün işlemlerine başlamak üzere büfeye yöneldikleri görülüyordu. Birer birer, abone postalarının bırakıldığı avludaki numaralı kasaların küçük bakır kapaklarını açıp dev mektup paketleri çıkarıyor ve bunlara dalgın dalgın göz gezdiriyorlardı.

Kısa bir süre sonra, günün ilk fiyatları oluşurken çok meşgul görünen kalabalık da yavaş yavaş artıyordu. Gitgide sayısı artan grumlardan hafif bir uğultu yükseliyordu.

Artık dünyanın her tarafından telgraflar yağmur gibi yağmaya başlamıştı. Aradan bir dakika geçmiyordu ki mavi kağıttan bir şerit bu ses fırtınasının ortasında avaz avaz okunup, borsa görevlileri tarafından kuzey duvarına asılmış telgraf koleksiyonuna eklenmesin.

Her geçen dakika hareketlilik biraz daha artıyordu. Memurlar koşarak içeri giriyor, dışarı çıkıyor, telgraf bürosuna atılıyor, cevapları getiriyorlardı. Bütün not defterleri açılmış, yazılmış, çizilmiş, yırtılmıştı. Bulaşıcı bir çılgınlık bu kalabalığı etkisi altına almış gibiydi, ta ki saat 1'e doğru esrarengiz bir şeyin tıpkı bir titreme dalgası gibi bu hareketli grubun arasından geçip gitmesine kadar.

Far West Bankası'nın ortaklarından biri tarafından getirilen şaşırtıcı, beklenmeyen, inanılmaz bir haber salonda yıldırım hızıyla dolaşmıştı.

"Ne şaka ama!... Bir oyun olmalı bu!... Böyle bir yalana kim inanır?" diyordu bazıları.

"Eh! Ateş olmayan yerden duman çıkmaz!" diyordu diğerleri.

"Böyle bir durumda batılabilir mi?"

"Her durumda batılabilir!"

"Fakat mösyö, yalnızca gayrimenkullar ve aletler seksen milyon dolardan fazla eder!" diye bağırdı birisi.

"Demir ve çelik, malzemeler ve mamuller hariç!" diye cevapladı bir diğeri.

"Elbette, benim söylediğim de bu! Schultze'un rahat rahat doksan milyonu vardır ve ne zaman istenirse aktif değerlerini nakde çevirmeye hazırım!"

"Peki ödemelerin askıya alınmasını nasıl açıklıyorsunuz?"

"Bunu açıklamıyorum, çünkü buna inanmıyorum!"

“Sanki böyle şeyler her gün en ünlü ve sağlam şirketlerin başına gelmiyor!”

“Stahlstadt bir şirket değil, bir kent!”

“Her şey bir yana, tamamıyla batmış olması imkansız! Bir şirket, işlerini yeniden ele almak için yeniden yapılır!”

“Peki ama bu Schultze denen şeytan bunca protestoya fırsat vermeden neden bunu yapmadı?”

“Çok Haklısınız mösyö, bu öylesine saçma ki hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor! Bu tamamıyla ve yalnızca bir yalan haber, muhtemelen çelik fiyatlarının yükselmesine çok ihtiyacı olan Nash tarafından ortaya atılmıştır!” “Haber yalan değil! Schultze batmakla kalmamış, aynı zamanda kaçmış da!”

“Haydi canım!”

“Kaçmış mösyö. Biraz önce asılan telgrafta yazıyor!”

Müthiş bir insan dalgası telgraf tablosunun önüne doğru sürükleniyordu. Son gelen mavi kağıt şeridinin üzerinde şunlar yazıyordu: “New York, saat 12.10 - Merkez Bankası. Stahlstadt Fabrikası. Ödemeler askıya alındı. Bilinen borç: Kırk yedi milyon dolar. Schultze ortadan kayboldu.”

Haber ne kadar şaşırtıcı olursa olsun, artık kuşkuya yer kalmamıştı ve konuyla ilgili varsayımlar alabildiğine ilerliyordu.

Saat 2’ye gelindiğinde, Herr Schultze’un iflasından ikincil derecede etkilenenlerin listesi salonu doldurmaya başladı. New York Mining Bank en çok kaybedendi; Chicago’dan Westerley ve oğulları şirketi yedi milyon dolar, Buffalo’dan Mihvaukee beş milyon dolar zarar etmişlerdi. Bunun ardından, üçüncü derecedeki şirketlerin listesi geliyordu.

Diğer yandan, olayın doğal tepkileri, bu yeni haberleri beklemeksizin, zincirden boşanmış gibi sükün ediyordu.

Sabahleyin, eksperlerin deyimiyle gayet ağır olan San Francisco Borsası, saat 2 olduğunda hiç de öyle değildi! Ne sıçramalar! Ne yükselişler! Ne dur durak bilmez spekülasyonlar!

Her dakika artan çelik yükselişeydi! Maden kömürü yükselişeydi! Bütün Amerikan dökümhanelerinin hisse senetleri yükselişeydi! Demir sanayinin her türlü mamülü yükselişeydi! France-Ville arazisi de yükselişeydi. Savaş ilanından beri sıfıra düşmüş, borsa cetvelinden bile silinmiş olan arazisi birdenbire akır²² yüz seksen dolardan talep görmeye başlamıştı!

Aynı akşamdan itibaren “haberci dükkanları” da saldırıya geçmişti. Ama *Herald* da *Tribüne* gibi, *Alta* da *Guardian* gibi, *Echo* da *Globe* gibi, toplayabildikleri zayıf bilgileri dev karakterlerle yazmışlardı ki, bu bilgiler neredeyse bir hiçti.

Bilinen her şey şundan ibaretti: 25 Eylül’de Buffalo’daki Jackson, Elder & Co. tarafından verilen ve Herr Schultze tarafından kabul edilen bir poliçe, Çelik Kralı’nın New York’taki bankası Schring, Strauss & Co.’ya verilmişti, bu beylerse müşterilerinin kredi dengesinin bu muazzam ödeme için yeterli olmadığını tespit ederek onu derhal telgrafla durumdan haberdar etmiş ancak bir cevap alamamışlardı. Bunun üzerine bankerler kayıtlarını incelemiş ve Stahlstadt’tan on üç gündür hiçbir mektup ve hiçbir meblağ gönderilmemiş olduğunu hayretle fark etmişlerdi. O tarihten itibaren, kendi kasaları üzerinden Herr Schultze tarafında çekilen poliçe ve çekler günlük olarak birikmiş ve çıkış noktalarına hep aynı kayıtle geri dönmüşlerdir. “No effects” (karşılığı yok).

Dört gün boyunca bir yandan bankaya diğer yandan Stahlstadt’a bilgi talepleri, endişeli telgraflar, öfkeli sorular yağmıştı. Sonunda kesin bir cevap gelmişti.

“Herr Schultze on yedi günden beri kayıptır” diyordu telgraf. “Hiç kimse bu sırrı aydınlatacak bilgiye sahip değildir. Ödeme talimatı verilmemiştir ve bölüm kasaları boştur.”

O andan itibaren gerçeği saklamak, mümkün olmamıştı. Başlıca alacaklılar korkuya kapılmış ve senetlerini ticaret mahkemesine vermişlerdi. İflas, birkaç saat içinde yıldırım hızıyla yayılmış 13 Ekimde, öğlen saat 12’de, bilinen toplam alacak miktarı kırk yedi milyon dolara ulaşmıştı. Yan alacaklarla birlikte borcun altmış milyona yaklaşacağı öngörülüyordu.

İşte bilinenler ve bütün gazeteler tarafın dan biraz abartılarak anlatılanlar bunlardı Hepsinin ilan ettikleriniyse söylemeye bile gerek yok. Zaten, aralarında biri bile yoktu ki. ilk andan itibaren muhabirlerini Stahlstadt yollarında sefere çıkarmış olmasın.

14 Ekim akşamından itibaren Çelik Kent not defterleri açık, kalemleri ellerinde hazır gerçek bir gazeteci ordusunun kuşatması altında gibi görünüyordu. Fakat bu ordu Stahlstadt’ın dış surları karşısında bir dalga gibi kırılmıştı. Bekçi hâlâ kapıdaydı ama gazeteciler onu kandırmak için mümkün olan her yolu boşuna denediler, istediklerini kabul ettirmeleri mümkün olmadı.

Ama yine de işçilerin hiçbir şey bilmediklerini ve bölümlerin çalışma programında hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu tespit etmeyi başardılar. Yalnızca ustabaşlarına önceki gün, yukarıdan gelen emirle özel kasalarda nakit kalmadığı ve merkez bloktan talimat gelmediği için, aksi yönde bir ihtar gelmediği sürece çalışmaların cumartesi günü askıya alınacağı bildirilmişti.

Bütün bunlar durumu aydınlatmak yerine daha da karmaşık hale getiriyordu. Herr Schultze neredeyse bir aydır ortada yoktu, bu kimsede kuşku uyandırmıyordu. Bu yok oluşun sebebi ve hedefi neydi, işte kimsenin bilmediği buydu. Esrarengiz şahsiyetin her an ortaya çıkabileceğine dair yaygın bir kanı hâlâ anlaşılmaz biçimde endişeleri bastırıyordu.

İlk günlerde fabrikada işler, daha önce kazanılan hızın etkisiyle her zamanki gibi devam etmişti. Herkes kendi bölümünün sınırları içinde, işin kendi üzerine düşen kısmını yapmayı sürdürmüştü. Her cumartesi özel kasalardan ücretler ödenmişti. Ana kasa o güne kadar yerel ihtiyaçları karşılayabilmişti. Ama merkezileşme Stahlstadt’ta öyle yüksek boyutlara ulaşmış, başkan öyle yetkilerle donanmıştı ki, yokluğunun çok kısa süre içinde çarkın tamamen durmasına sebebiyet vermemesi mümkün değildi. İşte böylece, Çelik Kralı’nın talimatlarını son kez imzaladığı 17 Eylül gününden, ödemelerin askıya alındığı haberinin bomba gibi patladığı 13 ekim gününe kadar, büyük bölümü muhakkak ki hatırı sayılır meblağlar içeren binlerce mektup, Stahlstadt postanesinden geçerek merkezi bloğun kutusuna bırakılmış ve hiç kuşku yok ki Herr Schultze’un çalışma odasına ulaşmıştı. Ancak bunları açmak, kırmızı kalemle üzerlerine notlar almak ve ödenmek üzere baş veznedara vermek hakkı yalnızca ona aitti.

Fabrikanın en üst düzeydeki görevlileri her zamanki yetkilerinin dışına çıkmayı hiç düşünmemişlerdi. Astlarının karşısında neredeyse mutlak bir yetkiyle donanmış olan bu görevliler, Herr Schultze’un -hatta onun hayalinin- karşısında yetkisiz, inisiyatifsiz, otoritesiz araçlar gibiydiler. Dolayısıyla hepsi de kendi görevlerinin dar sorumluluk alanına hapsedilmiş olarak beklemiş, vakit geçirmiş, olayların gelişmesini izlemeye koyulmuşlardı.

Sonunda beklenen olaylar gerçekleşmişti. Bu tuhaf durum, ilgili büyük şirketlerin birbiri ardına alarma geçip telgraf göndermeye, cevap peşinde koşmaya, alacaklarını talep etmeye, protestolara ve nihayet yasal önlemler almaya başladıkları âna kadar uzamıştı. İşlerin bu noktaya gelmesi için belirli bir sürenin geçmesi gerekmişti. Böylesine büyük bir servetin pamuk ipliğine bağlı olduğundan kuşku duymaya kimse kolay kolay yanaşmamıştı. Ama durum artık aşıkardı, Herr Schultze alacaklılardan saklanıyordu.

Gazetecilerin öğrenebildikleri tek şey buydu. Çağının en ketum adamı Başkan Grant’ın ağzından siyasi itiraflar koparmayı başarmış olmakla meşhur Meiklejohn; *World’ün* basit bir muhabiri olarak,

Plevne'nin teslim olduğu gibi büyük bir haberi çara ilk bildiren kişi olmakla tanınan yorulmak bilmez Blunderbuss gibi büyük gazeteciler bile bu kez meslektaşlarından daha mutlu değillerdi. *Tribüne* ve *World*'ün Schultze'un iflasıyla ilgili olarak henüz son sözü söylememiş olduğunu kendilerine itiraf etmeleri gerekiyordu.

Bu sınaî felaketi benzersiz bir olay haline getiren, Stahlstadt'ın tuhaf konumu, bu bağımsız ve yalıtılmış kentin hiçbir düzenli ve yasal soruşturmaya izin vermeyen düzenlemesiydi. Herr Schultze'a New York'ta protesto çekilmişti, bu doğrudu ve alacaklıları, fabrikanın aktiflerinin bir ölçüde borçları tazmin edeceğini düşünmekte haklıydılar. Ama haciz ya da malların yedimeine devri için hangi mahkemeye başvurulacaktı? Stahlstadt, üzerindeki her şeyin Herr Schultze'a ait olduğu, henüz sınıflanmamış bir özel mülk olarak kalmıştı. En azından bir temsilci, bir yönetim kurulu, bir vekil bırakmış olsaydı! Ama ne bir mahkeme, ne bir adli kurul, hiçbir şey yoktu! Kendi kentinin tek kralı, yargıcı, başkomutanı, noteri, avukatı, ticaret mahkemesi oydu. Kendi kişiliğinde ideal bir merkeziyetçilik gerçekleştirmişti. Dolayısıyla o olmadığında her şey tam bir hiçlik içine düşüyor ve bütün bu müthiş binalar iskambil kağıdından şato gibi çöküyordu. Başka herhangi bir durum söz konusu olsa, alacaklılar bir sendika kurabilir, Herr Schultze'nin vekaletini alabilir, aktiflerine el koyabilir, işlerinin idaresini ele geçirebilirlerdi. Görünüşe bakılırsa, çarkı döndürmek için belki biraz para ve işleri düzenleyici bir yönetim dışında hiçbir eksik yoktu.

Ama bunların hiçbirisi mümkün değildi. Bu el koyma işlemini gerçekleştirmek için yasal organlar eksikti. Çelik Kent'in etrafındaki yüksek duvarlardan daha aşılmaz bir hukuk engeliyle karşı karşıyaydılar. Talihsiz alacaklılar alacaklarının karşılığı bulunduğunu görüyorlardı, ama bunu elde etmek konusunda çaresizlik içindeydiler.

Yapabildikleri tek şey bir genel kurul toplamak ve kendi davalarını ele alması, vatandaşlarının çıkarlarıyla ilgilenmesi, Stahlstadt'ın Amerikan topraklarına ilhakını ilan etmesi ve bu muazzam alacağı kamu hukukuna dahil etmesi için bir dilekçe hazırlayıp Kongre'ye sunmak oldu. Kongre üyelerinden birçoğu bu işle kişisel olarak ilgiliydi, dilekçe birçok yönden Amerikan karakteri için cazipti ve bu işin büyük bir başarıyla sonuçlanacağını düşünmek için yeterince sebep vardı. Fakat ne yazık ki Kongre tatildaydı ve bu davanın ele alınması için uzun bir süre gerekecek gibi görünüyordu.

Bu zamanın geçmesini beklerken Stahlstadt'ta hiçbir iş yürümüyor ve ocaklar birbiri ardına sönüyordu.

Aynı zamanda, fabrikadan geçinen on bin ailelik bir nüfus da derin bir üzüntü içindeydi. Ama elden ne gelirdi? Belki altı ay sonra ödenecek, belki de hiç ödenmeyecek bir aylığa güvenerek çalışmaya devam mı etmeliydi -Kimsenin bu konuda bir fikri yoktu. Zaten hangi işi yapacaklardı? Bütün diğer kaynaklat gibi sipariş kaynakları da tükenmişti. Herr Schultze'un bütün müşterileri, ilişkileri yeni den ele alabilmek için yasal çözümü bekliyorlardı. Bölüm şefleri, mühendisler ve ustabaşları emir alamadıkları için harekete geçemiyorlardı.

Toplantılar, mitingler, konuşmalar yapıldı, projeler ortaya atıldı. Durdurulan bir plan olmadı, çünkü ortada uygulanması mümkün olan bir plan yoktu. İşsizlik kısa süre sonra beraberinde sefalet, umutsuzluk ve kötülük getirdi. Atölyeler bomboş, meyhaneler tıklım tıklımdı. Fabrikanın dumanı kesilen her baca sına karşılık civar kasabalarda bir meyhane açılıyordu.

İşçilerin en akıllı, en tedbirli ve bu zor günleri öngörerek biraz para biriktirmiş olanları, eşyalarını -aletlerini, ev kadınları için değerli olan yatak takımlarını- ve vagonun kapısından görünen manzaraya hayretle bakan tombul yanaklı çocuklarını toplayıp kaçmakta acele ettiler. Bu gidenler ufkun dört bir yanına dağıldılar ve bir süre sonra kimi doğuda, kimi güneyde, kimi kuzeyde, bir başka fabrikada, bir

başka merkezde, bir başka örsün başında yeniden ortaya çıktılar.

Ama bu rüyayı gerçekleştirebilen bir kişiye, on kişiye karşılık, sefaletin toprağa çivilediği yüzlercesi vardı! Bunlar, çukurlaşmış gözleri ve buruk kalpleriyle kalakalmışlardı!

Bir içgüdüyle bütün büyük felaketlerin üzerine üşüşen insan suretindeki yırtıcı kuş sürülerine eşyalarını, elbiselerini satmış, birkaç gün içinde en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamaz hale gelmiş; çok geçmeden, aylıklarından olduğu gibi veresiyeden de, işten olduğu gibi umuttan da mahrum; önlerinde, yeni başlayan kış gibi karanlık, sefalet içinde bir geleceğin uzandığını görerek kalakalmışlardı!

İKİ FRANSIZ BİR KENTE KARŞI

Herr Schultze'un ortadan kaybolduğu ha beri France-Ville'e ulaştığında Marcel'in ilk sözü şu olmuştu: "Ya bu bir savaş hilesinden başka bir şey değilse?"

Ancak biraz düşünüldüğünde, Stahlstadt için bu derece vahim sonuçlar doğuracak bu hile varsayımının mantiken kabul edilebilir olmadığı açıktı. Fakat kinin mantığa yel bırakmadığı ve Herr Schultze gibi bir adamın öfkeyle yoğunlaşmış kininin onu bir anda tutkusu için her şeyi kurban edebilecek hak getirebileceği de açıktı. Her ne olursa olsun ittikte olmak gerekiyordu.

Savunma kurulu Marcel'in isteği üzerine derhal, dikkatleri dağıtmak üzere düşman tarafından yayılan yalan haberlere karşı uyanık olmaları için halkı uyaran bir bildiri kaleme aldı.

Her zamankinden daha büyük bir gayretle devam eden çalışmalar ve talimler France-Ville'in, Herr Schultze'un herhangi bir saldırısına nasıl bir karşılığı uygun gördüğünün altını çiziyordu. Ancak, doğru veya yanlış, Stahlstadt felaketinin mali ve ticari sonuçları hakkında San Francisco, Chicago ve New York gazetelerinin verdiği ayrıntılar, ayrı ayrı fazla bir anlamı olmayan bu anlaşılmasız kanıtlar bütünü bir araya geldiğinde öyle güçleniyordu ki hiçbir kuşkuya yer bırakmıyordu.

Doktorun kenti, bir sabah aynen, uyanarak kötü bir rüyadan sıyrılan bir insan gibi, tamamıyla kurtulmuş olarak uyandı. Evet! France-Ville tek bir tüfek patlamadan tehlikenin kesinlikle dışında kalmıştı ve buna tam olarak ikna olan Marcel, elindeki bütün yayın araçlarıyla haberi yaymıştı.

Büyük bir huzur ve neşenin eşlik ettiği, bir bayram havası yaşatan bu haber, herkesin rahat bir soluk almasını sağladı. İnsanlar tokalaşıyor, birbirlerini kutluyor ve yemeğe davet ediyorlardı. Kadınlar yeni tuvaletlerini giyiyor, erkekler talimleri, manevraları, çalışmaları hemen tatil ediyordu. Herkes emin, memnun ve sevinçliydi. Kent adeta nekahet döneminin ardından yatağından kalkan bir hasta gibiydi.

Fakat en mutlu kişi hiç kuşku yok ki doktor Sarrasin'di. Bu saygıdeğer adam, ona güvenerek kendi toprağına ve kendi koruması altına yerleşen bu insanların kaderinden kendini sorumlu hissediyordu. Son bir aydır, mutluluklarından başka bir şey istemediği halde onları ölüme sürüklenme kaygısıyla bir an bile rahat yüzü görmemişti. Sonunda böylesine korkunç bir endişeden kurtulmuş ve huzura kavuşmuştu.

Bu arada, ortak tehlike, bütün yurttaşları birbirlerine sıkı sıkıya bağlamıştı. Her sınıftan insan aynı çıkarları korumak için benzer duygularla hareket ederek birbirlerine daha çok yaklaşmışlar, birbirlerini kardeş kabul etmişlerdi. Her biri yüreğinde yeni bir şeylerin kıpırdadığını hissediyordu. Artık France-Ville sakinleri için "vatan" kavramı doğmuştu. Onun için kaygı duymuş, onun için acı çekmişlerdi, onu ne kadar sevdiklerini daha iyi anlamışlardı.

Savunma durumuna geçilmesinin maddi sonuçları da kent için yararlı olmuştu. Kendi güçlerinin farkına varmışlardı. Kendilerinden emindiler, gelecekte, her türlü olaya karşı hazırlığıydılar.

Ve doktor Sarrasin'in eserinin kaderi hiçbir zaman bu kadar parlak görünmemişti. Ayrıca kimse Marcel'e karşı nankörlük etmedi. Halkın selameti onun eseri olmadığı halde, savunma hareketinin örgütleyicisi olarak herkes genç mühendise teşekkür etti; Herr Schultze'un projeleri uygulamaya

konmuş olsaydı, kent onun fedakarlığı sayesinde mahvolmaktan kurtulmuş olacaktı.

Bununla birlikte Marcel, üzerine düşen görevin tamamlandığı kanısında değildi. Stahlstadt üzerindeki esrar perdesinin hâlâ bir tehlikeyi gizliyor olabileceğini düşünüyordu. Çelik Kent'in içinde bulunduğu karanlığı tam olarak aydınlatmadan içi rahat etmeyecekti.

İşte bu yüzden Stahlstadt'a geri dönmeye ve kentin sırlarını en son ayrıntısına kadar öğrenmeden hiçbir şey karşısında geri adım atmamaya karar verdi.

Doktor Sarrasin böyle bir girişimin zor olacağını, belki de tehlikelerle dolu olduğunu, orada yapacağı şeyin bir tür cehenneme iniş olacağını; her adımının altında kim bilir hangi gizli uçurumun bulunacağını anlatmaya çalıştı... Onun kendisine tarif ettiği gibi, Herr Schultze başkalarına hiçbir zarar vermeden ortadan yok olup kendisini ümitlerinin yıkıntıları arasına gömecek adam değildi... Böyle bir kişinin son düşüncelerinden çekinmek yerinde olurdu. Onun durumu ancak, bir köpek balığının korkunç can çekişmesiyle karşılaştırılabilirdi!...

“İşte ben de tamamıyla bütün bu söylediklerinizin mümkün olduğunu düşündüğüm için Stahlstadt'a gitmenin görevim olduğuna inanıyorum, sevgili doktor” diye cevap verdi Marcel. “Orası, patlamadan önce fitilini sökmem gereken bir bomba gibi ve hatta sizden, Octave'ı da yanımda götürmek için izin isteyeceğim.”

“Octave mı!” diye bağırdı doktor.

“Evet! O artık kendisine güvenilebilecek cesur bir çocuk ve sizi temin ederim, bu gezinti ona iyi gelecek!”

“O halde Tanrı ikinizi de korusun!” diye cevap verdi duyulanan ihtiyar, Marcel'i kucaklarken.

Ertesi sabah bir araba terk edilmiş köyleri geçtikten sonra Marcel ve Octave'ı Stahlstadt'ın kapısına bıraktı. Her ikisi de iyi donanımlı, silahlı bir halde bu karanlık esrarı aydınlatmadan geri dönmemeye kesinlikle kararlıydılar.

Duvarların etrafını çevreleyen dış yolda yan yana yürüyorlardı ve Marcel'in o âna kadar kuşku duyduğu gerçek şimdi karşısında uzanıyordu.

Fabrika tamamen durmuştu, bu gayet açıktı. Tek bir yıldızın bile olmadığı kapkara gökyüzünün altında, Octave ile birlikte ilerledikleri bu yolda eskiden olsa, bir gaz ışığını, bir nöbetçi süngüsünün pırıltısını, artık hiçbirisi olmayan binlerce yaşam işaretini fark ederdi. Bölümlerin aydınlık pencereleri ışık saçan camlar gibi görünüyordu. Şimdiyse her şey karanlık ve sessizdi. Bacaları iskeletler gibi ufka uzanan kentin üzerinde artık yalnızca ölüm kol geziyor gibiydi. Marcel ve arkadaşının yol üzerindeki ayak sesleri boşlukta yankılanıyordu. Öyle derin bir ıssızlık ve keder ifadesi vardı ki Octave şunları söylemekten kendini alamadı:

“Tuhaf, hiç böyle bir sessizlik duymamıştım! İnsan kendini mezarlıkta zannediyor!”

Marcel ve Octave, Stahlstadt'ın ana kapısının önüne, hendeğe geldiklerinde saat 7'ydi.

Duvarın üzerinde hiçbir canlı görünmüyordu ve vaktiyle belirli aralıklarla kazık gibi dikilen nöbetçilerden eser yoktu. Asma köprü kaldırılmış, kapının önünde beş-altı metre genişliğinde bir çukur bırakmıştı.

Halatın bir ucunu kol kuvvetiyle fırlatarak kirişlerden birine bağlayabilmek için bir saatten fazla zaman harcamaları gerekti. Epeyce zahmetten sonra Marcel silahları ve aletleri teker teker geçirdikten sonra kendisi de aynı şekilde karşıya geçti.

Halatı duvarın diğer tarafından toplayıp, bütün teçhizatı aynen yukarı çıkardıkları gibi aşağı indirmek ve nihayet kendilerini ipin üzerinden kaymaya bırakmaktan başka yapılacak bir şey kalmıyordu.

Böylece iki genç adam, Marcel'in Stahlstadt'a gelişinin ilk gününde izlediğini hatırladığı yol üzerine gelmişlerdi. Her taraf tam bu ıssızlık ve sessizlik içindeydi. Ünlerinde yük selen siyah ve sessiz dev bina kütleleri binlerce penceresiyle bu davetsiz misafirlere bakarak "Gidin buradan!... Bizim sırlarımızı öğre nip ne yapacaksınız!" der gibiydiler.

Marcel ve Octave bu tavsiyeye uydular.

"En iyisi, benim iyi bildiğim şu O kapısını zorlamak," dedi Marcel.

Batıya doğru ilerlediler ve biraz sonra üzerinde O harfi bulunan anıtsal kemerin önüne geldiler. Üzerinde iri çelik çiviler bulunan yekpare meşeden yapılmış kapının her iki kanadı da kapalıydı. Marcel kapıya yanaştı, yoldan aldığı bir kaldırım taşıyla birçok kez vurdu.

Ona cevap veren yalnızca bu sesin yankısı oldu.

"Haydi, iş başına!" diye bağırdı Octave.

Sağlamca takılacağı bir çıkıntı bulana kadar kapının üzerine halat sallama işine yeniden başlamak gerekti. Can sıkıcı bir iş olsa da sonunda Marcel ve Octave duvarı aşmayı başardılar ve kendilerini O bölümünde buldular.

"Bunca zahmet niye?" dedi Octave. "İşte epeyce ilerledik! Ne zaman bir duvarı aşsak karşımızda yeni bir tanesini buluyoruz!"

"İçeride sessiz ol!" diye cevapladı Marcel... "Burası benim eski atölyem. Burayı yeniden görmek ve ihtiyacımız olacak birkaç malzeme almak hiç de fena olmaz, birkaç torba dinamiti de unutmamalıyız tabii."

Burası, genç Alsace'lı fabrikaya geldiğinde göreve kabul edildiği döküm salonuydu. Şimdi sönmüş fırınları, paslanmış rayları, uzun kollarını bir darağacı gibi ağlamaklı bir halde havaya kaldırmış tozlu vinçleriyle ne kadar hüznüydü! Bütün bu manzara, insanın kanını donduruyordu, Marcel değişik bir şeyle uğraşma ihtiyacı hissetti.

"İşte senin daha fazla ilgini çekecek bir atölye," dedi Octave'a, onu kantin yoluna doğru sürükleyerek.

Octave bir kabul işareti yaptı, sonra, ahşap bir raf üzerine, savaş düzeninde dizilmiş bir alay kırmızı, sarı ve yeşil şişeyi fark edince yüzünü bir memnuniyet ifadesi kapladı. Ayrıca, teneke mahfazaları içinde, en iyi markaların damgasını taşıyan birkaç kutu konserve de göze çarpıyordu. Burada yemek yemekten başka ne yapılabilirdi, zaten açlık yavaş yavaş kendini hissettirmeye başlamıştı. Kalay tezgahın üzerine örtüserildi ve iki genç adam yollarına devam etmek için güç toplamaya başladılar.

Marcel yemek yerken ne yapacağını düşünüyordu. Merkez bloğun duvarlarını tırmanmayı akimdan geçirmedi. Bu duvarlar olağanüstü yüksekti, bütün diğer binalardan yalıtılmış durumdaydı ve halatın aşılabileceği tek bir çıkıntısı yoktu. Buranın kapısını -ki muhtemelen tek bir kapısı vardı- bulmak içinse bütün bölümleri aşmak gerekecekti ki bu pek de kolay bir iş değildi. Geriye, her zaman işe yarayan dinamit kullanımı kalıyordu, zira Herr Schultze'un terk ettiği araziye tuzaklarla döşmeden, Stahlstadt'ı ele geçirmek isteyeceklerin yerleştirmeyi ihmal etmeyecekleri mayınlara, karşı-mayınlara karşılık vermeden ortadan yok olması mümkün görünmüyordu. Ama bunların hiçbirisi Marcel'i yolundan çevirecek değildi.

Marcel, Octave'ın gücünü toplamış ve dinlenmiş olduğunu görünce onunla birlikte bölümün eksenini oluşturan yolun ucuna doğru yöneldi ve yontma taştan yapılmış büyük duvarın dibine kadar ilerledi.

"Şuraya bir dinamit yerleştirmeye ne dersin?" diye sordu. Octave her şeyi denemeye hazırdı:

“Zor olacak, ama tembellik edecek değiliz!” diye cevap verdi.

Çalışma başladı. Duvarın temelini kazmak, iki taşın arasına levye sokarak taşlardan birini çıkarmak ve bir burgunun yardımıyla birbirine paralel çok sayıda küçük delik açmak gerekti. Saat 10 olduğunda her şey bitmiş, dinamit lokumları yerlerine yerleştirilmiş ve fitil tutuşturulmuştu.

Fitilin beş dakika boyunca yanacağını bilen Marcel, yeraltında bulunan kantinin tam bir kubbeli mahzen oluşturduğunu fark etmişti ve Octave ile birlikte sığınmak üzere buraya geldi.

Birdenbire bütün bina ve hatta mahzen, deprem oluyormuşçasına sarsıldı. Sarsıntının hemen ardından, aynı anda patlayan üç-dört topun gürültüsüne eşit müthiş bir patlama gökleri yırttı. İki-üç saniye sonra, her taraftan fırlayan enkaz, bir çığ gibi yere düştü.

Kırılmış cam çağlayanının ortasında, çöken çatıların, çatırdayan kirişlerin, yıkılan duvarların gürültüsü birkaç saniye sürdü.

Nihayet bu korkunç gürültü sona erdi. Octave ve Marcel saklandıkları yerden çıktılar.

Patlayıcı maddelerin olağanüstü etkilerine her ne kadar alışık olsa da, bu gördüğü sonuç Marcel’i büyülemişti. Bölümün yarısı havaya uçmuştu ve merkez bloğun yakınındaki bütün atölyelerin yıkılan duvarları, bombardıman edilmiş bir kentin duvarlarını andırıyordu. Her tarafta enkaz yığınları, cam ve alçı parçaları toprağı örtüyor; toz bulutları, patlamanın fırlattığı gökyüzünden ağır ağır yere inerek bir kar tabakası gibi bütün bu yıkıntının üzerine yayılıyordu.

Marcel ve Octave iç duvara doğru koşular. Bu duvarın da on beş-yirmi metre genişliğinde bir bölümü yıkılmıştı ve merkez bloğun eski çizimcisi, yıkıntının öte tarafında çok iyi tanıdığı, içinde onca sıkıntılı saatler geçirdiği avluyu gördü.

Bu avlunun başında artık nöbet tutulmuyordu, etrafını çevreleyen demir parmaklıklar artık aşılmaz değildi... ve biraz sonra aşıldı da.

Her yerde aynı sessizlik hüküm sürüyordu.

Marcel, vaktiyle arkadaşlarının, çizimlerine hayranlıkla baktıkları atölyelerden geçti. Bir köşede, masasının üzerinde, taslağına başlayıp Herr Schultze’un kendisini parka çağıran emriyle yarım bıraktığı buhar makinesi çizimini buldu. Okuma salonunda aşinası olduğu gazete ve kitapları gördü.

Bütün bunlar, duraklatılmış bir hareketin, birdenbire kesintiye uğramış bir hayatın görünümünü koruyordu.

İki genç, merkez bloğun iç sınırına kadar geldiler ve biraz sonra kendilerini Marcel’in tahminine göre arkasında parkın bulunduğu duvarın dibinde buldular.

“Yine bu molozları dans ettirmek gerekecek mi?” diye sordu Octave.

“Belki... ama içeriye girmek için önce tek bir dinamitin havaya uçuracağı bir kapı arayabiliriz.”

İkisi birlikte duvar boyunca parkın etrafını dolaşmaya başladılar. Bir süre sonra tekrar dönmek, duvardan bir mahmuz gibi ayrılan binanın etrafından dolaşmak, bir parmaklığı aşmak zorunda kaldılar. Ama duvarı hiç gözden kaybetmiyorlardı. Çok geçmeden katlandıkları sıkıntının ödülünü aldılar. Duvarın üzerinde basık ve yamuk, küçük bir kapı gözlerine çarptı.

Octave iki dakika içinde meşe kapıya burguyla bir delik açtı: Deliğe hemen gözünü dayayan Marcel büyük bir memnuniyet içinde diğer tarafta, sonsuz yeşilliği ve ilkbahar havasıyla tropikal parkın uzandığını gördü.

“Uçurmamız gereken bir kapı daha ve işle yerinde duruyor!” dedi arkadaşına.

“Bu ahşap kapı için dinamit fazlasıyla büyük bir şeref olur!” diye cevap verdi Octave.

Ve kapıya hızlı kazma darbeleriyle vurmaya başladı.

Kapı tam yerinden oynamak üzereydi ki, kilidin bir anahtarın zorlamasıyla gıcırdadığı ve iki

sürgünün yuvalarına kaydığı işitildi.

İçeriden kalın bir zincirle bağlı olan kapı aralandı.

“Wer da?” (Kim var orada?) dedi kısık bir ses.

TÜFEKLE YAPILAN AÇIKLAMALAR

İki genç adam böyle bir soruyu hiç beklemiyorlardı. Gerçekten de, bir tüfek ateşiyle karşılaşsalar bu kadar şaşırmayacaklardı.

Marcel'in hayatın durmuş olduğu bu kent hakkında geliştirdiği bütün varsayımlar arasında aklına gelmemiş olan tek şey buydu; bir canlı varlık ona sakince ziyaretinin sebebini soruyordu. Stahlstadt'ın tamamen ıssız olduğu göz önüne alınırsa, neredeyse yasal sayılabilecek olan girişimi, kentte hâlâ yaşayanlar olduğu sürece tamamıyla farklı bir görünüm alıyordu. Bu, yaptığı ilk durumda bir tür arkeolojik inceleme sayılabilecekken ikinci durumda silahlı bir saldırıya dönüşüyordu.

Bütün bu düşünceler öyle büyük bir hızla kafasına üşüştü ki, Marcel bir süre dili tutulmuş gibi kalakaldı.

“Wer da?” diye tekrarladı aynı ses biraz sabırsızlıkla.

Bu sabırsızlık elbette ki pek de yersiz sayılmazdı. Bu kapıya ulaşmak için bunca engeli aşmak, duvarları tırmanmak, kentin mahallelerini havaya uçurmak, bütün bunlar basit bir “kim var orada?” sorusuna hiçbir cevap vermemek için miydi, bu elbette şaşırtıcıydı.

İçinde bulunduğu durumun sakıncasını fark etmesi için Marcel'e yarım dakika yetti ve hemen Almanca konuşmaya başladı:

“Dost ya da düşman, nasıl kabul ederseniz!” diye cevap verdi. “Herr Schultze ile konuşmak istiyorum.”

Sözlerini henüz bitirmişti ki, aralık kapının ardından bir şaşkınlık ifadesi duyuldu:

“Ach!”

Ve kapının aralığından kızıl favorileri, dik bıyıkları ve şaşkın bir gözü fark eden Marcel, onu hemen tanıdı. Eski gardiyanı Sigimer'di bu.

“Johann Schwartz!” diye bağırdı dev adam sevinçle karışık bir şaşkınlıkla, “Johann Schwartz!”

Tutsağının beklenmeyen dönüşü, neredeyse esrarengiz biçimde ortadan kayboluşu kadar onu şaşırtmışa benziyordu.

Bu şaşkınlık ifadesinden başka cevap alamadığını gören Marcel tekrarladı:

“Herr Schultze ile konuşabilir miyim?” Sigimer başını eğdi:

“Emir yok! Emirsiz buraya girmek yok!” “En azından Herr Schultzea burada olduğumu ve onunla görüşmek istediğimi bildirebilir misiniz?”

“Herr Schultze burada yok! Herr Schultze gitti!” diye cevap verdi dev adam üzgün bir ifadeyle.

“Peki nerede? Ne zaman geri dönecek?” “Bilmem! Talimat değişmedi! Emirsiz kimsenin girmesine izin yok!”

Marcel'in bütün sorularına hayvani bir inatla karşı çıkan Sigimer'in ağzından alabildikleri, bu kesik cümlelerden ibaretti.

Octave sonunda sabırsızlandı.

“Niye boş yere izin verilmesini istiyoruz ki?” dedi. “Verilmesini beklemektense almak daha kolay!”

Ve zorla açmak üzere kapının üzerine abandı. Ama zincir sağlamdı ve biraz sonra onunkinden daha güçlü bir itişle kanat kapandı, sürgüler arka arkaya çekildi.

“Kapının arkasında bir kişiden fazla insan olmalı” diye bağırdı, bu durumdan dolayı kendini aşağılanmış hisseden Octave.

Sonra gözünü burgu deliğine dayadı ve dayar dayamaz da bir şaşkınlık çığlığı attı:

“İkinci bir dev daha!”

“Arminius?” diye cevapladı Marcel.

Ve bu kez de o burgu deliğinden baktı.

“Evet! Arminius bu, Sigimer’in iş arkadaşı!”

Birdenbire, sanki gökyüzünden gelen bir sesle Marcel kafasını kaldırdı.

“Wer da?” diyordu bu ses.

Bu kez sesin sahibi Arminius idi.

Gardiyanın başı, bir merdiven yardımıyla olsa gerek, duvarın tepesini aşıyordu.

“Haydi Arminius, ne istediğimi siz de iyi biliyorsunuz!” diye cevapladı Marcel, “açacak mısınız şu kapıyı?”

Marcel daha bu sözleri tamamlamadan duvarın tepesinde bir tüfek namlusu göründü. Bir patlama duyuldu ve mermi Octave’in şapkasını sıyırdı.

“Al öyleyse cevabını!” diye bağırdı Marcel ve kapının altına bir dinamit lokumu yerleştirerek ateşledi.

Küçük bir delik açılmıştı, Marcel ve Octave ellerinde karabina tüfekleri, ağızlarında bıçaklarıyla bu delikten parka atıldılar.

Biraz önce içinden geçtikleri, patlamanın etkisiyle çatlayan duvarın önünde hâlâ bir merdiven duruyordu ve merdivenin dibinde kan izleri vardı. Ama açılan geçidi savunmak üzere ne Sigimer ortalıkta görünüyordu ne de Arminius.

Bahçe, bitki örtüsünün bütün parlaklığıyla önlerinde uzanıyordu. Octave büyülenmişti.

“Olağanüstü!...” dedi. “Ama dikkat!... Avcı yayılışına geçelim!... Bu lahana yiyenler çalılıkların arkasına saklanmış olabilirler!...”

Octave ve Marcel, önlerinde uzanan yolun sağına ve soluna yayılarak, ağaçtan ağaca, engelden engele, bireysel stratejinin en temel ilkelerine uygun olarak, dikkatle ilerlediler.

Bu akıllıca bir tedbirdi. Henüz yüz adım gitmemişlerdi ki ikinci bir tüfek atışı duyuldu. Bir mermi, Marcel’in yanından henüz ayrıldığı ağacın kabuğunu uçurdu.

“Aptallık etmeyelim!... Yere yat!” dedi Octave alçak sesle.

Ve usulüne uygun olarak dizleri ve dirsekleri üzerinde, ortasında Boğa Kulesi’nin yükseldiği meydanın kenarındaki dikenli bir çalılığa kadar süründü. Bu fikri yeterince hızlı uygulamayan Marcel üçüncü bir ateşe maruz kaldı ve dördüncüsünden korunmak için bir palmiye gövdesinin arkasına atlayacak zamanı ancak bulabildi.

“Neyse ki bu hayvanlar acemi erler gibi ateş ediyorlar!” diye bağırdı Octave kendisinden otuz adım kadar uzaktaki arkadaşına.

“Hişşşt!” dedi Marcel dudaklarıyla olduğu kadar gözleriyle de. “Zemin kattaki şu camdan çıkan dumani görüyor musun?... Haydutlar işte orada pusu kurmuşlar!... Ama ben de onlara bir oyun oynayacağım!”

Marcel, göz açıp kapayıncaya kadar çalılığın arkasından uygun uzunlukta bir asma sırıgı kesti, sonra gömleğini çıkarıp bunun üzerine geçirdi, en üstüne de şapkasını koydu, böylece işe yarar bir

maneken üretmiş oldu. Bunu, şapkası ve iki kolu görünecek şekilde kendi durduğu yere dikti ve Octave'ın yanına süzülerek kulağına şunları fısıldadı:

“Bir kendi yerinden bir benim yerimden ateş ederek onları oyala! Ben arkalarından dolaşacağım!”

Ve Marcel, Octave'ı ateş etmek üzere orada bırakarak gizlice meydanın etrafındaki çalılıklara daldı.

On beş dakika boyunca karşılıklı olarak, hiçbir sonuç vermeyen yirmi kurşun atıldı.

Marcel'in gömleği ve şapkası kelimenin tam anlamıyla kalbura dönmüştü, ama kişisel olarak kendini pek kötü hissetmiyordu. Zemin kat panjurlarına gelince, Octave'ın karabinası onları unufak etmişti.

Birdenbire ateş kesildi ve Octave net bir şekilde şu boğuk çılgılığı duydu: “Yardım et!... Yakaladım onu!...”

Sığındığı yeden çıkmak, korunmasızca meydana atılmak, pencereye zıplamak; bütün bunlar Octave'ın yarım dakikasını aldı. Bir saniye sonra salonun içindeydi.

İki yılan gibi birbirlerine sarılmış olan Marcel ile Sigimer halının üzerinde umutsuzca boğuşuyorlardı. Düşmanın bir iç kapıyı ansızın açarak beklenmeyen bir saldırıya geçmesiyle şaşırان ızbandut, silahını kullanacak fırsat bulamamıştı. Ama sahip olduğu Herkül kuvvetiyle hâlâ tehlikeli bir rakipti ve her ne kadar yere yatırılmış olsa da üste çıkma umudunu kaybetmiş değildi. Marcel de kendi tarafında kayda değer bir güç ve çeviklik gösterisi sergiliyordu.

Eğer Octave tam zamanında araya girerek daha az trajik bir sonuca yol açmamış olsaydı, bu mücadele kesinlikle ikisinden birinin ölümüyle son bulacaktı. İki kolundan yakalanan ve silahsız olan Sigimer kıpırdayamamak şeklinde bağlandı.

“Ya diğeri?” diye sordu Octave.

Marcel, odanın ucundaki sedirin üzerinde kanlar içinde yatan Arminius'u gösterdi.

“Vuruldu mu?” diye sordu Octave.

“Evet,” diye cevapladı Marcel.

Sonra Arminius'a yaklaştı.

“Ölmüş!”

“Aman Tanrım, alçak herif layığını bulmuş!” diye bağırdı Octave.

“Artık buranın efendileri biziz!” diye cevap verdi Marcel. “Haydi her yeri gözden geçirelim. İlk hedef Herr Schultze un çalışma odası!”

İki genç adam, son sahnenin geçtiği bekleme salonundan çıkarak Çelik Kralı'nın kutsal mabedine giden bir dizi odanın içinden geçtiler.

Octave bütün bu debdebenin karşısında hayranlık içindeydi.

Marcel ona gülerek bakıyor, yeşil ve altın sarısı salona gelinceye kadar karşısına çıkan kapıları birer birer açıyordu.

Burada yeni birşeyler bulacağını umuyordu ama hiçbir şey; karşısına çıkan manzara kadar tuhaf olamazdı. Sanki New York ya da Paris'in merkez postanesi aceleyle toplanmış ve karman çorman bir halde bu salonun içine bırakılmıştı. Her taraf, masanın, mobilyaların, halının üstü mektuplar ve mühürlü paketlerle doluydu. Bu kağıt seli diz boyuna ulaşıyordu. Herr Schultze'un bütün mali, sınai ve kişisel yazışmaları gün be gün parkın dışındaki kutuda birikmiş, Arminius ile Sigimer tarafından sadakatle toplanarak efendilerinin çalışma odasına taşınmıştı.

Herr Schultze'a gönderilmiş olan bu dilsiz mektupların içinde kim bilir ne sorular, ne acılar, ne endişeli bekleyişler, ne sefillikler, ne gözyaşları gizliydi! Ve hiç kuşkusuz değerli kağıt, çek, havale,

ödeme emri türünden ne milyonlar vardı!... İşte bütün bunlar, bu narin fakat dokunulmaz zarfları açma hakkına sahip tek elin ortadan yok olmasıyla hareketsizce uykuya dalmışlardı.

“Şimdi laboratuvarın gizli kapısını bulmak lazım!” dedi Marcel.

Ve bunun üzerine kitaplıktaki bütün kitapları çıkarmaya başladı. Ama işe yaramadı bu. Günün birinde Herr Schultze ile birlikte geçmiş olduğu gizli geçidi bulmayı başaramadı. Boş yere bütün panoları birer birer sarstı, şömineden aldığı bir demir çubukla boş yere birbiri ardına bunları söktü! Boş yere, boşluğun çınlamasını duymak umuduyla duvarları yokladı! Biraz sonra laboratuvar kapısının sırrını bilen tek kişi olmadığından endişelenen Herr Schultze'un kapıyı iptal ettiğini anlamıştı.

Ama kesinlikle bir başka kapı açtırmış olmalıydı.

“Nerede?..” diye kendi kendine sordu Marcel. “Arminius ile Sigimer mektupları buraya getirdiklerine göre ancak burada olabilir! Demek ki benim ayrılışımdan sonra da Herr Schultze bu salonu kullanmaya devam etti! Eski geçidi duvarla kapattıktan sonra yakınında bir yerlerde münasebetsiz gözlerden uzak bir başka geçit açtırmak isteyeceğini bilecek kadar iyi tanıyorum onu!... Halının altında bir kapak olabilir mi acaba?

Halıda hiçbir kesik izi yoktu. Ne çivileri sökülmüş ne kaldırılmıştı. Her parçasını teker teker inceledikleri döşeme tahtasında kuşku uyandıracak hiçbir şey göze çarpmıyordu.

“Geçidin bu odada olduğunu kim söyledi sana?” diye sordu Octave.

“Bunun böyle olduğundan eminim!” diye cevapladı Marcel.

“O halde tavanı yoklamaktan başka bir şey kalmıyor,” dedi Octave bir sandalyenin üzerine çıkarak.

Amacı, avizenin üzerine kadar tırmanmak ve tüfeğinin dipçiğiyle bunun etrafındaki gül şeklindeki süsleri yoklamaktı.

Ama Octave altın yaldızlı avizeye asılır asılmaz, hayret içinde avizenin ellerinin arasından aşağı kaydığını gördü. Tavan, yukarıda bir delik bırakacak şekilde hareket etti ve buradan hafif bir çelik merdiven otomatik olarak yer döşemesine kadar indi.

Bütün bunlar, yukarıya çıkmak için bir davet gibiydi.

“Haydi gidelim! İşte burada!” dedi Marcel sakince ve peşindeki arkadaşıyla birlikte, anında merdivene atıldı.

ÇEKİRDEĞİN ÇEKİRDEĞİ

Çelik merdivenin son basamağı, dışarıyla hiçbir bağlantısı olmayan geniş bir dairesel salonun döşemesine ulaşıyordu. Eğer meşe döşemenin ortasındaki yuvarlak pencerenin kalın camından süzülen göz kamaştırıcı beyazımsı ışık olmasaydı bu salon zifiri bir karanlığa gömülmüş olacaktı. Ay yuvarlağının, güneşin tam zıt yönündeyken bütün saflığıyla ortaya çıkması gibiydi adeta.

Görmesi ve duyması imkansız bu kör, bu sağır duvarlar arasında mutlak bir sessizlik vardı. İki genç adam kendilerini bir anıt mezarın yan odasında zannettiler.

Marcel parıldayan camın üzerine eğilmeden önce bir tereddüt ânı yaşadı. Amacına ulaşmak üzereydi! Aramak üzere Stahlstadt'a geldiği erişilmez sırrın buradan çıkacağından kuşkusu yoktu!

Ama tereddüdü yalnızca bir saniye sürdü. Octave ile ikisi dairenin yanına diz çöküp, altlarında bulunan odanın her tarafını görebilecek şekilde başlarını eğdiler.

Korkunç olduğu kadar beklenmeyen bir manzara gözlerinin önünde uzanıyordu.

Her iki yüzeyi de dışbükey olan mercek şeklindeki bu yuvarlak cam, ardındaki bütün nesneleri ölçüsüzce büyütüyordu.

Camın ardındaki, Herr Schultze'un gizli laboratuvarıydı. Sanki bir deniz fenerinin diyoptrik cihazı gibi, diskin ardından çıkan yoğun ışık, güçlü bir volta pili akımının beslemeye devam ettiği, havasız cam kapaklarının içinde hâlâ yanan iki elektrik lambasından geliyordu. Bu odanın ortasında, bu göz kamaştırıcı atmosferin içinde, merceğin etkisiyle fazlasıyla büyük görünen insan şeklinde bir şey - Libya çöllerindeki sfenksleri andıran bir şey- mermer bir heykel hareketsizliğiyle oturuyordu.

Bu hayaletin etrafında, yere dağılmış obüsler pırıldıyordu.

Artık hiç kuşku yoktu!... Çenesindeki korkunç sırtıştan, parlak dişlerinden rahatça tanınan Herr Schultze idi bu, ama bu korkunç silahlardan birinin patlaması sonucu zehirlenmiş ve aynı anda müthiş soğğun etkisiyle donmuş, dev bir Herr Schultze!

Çelik Kralı, elinde mızrak kadar büyük, kocaman bir kalemle masasının başındaydı ve hâlâ yazmaya devam ediyor gibiydi. Genişlemiş gözbebeklerindeki sabit bakış, ağzındaki kıpırtısızlık olmasa hâlâ canlı sanılabilirdi. Kutup bölgelerinde buzların içine gömülmüş olarak bulunan mamutları andıran bu ceset, burada bir aydan beri bütün gözlerden uzak kalmıştı. Onun etrafındaki her şey de aynı şekilde donmuştu; şişelerin içindeki reaktif maddeler, kapların içindeki sular, leğenin içindeki cıva!

Marcel bu manzaranın dehşetine rağmen, laboratuvarı dışarıdan inceleyebildiği için ne kadar mutlu olduğunu söyledi kendi kendine, zira oraya girmiş olsalardı Octave da o da kesinlikle ölmüş olacaktı.

Peki ama bu korkunç kaza nasıl olmuştu? Marcel yere dağılmış obüs parçalarının cam kırıklarından başka bir şey olmadığını görünce bunu hemen anladı. Herr Schultze'un sıvı karbon asidi içeren zehirli mermilerinin iç zarfları, maruz kalacakları müthiş basınç düşünülerek, direnci sıradan camdan on-on iki kat daha fazla olan özel bir camdan yapılmıştı. Ancak henüz çok yeni olan bu ürünlerdeki bir kusur bazen, görünürde hiçbir sebep yokken esrarengiz bir moleküler hareketin etkisiyle aniden patlamaya

yol açıyordu. Böyle bir durum meydana gelmiş olmalıydı. Hatta belki de, laboratuvara bırakılmış olan obüsün iç basıncı patlamaya yol açmıştı. Karbon asidi aniden açığa çıkarak gaz haline dönüşmüş ve ortam ısısında müthiş bir düşüş meydana getirmişti.

Bu etki yıldırım hızıyla gerçekleşmiş olmalıydı. Ölüm Herr Schultze’u patlama anındaki durumunda yakalamış, sıfırın altında yüz derecelik bir soğuk onu derhal mumyaya çevirmişti.

Marcel’in dikkatini çeken bir şey de Çelik Kralı’nın yazı yazmaktayken ölüme yakalanmış olmasıydı.

Hâlâ elinde tuttuğu kalemle önündeki kağıda acaba ne yazmaktaydı? Böyle bir adamın son düşüncesini görmek, son sözlerini öğrenmek ilginç olabilirdi.

Ama bu kağıdı nasıl ele geçirmeliydi? Laboratuvara inmek için ışıklı dairenin kırılması söz konusu bile olamazdı. Böyle bir durumda, müthiş bir basınç altında sıkışmış olan karbon asidi gazı dışarıya dolacak ve . solunması imkansız buharıyla çevrelediği bütün canlı varlıkları boğacaktı. Bu, kesin bir ölüme koşmak olurdu ve bu kağıdı ele geçirmenin sağlayabileceği yarar, elbette ki getirebileceği tehlikelerle çok orantısızdı.

Bununla birlikte, Herr Schultze’un cesedinden, eliyle yazmış olduğu son satırları almak mümkün değilse bile, merceğin etkisiyle büyüyen yazıları sökmek muhtemeldi. Böylesine güçlü aydınlatılmış laboratuvarın içindeki bütün nesnelere güçlü ışınlarını yönlendirmiş olan mercek bunun için burada değil miydi?

Marcel, Herr Schultze’un yazısını tanıyordu, biraz uğraştıktan sonra şu on satırı okumayı başardı.

Herr Schultze’un yazdıkları daha çok bir emir gibiydi.

“France-Ville’e karşı planlanan seferin on beş gün öne alınması için B.K.R.Z.’ye emir. Bu emir alınır alınmaz tarafımdan verilen emirler uygulamaya konulacak -Bu kez denemenin yıldırım hızıyla ve tam olarak gerçekleşmesi gerekiyor. Verdiğim kararların tek bir harfi bile değiştirilmeyecek - France-Ville’in on beş gün sonra ölü bir kent olmasını ve halkından tek bir kişinin bile sağ kalmamasını istiyorum. Buranın modern bir Pompei olması ve aynı zamanda, bütün dünyada korku ve şaşkınlık uyandırması gerekiyor. Emirlerim iyi uygulanırsa bu sonuç kaçınılmaz olacaktır.

“Doktor Sarrasin ve Marcel Bruckmann’m cesetlerini bana getireceksiniz. - Onları görmek ve onlara sahip olmak istiyorum.

“SCHULTZ...”

İmza tamamlanmamıştı, son E harfi ve her zamanki paraf eksik kalmıştı.

Marcel ve Octave bu tuhaf gösteri karşısında, bu kötücül dehanın fantastik boyutlara ulaşan daveti karşısında, önce bir süre sessiz ve hareketsiz kalakaldılar.

Ama sonunda bu iç karartıcı sahneden ayrılmak gerekti. İki arkadaş heyecan içinde laboratuvarın üzerindeki salondan çıktılar.

Burada, elektrik akımının kesilip lambanın sönmesiyle birlikte tam bir karanlığın hüküm sürmeye başlayacağı bu mezarda Çelik Kralı’nın cesedi, yirmi yüzyılın bir tozuna bile zarar vermediği firavun mumyaları gibi kurumuş olarak tek başına kalacaktı!...

Octave ve Marcel, özgürlüğünün geri verilmesiyle ne yapacağını şaşırılmış olan Sigimer’i çözdükten sonra bir saat içinde France-Ville’e doğru yola çıktılar ve aynı akşam kente ulaştılar.

İki gencin geri döndükleri kendisine haber verildiği sırada doktor Sarrasin odasında çalışmaktaydı.

“İçeri gelsinler!” diye bağırdı, “hemen gelsinler!”

İki genci karşısında görür görmez ilk sözleri şu oldu

“Eee, ne oldu?”

“Doktor,” diye cevap verdi Marcel, “Stahlstadt’tan size getirdiğimiz haberler zihninizi rahatlatacak, hem de uzun süre için. Herr Schultze artık yok! Herr Schultze öldü!”

“Öldü mü!” diye bağırdı doktor Sarrasin.

İyi kalpli doktor, Marcel’in karşısında bir süre tek kelime etmeden düşünceye daldı.

“Zavallı çocuğum” dedi bir süre sonra, “en nefret ettiğim şeyden en haksız, en nedensiz bir savaştan uzaklaştıran bu haberin beni sevindirmesi gerektiğini biliyorsun! Ama bütün bunlara rağmen içimi yaktığını da biliyorsun!

Ah, bu kadar yetenekli bir adam neden karşımıza bir düşman olarak çıktı? Her şeyin ötesinde neden, çok az bulunur nitelikteki entelektüel birikimlerini iyiliğin hizmetine sunmadı? Bizim güçlerimizle birleştirip onlara ortak bir amaç verebilmiş olsak, kullanılması ne büyük faydalar getirecek olan onca güç boşa harcandı! İşte Herr Schultze öldü,’ dediğinde beni ilk sarsan bunlar oldu. Ama şimdi, bu beklenmeyen son hakkında ne biliyorsan anlat bana dostum.”

Marcel devam etti:

“Ölüm Herr Schultze’u, sağlığında şeytani bir maharetle içine girilmesini imkansız kıldığı esrarengiz laboratuvarında buldu. Buranın varlığını ondan başka hiç kimse bilmiyordu, dolayısıyla hiç kimse ona yardım etmek için oraya giremedi. Sözün kısası, inanılmaz biçimde bütün gücü kendi tekelinde toplamış olmasının, bütün eserinin tek anahtarının kendisine ait olması gerektiği yanılığının kurbanı oldu ve Tanrı’nın belirlediği zaman geldiğinde bu tekellilik onun ve amacının aleyhine döndü!”

“Başka türlü de olamazdı zaten!” diye cevap verdi doktor Sarrasin. “Herr Schultze tamamıyla hatalı bir veriden yola çıkmıştı. Aslında en iyi hükümet, başkanı öldükten sonra belki de yeri en kolay doldurulan ve mekanizması tam olarak işlemeye devam eden, çünkü yapılanmasında gizli saklı hiçbir şey olmayan hükümet değil midir?”

“Göreceksiniz doktor,” diye cevap verdi Marcel, “Stahlstadt’ta olup bitenler sizin bu söylediklerinizin ipso facto²³ bir gösterisi. Herr Schultze’u masasının başında, Çelik Kent’in hiç tartışmaksızın itaat ettiği emirlerin verildiği merkez noktada buldum. Ölüm, onun duruşundaki, görünüşündeki canlılığı silmemişti, öyle ki bir an bu hayaletin benimle konuşacağını sandım!... Ama mucit, kendi icadının kurbanı olmuştu! Bizim kentimizi yok etmesi gereken obüslerden biriyle çarpılmıştı! Bir imha emrinin son harfini yazarken kendi silahı elinde patlamıştı! Dinleyin!”

Ve Marcel, Her Schultze’un kendi eliyle yazmış olduğu korkunç satırları, yanına aldığı kopyadan yüksek sesle okudu.

Sonra şunu ekledi:

“Zaten uzun süre kuşku duyabileceğim halde, Herr Schultze’un ölmüş olduğu konusunda benim için en iyi kanıt, etrafındaki her şeyin canlılığını yitirmiş olmasıydı! Stahlstadt’ta artık hiçbir şey nefes almıyordu! Uyuyan ormandaki güzelim sarayında olduğu gibi, bütün hayatın, bütün hareketin üzerine uyku çökmüştü! Efendiyi felç eden darbe, hizmetkarları da felç etmiş ve aletlere kadar yayılmıştı!”

“Evet,” diye cevapladı doktor Sarrasin, “Tanrı’nın adaleti denir buna! Bize karşı ölçüsüzce bir saldırıya girişmek isteği için, gücünün sınırlarını fazlasıyla zorladığı içindir ki Herr Schultze öldü!”

“Gerçekten de,” diye cevap verdi Marcel, “ama doktor, şimdi artık geçmişini düşünmeyelim ve bugünüme bakalım. Herr Schultze’un ölümü bizim için barış demekse, yaratmış olduğu hayranlık uyandırıcı kurum için de yıkım ve şimdilik iflas demek. Çelik Kralı’nın hayal ettiği her şey gibi çizgi dışı olan tedbirsizlikleri de büyük sıkıntılar yaratacak boyutlara ulaştı. Bir yandan kendi başarılarıyla, diğer yandan Fransa’ya ve size karşı duyduğu nefretle gözleri kör olan Herr Schultze,

bizim dūřmanımız olabilecek herkese yeterince teminat almadan mūthiř silahlar saęladı.

Buna raęmen, alacakların çoęunun tahsili için uzun sūre beklenecek olsa da, inanıyorum ki gūlū bir el Stahlstadt'ı yeniden ayaęa kaldırabilir ve kōtūlūk için biriktirdięi gūcū iyilięin hizmetine çevirebilir. Herr Schultze'un tek bir mirasçısı olabilir doktor ve bu mirasçı sizsiniz. Onun eserini ōlūme terk etmemeliyiz. Bu dūnyada, rakip bir gūcūn mahvından sadece fayda saęlanabilineęine çok fazla inanılır. Oysa bu būyūk bir hatadır ve umuyorum ki tam aksine, bu muazzam batıktan insanlıęın iyilięine hizmet edebilecek ne varsa kurtarılması gerektięi konusunda benimle mutabık kalırsınız. Ben, kendimi tamamıyla bu gōreve adamaya hazırım."

"Sizinle ōvūnuyorum sevgili çocuklarım," dedi doktor Sarrasin. "Evet Marcel, yeterince sermayemiz zaten var ve senin sayende yeniden dirilecek Stahlstadt'ta ōyle bir cephanelięe sahip olacaęız ki, dūnya yūzūnde hiç kimse bundan bōyle bize saldırmayı aklından geçirmeyecek! Ve en gūlūler olduęumuz gibi aynı zamanda da en adiller olacaęız, etrafımızdaki herkese barıřın ve adaletin faydalarını sevdireceęiz. Ah, Marcel, ne gūzel hayaller bunlar! Ve bu iři ancak seninle birlikte tamamlayabileceęimi hissettięimde 'neden' diye soruyorum kendi kendime... Evet! Neden iki oęlum yok!... Neden sen Octave'ın kardeři deęilsin!... Ūūmūz bir araya geldik mi hiçbir řey imkansız gibi gōrūnmūyor bana!..."

BİR AİLE MESELESİ

Bu hikayenin akışı içerisinde kahramanların özel hayatları belki de yeterince söz konusu edilmedi. İşte bu yüzden bu konuya geri dönmek ve sonunda yalnızca onlar adına onları düşünmek yerinde olacaktır.

Şunu söylemek gerekir ki iyi kalpli doktor kendisini bir ideale adanmış olsa da, bireyselliğini kollektif yaşama ve insanlığa bütünüyle feda edecek kadar ileri gitmemişti. Dolayısıyla, söylediği son sözler üzerine Marcel'in yüzünün birdenbire sarardığını fark etmişti. Bakışları, genç adamın gözlerindeki bu ani heyecanın gizli anlamını arıyordu. Yaşlı pratisyenin sessizliği genç mühendisin sessizliğini sorguluyor ve belki de onun bu sessizliği bozmasını bekliyordu. Ama iradesini zorlayarak kendine hâkim olan Marcel, soğukkanlılığına kavuşmakta gecikmedi. Teni yeniden doğal rengini almış, giriş yapılan konunun devamını bekleyen bir adam tavrına bürünmüştü.

Marcel'in hızla kendine gelmesiyle biraz sabırsızlanan doktor Sarrasin, genç dostuna yaklaştı, sonra, hekimlik mesleğinden çok alışık olduğu bir hareketle kolunu yakalayıp, onu gizlice ya da dalgınlıkla nabzını ölçmek istediği bir hastayı tutar gibi tuttu.

Marcel doktorun niyetinin pek de farkında olmaksızın ona izin verdi.

“Sevgili Marcel,” dedi ona yaşlı dostu, “Stahlstadt’ın geleceği konusundaki görüşmemize daha sonra devam ederiz. Ama insan kendini toplumun kaderinin iyileştirilmesine adadıysa bile, kendi sevdikleriyle, en yakınındakilere de ilgilenmesi hata değildir. Sanırım artık sana anlatmanın zamanı geldi; biraz sonra sana adını söyleyeceğim genç kız son bir yıldır annesiyle babasına iletilen yirmi evlilik teklifine cevap verdi. Bu taleplerin büyük çoğunluğu en güç beğenenlerin bile kabul edeceği türdendi. Bununla birlikte o, hep ‘hayır diyordu, ‘hayır!’”

Bu sırada Marcel, o âna kadar doktorun elinde olan bileğini biraz sert bir hareketle çekti. Ama doktor, gerek hastasının sağlığı hakkında yeterince bilgi edindiğinden, gerek genç adamın kolunu çekerkenki güvensizliğinin farkına varmadığından, bu küçük olayı anlamamış gibi hikayesine devam etti.

“‘Peki neden,’ diye sordu sözünü ettiğim bu genç kızın annesi ona, ‘en azından bunca red cevabının sebebini söyle bize. Eğitimse eğitim, servetse servet, toplumsal statü, fiziksel hoşluk, hepsi var bu insanlarda! Bu konuda her zamankinden daha katırsın!’ Annesinin bu çıkışı karşısında genç kız sonunda konuşmaya karar verdi ve temiz kalbinin ve açık fikirlerinin etkisiyle içtenlikle şunları söyledi:

“‘Size vereceğim kalbimden gelen bir ‘evet’ cevabı ne kadar samimi olacaksa, size verdiğim ‘hayır’ cevapları da o kadar samimi sevgili anneciğim. Bana getirdiğiniz tekliflerin büyük bölümünün kabul edilmesi için çeşitli sebepler olduğu konusunda sizinle aynı fikirdeyim. Bütün bu teklifler kentin en iyi denen, yani en zengin kesiminden geliyor olsa da, kişisel olarak bu fikir bende ‘evet’ deme isteği uyandırmıyor. Madem öyle istiyorsunuz, size söylemeye cüret edeceğim; bu tekliflerden hiçbiri benim beklediğim, hâlâ bekliyor olduğum teklif değil ve şunu da eklemem gerekir ki maalesef, benim beklediğim hiç gelmeyecek olmasa bile kendisini daha uzun zaman bekletebilir!’”

“Peki nedir matmazel’ dedi annesi hayret içinde ‘sizin...’

“Ama nasıl bitireceğini bilmediğinden cümlesini bitiremedi ve sıkıntı içinde kocasına dönerek, açıkça yardım ve imdat dileyen gözlerle ona baktı.

Ama gerek bu karışık işin içine girmek istemediğinden, gerek müdahale etmeden önce konunun anne ile kız arasında biraz daha aydınlanmasını gerekli bulduğundan ‘kocas’ durumu anlamamazlıktan geldi, sıkıntıdan ve biraz da öfkeden kıpkırmızı kesilmiş olan zavallı çocuk aniden söze başladı ve işi sonuna kadar götürdü:

““Size söylediğim gibi anneciğim’ dedi ‘ümit ettiğim teklif kendisini uzun süre bekletebilir, hatta hiç gelmemesi de olasılık dahilindedir. Şunu da söyleyeyim, bu gecikme beni ne şaşırtacak ne de yaralayacaktır. Benim çok zengin olmak gibi bir talihsizliğim var, bu teklifi yapması gereken kişiye çok fakir; bu yüzden bunu yapmıyor ve haklı da. Ona beklemek düşüyor...”

““Neden biz ona gitmeyelim?” dedi anne, belki de işitmekten endişe duyduğu sözleri kızının dudaklarındayken durdurmak istediği için.

“İşte bu noktada koca duruma müdahale etti.

““Sevgili dostum’ dedi, karısının ellerini şefkatle tutarak, ‘sizin gibi kızı tarafından, harfi harfine sözü dinlenen, dünyaya geldiğinden beri ona örnek olan bir anneye, karakterinin sağlamlığı bilinen kocası olağanüstü zekasından, binlerce defa ispatladığı fedakarlığından söz ederken kendisinin de takdir ettiği, neredeyse bizim ailemizden sayılabilecek iyi ve cesur bir oğlanı övmeye pek gerek yok! Eğer annesi ve babası için ayrıcalıklı olduğunu gördüğü bu genç adamı kızımız kendi adına fark etmemiş olsa, bütün görevlerini ihmal etmiş sayılırdı!’

“Bunun üzerine genç kız, ‘ah, babacığım’ diyerek, heyecanını gizlemek için kendini annesinin kollarına attı, ‘madem anlamıştınız, neden beni konuşmaya zorladınız!’

““Neden mi?’ diye devam etti baba, ‘senden dinlemenin neşesini yaşamak için küçüğüm, yanılmadığımdan emin olmak için, nihayet, kalbinin tuttuğu yolu onayladığımı, yaptığın seçimin bütün dileklerimizi tatmin ettiğini sana söylemek ve annen aracılığıyla sana söyletmek için, bu fakir ve gururlu gence, onun nezaketinin yapmasına engel olduğu teklifi ben yapacağım, evet! Ben yapacağım çünkü onun kalbini de aynen senin kalbini okuduğum gibi okudum! Senin için rahat olsun! Önüme çıkan ilk fırsatta Marcel'e benim damadım olmanın hoşuna gidip gitmeyeceğini soracağım!...”

Konuşmanın böyle beklenmeyen bir şekilde son bulmasıyla Marcel ayaklarının üzerinde bir yay gibi gerildi. Doktor Sarrasin, Marcel’e kollarını uzattığı sırada Octave sessizce onun elini tutmuştu. Genç Alsace’lı bir ölü gibi sapsarıydı. Ama bu, güçlü ruhların “savulun!” diye haykırmaksızın geldiğinde, aldığı görünümünden biri değil midir...

SONUÇ

Bütün endişelerinden kurtulan, bütün komşularıyla barış içinde yaşayan, halkının sağduyusu sayesinde iyi yönetilen France-Ville refah içindeydi. Fazlasıyla hak ettiği bu mutluluk kıskançlık yaratmıyor, sahip olduğu büyük güç en savaşçı toplumlarda bile saygı uyandırıyor.

Herr Schultze'un demir yumruğu altında müthiş bir fabrika ve tehlikeli bir savaş makinesi haline gelmiş olan Çelik Kent, Marcel Bruckmann sayesinde hiç kimseye zarar vermeden tasfiye edilmiş ve Stahlstadt, bütün yaralı sanayi kolları için eşsiz bir üretim merkezine dönüşmüştü.

Bir yıldan beri Jeanne ile evli olan Marcel çok mutlu bir kocaydı ve kısa süre önce mutluluklarına bir de çocuk eklenmişti.

Octave'a gelince, eniştesinin emri altında cesurca işe koyulmuştu ve bütün çabalarında onun en büyük yardımcısıydı. Şu anda kız kardeşi onu, güzel ve sağduyusu ve akıllılığıyla kocasını bütün düşüşlerden koruyacak bir arkadaşıyla evlendirmeye çalışıyor.

Doktor ve karısının bütün dilekleri yerine gelmişti, tam olarak söylemek gerekirse, mutluluğa ve şöhrete boğulmuşlardı, her ne kadar şöhret, onların namuslu tutkularının arasında hiçbir zaman yer almadıysa bile.

Sonuçta, şu andan itibaren, geleceğin, doktor Sarrasin ve Marcel Bruckmann'ın çabalarına ait olduğundan ve birer model fabrika ve kent olarak France-Ville ve Stahlstadt örneklerinin gelecek kuşaklar için kaybolmuş olmayacağından emin olunabilir.

[←]

1.İngiltere’de baronla şövalye arasında bir ünvan, küçük baron, (ç.n.)

[←]

2.Efsanevi Asur kralı. Sefahat düşkünü, korkak, elemine prens tipinin sembolüdür, (e.n.)

[←]

3.İngiltere'de asilzadelerin soykütüğü. (ç.n.)

[←]

4.İngiltere'de III. Edward tarafından kurulmuş olan şövalye sınıfının üyesi, (ç.n.)

[←]

5.Rothschild (1743-1812): Yahudi banker, döneminin en önemli sermaye sahiplerinden biri, (ç.n.)

[←]

6.Güneybatı Afrikada, Orange ırmağının kuzeyinde yaşayan bir halk.

[←]

7.Albert Cuyp (1605-1691): Hollandalı ressam, (ç.n.)

[←]

8.Paul Potler (1625-1654): Hollandalı ressam, (ç.n.)

[←]

9.Charles Dickens'ın *Kasvetli Ev* romanındaki bir miras davasına atıf, (ç.n.)

[←]

10.Topal ayaklı, (ç.n.)

[←]

11.Alman üniversitelerinde serbest profesör, (ç.n.)

[←]

12.Yahudi kabalistlerine göre yeraltında yaşayan ve buradaki hâzineleri koruyan şekilsiz cücelere verilen ad (ç.n.)

[←]

13.İçinden, gizlice (ç.n.)

[←]

14.Almanca “anavatan”, (ç.n.)

[←]

15.25.5 mm.’lik eski bir ölçü birimi, (ç.n.)

[←]

16.Bir tür top mermisi, (ç.n.)

[←]

17.Napoli yakınlarındaki Köpek Mağarası, ismini, ayakta duran bir insana zarar vermeksizin bir köpeği ya da kısa bacaklı herhangi bir dörtayaklıyı zehirleyen atmosferindeki garip özellikten alır, bu özellik, özgül ağırlığı sayesinde zeminin yer seviyesinde olan yaklaşık altmış santimetre üzerinde yoğunlaşan bir karbon asidi gazı tabakasından kaynaklanır. (J.V.)

[←]

18.Minos’un kızı, These onun verdiği ipin yardımıyla labiretten çıkmıştır.

[←]

19.Genel refah fikri gibi bu tanımlamalar da Londra Kraliyet Cemiyeti üyesi bilgin doktor Benjamin Ward Richardson'dan alınmıştır. (J.V.)

[←]

20.Amerikan iç savaşı (ç.n.)

[←]

21.Alman, Avusturya ve Rus ordularında mızraklı asker, (e.n.)

[←]

22.Eski bir arazi ölçüsü, (ç.n.)

[←]

23.Bu sebepten, (ç.n.)